

Islaax – En moderniserende kraft i Somalia?

Fadumo Mustafa Harun

Masteroppgave ved Det humanistiske fakultet

MØNA4590 - Masteroppgave i Midtøsten- og Nord-Afrika-studier

Antall studiepoeng 60

Institutt for kulturstudier og orientalske språk, Universitetet i Oslo

Vår 2014

Abstrakt

Islamisme er en del av en global religiøs oppblomstring og det blir sett av mange som en reaksjon mot (vestlig) moderniseringen av muslimske stater fra Indonesia til Tyrkia. Det er to teoretiske retninger i denne sammenheng. Den ene er en teori som sier at vi bør forstå islamisme i form av en reaksjon og avvisning av modernitet, mens den andre teorien sier at islamistene er imot sekularisering og ikke modernisering. Islamistene er for en alternativ modernitet og er pådrivere av modernisering i sin samfunn. Bjørn Olav Utvik er en av samfunnsforskere som mener at islamistene er moderniseringsaktører i sine samfunn. I min analyse bruker jeg Utviks teori om islamisme som, en moderniserende kraft. Utviks teori gir en punktlig oversikt over hvordan islamistene prøver å modernisere sine samfunn og disse punktene har jeg brukt i analysen for å se om den islamistiske organisasjonen Islaax er en moderniserende kraft i Somalia. Jeg har undersøkt om organisasjonen bidrar til individualisering av det somaliske samfunnet og om den bidrar med politisk og sosial modernisering. I analysen ser jeg på Islaaxs forhold til klantilhørighet, politisk mobilisering, statsbygging, sivilsamfunnets utvikling og utdanning.

Forord

Endelig kan jeg med et lettet sinn si at jeg er ferdig med denne oppgaven, som har brakt frem både urovekkende og eventyrfulle stunder. Prosessen med å skrive oppgaven har vært lærerik med mange opp- og nedturer underveis. Jeg vil gjerne takke min veileder Bjørn Olav Utvik for at han vennlig veiledet meg gjennom skriveprosessen og for hans gode innspill.

Jeg vil takke alle som har delt med meg sin erfaring, kunnskap og innblikk, særlig Hassan Yusuf og Mustafa Harun som har hjulpet meg med å formidle kontakter. Jeg vil også bruke tid til å takke min familie for deres tålmodighet, støttet og for å ha stilt opp for meg når jeg trengte de, særlig stor takk til min mor Saynab og mine søsken Kaltun, Firdowsa, Maryam, Maymunah og Abdurahman som alle har stilt opp som barnevakter for mine to barn. Jeg vil også takke Marie Nicolaisen for korrekturlesing.

Fadumo Mustafa Harun

Oslo, 25. mai.2014

Merknad om transkripsjon

I oppgaven er det brukt kilder hentet fra flere språk for det meste Somali og Engelsk. Dette kan skape litt forvirring i transkripsjon av navn, der stavemåte av navn kan bli forskjellige. Stavemåter av navn følger språket et sitat eller arbeid som det refereres til er skrevet på. For eksempel når det referes til Islaaxs leder i somalisk media skrives hans navn med somalisk transkribering; Cali Baashe Cumar mens det på på engelsk skrives; Ali Baashe Omar, Mohamed blir på somalisk Moxamed, Islah blir Islaax. Ettersom det ikke finnes sentral regulering av det somaliske språket, det er noe variasjon i ortografi¹.

Det somaliske latinske alfabetet følger en arabisk-baserte rekkefølge og er:

', B, T, J, X, KH, D, R, S, SH, DH, C, G, K, Q, K, L, M, N, W, H, Y, A, E, I, O, U.

Bokstavene navn (med sine arabiske ekvivalenter) er stavet ut slik:

Alef (ا), BA (ب), TA (ت), ja (ج), xa (ح), kha (خ), deel (د), ra (ر), sa (س), shiin (ش), DHA (ط eller ظ), cayn (ع), ga (غ), fa (ف), qaaf (ق), kaaf (ك), laan (ل), miim (م), nonne (ن), waw (و), ha (ه), ya (ي); a, e, i, o, u.

¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Somali_alphabet

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon	1
1.1 Tidligere forskning på engelsk	2
1.2 Problemstilling: Analytisk tilnærming.....	4
1.3 Teori.....	4
1.3.1 Begrepsdefinisjon: islamisme / politisk islam.....	4
1.3.2 Moderniserings teori.....	7
1.3.3 Islamismens fremvekst - en reaksjon mot modernitet.....	9
1.3.4 Islamisme som moderniserende kraft.....	14
1.3.5 Konklusjon.....	21
1.4 Metode	22
1.5 Struktur av oppgaven	25
2.0 Bakgrunn: Somalia “Failed State”	25
2.1 Historiske kontekst- islam i Somalia.....	28
2.2. Moderne islamisme i Somalia.....	30
2.3 Islamisme og Siyyad Barre’s regimet (1969-1991)	31
2.4: Moderne islamisme versus tradisjonell islam i Somalia.....	32
2.5 Konklusjon.....	34
3.0 Islaax organisasjonen: moderniserende kraft i Somalia?	36
3.1 Islaaxs historiske utvikling.....	36
3.2 Islaaxs organisasjons struktur.....	38
3.3 Medlemskap og rekruttering.....	40
3.4 Konklusjon.....	41
4.0 Klan og individualisering.....	42
4.1 Klan og klantilhørighet i Somalia.....	43
4.2 Klanidentitet, individualisering og upersonalisering.....	44
4.3 Upersonalisering av det offentlige og korrupsjon.....	47
4.4 Konklusjon	50
5.0 Islaaxs politisk bevissthet og mobilisering.....	51
5.1 Politiske utvikling fra 1978-1991.....	51
5.2 Politisk strategi og programmer utvikling (1992-2000)	53

5.3 Islaax fra Arta til den nye staten (2000-2013)	53
5.4 Konklusjon.....	63
6.0 Skaper Islaax politisk bevissthet?.....	65
7.0 Staten.....	71
7.1 Stats rekonstruksjon og tilnærming til styringssystem.....	72
7.2 Statsborgerskap, sharia og individuell ansvarlighet.....	76
7.3 Konklusjon.....	79
8.0 Sosialmobilisering.....	81
8.1 Sivile og frivillig organisasjoner.....	82
8.2 Islaax og utdanning.....	88
8.3 Mogadishu Universitetet.....	95
8.4 Kvinner og utdanning.....	98
8.5 Konklusjon.....	100
9.0 Konklusjon og veien videre.....	102
10. Litteraturliste.....	108

“Only Islam possesses the essential ingredients for successfully integrating the various elements of Somali society and providing stable government capable of meeting the urgent social, political and economic needs of the country”(Abdullahi, Abdurahman, Islaaxs politiske leder 1992:122)

1: Introduksjon

Etter 11. september har Somalia og islamismen i landet kommet i fokus i vestlige media og i USAs utenrikspolitikk. Somalia som en ”failed state” er blitt sett på som like farlig som Afghanistan og et nytt hjemsted for radikale islamistiske organisasjoner. Islams historie i Somalia har sin egen karakter og Islam har alltid vært en synlig og dynamisk kraft i det somaliske samfunnet. I de siste ti årene har islam gjenoppstått som en politisk og sosial kraft i landet. I dag jobber ulike grupper i Somalia for at islamsk moralske verdier og legale imperativer skal gjelde i det offentlige rommet og i politikken. Ønske om at islams moralske verdier og legale imperativer skal gjelde i det offentlige romme så vel som det personlige livet er moderne fenomen som enkelte har kalt ”re-islamisering”. Re-islameringen er sett på av noen forskere i feltet som et resultat av og en reaksjon mot de økonomiske og sosialpolitiske vilkårene som oppsto i kjølvannet av utviklingen av moderne stater i muslimske land. (Esposito 2003, Ayooob 2004).

Islamisme eller politisk islam er den meste synlige av re-islameringen av det muslimske samfunnet. Islamistiske organisasjoner er fremste bærere av den islamske vekkelsen og politisk islam. De islamistiske organisasjonene er blitt fremstilt media og en del av det akademiske miljøet som en trussel mot det moderne samfunnet. Vestlige media og noe i academia beskriver islamismen som et enhetlig fenomen med noe iboende voldelig i seg. De islamistiske organisasjonene er blitt beskrevet som regresive og utviklingsfiendtlige som truer demokratiet. Samuel P. Huntington (1996) har hevdet at islam er den største trusselen mot den vestlige sivilisasjonen og demokratiske verdier. Huntington er blant de som hevder at islam skaper grobunn for terrorisme og er uforenlig med demokrati og den moderne verden. Huntington ser islam som en homogen størrelse uten historiske, økonomiske eller politiske faktorer som kan forklare islamistiske ideologier og praksiser. I en slik fremstilling ser man ikke forskjellene mellom ulike islamistiske organisasjoner og hvordan de forholder seg til moderniseringen i de ulike stater de jobber i.

Samfunnsvitere John L. Esposito, Mohammed Ayoob og Francois Burgat er derimot blant akademikere som understreker at islam er mangfoldig, og ikke en enhetlig kraft som står i opposisjon mot den vestlige verdien og demokrati (Esposito 2003:69-72, Burgat 2003:1, Ayoob 2004:5). De anerkjenner mangfoldigheten innen islam og presiserer betydningen av å skille mellom ulike typer islamister. Islamisme er her forstått som mer enn én ideologi og har mange tolkninger. De islamistiske gruppene jobber i ulike kontekster som andre organisasjoner i samfunnet. Islamistiske organisasjoner påvirker og påvirkes av de politiske, sosiale og økonomiske rammevilkårene de jobber under og disse omgivelsene påvirker i hvilken retning islamistene utvikler seg ifølge Ayoob (Ayoob 2004:5). Det er denne debatten jeg vil komme inn på i den oppgaven. Hovedsakelig skal jeg konsentrere meg om hvilken virkning Islaaxs religiøse vekkelser har hatt i det somaliske samfunnet og hvorvidt organisasjonen har virket moderniserende i somalisk sammenheng.

1.1 Tidligere forskning på engelsk

Det har ikke vært skrevet masse om Somalia, særlig etter stats sammenbrudd tidlig i 1990 tallet, men siden etter 11. september 2001 har dette endret seg. Etter 2001 er det blitt skrevet mange rapporter om Somalia og islamismen i landet og muligheten for at Somalia blir den neste terroristiske paradiset. Den akademiske interessen har økt og mange artikler og bøker ble produsert de siste årene. Dette har sammenheng med 11. September og nesten det meste av litteratur som er tilgjengelig om islamisme i Somalia på engelsk tar utgangspunktet i et sikkerhetspolitisk perspektiv der man enten bekrefter eller avkrefter om det er en trussel mot regional og internasjonal sikkerhet. Bøker som *Somalia between Jihad and Restoration* (2008) av Shaul Shay fokuserer på muligheten for at Somalia kan være et fristed for terroristorganisasjoner og muligheten for at islamistiske organisasjoner i landet har forbindelse med Al-Qaida. En annen som skrevet om dette emnet er Tadesse Medhen i boka *Al-Ittihad: Political Islam and Black Economy in Somalia* (2002). Boka konsentrer seg om organisasjonen Al-Ittihad og dens økonomi og fremstiller Al-Ittihad som en paraplyorganisasjon for alle islamistorganisasjoner i landet som sender penger til Al-Qaida gjennom hawala systemet og en trussel mot den regionale og internasjonale sikkerheten. Andre Le Sage som gjorde en feltundersøkelse i landet og framstiller denne i boka *Somalia and the War on Terrorism* (2004). Andre Le Sage gjør i denne boka en bred undersøkelse og skiller mellom de ulike islamistiske organisasjonene i landet og kommer med en annen

konklusjon enn Tadesse Medhen. Han fokuserer på Islaax, Al-Ittihad, islamsk hjelpe organisasjoner, hawala systemet og islamske domstoler, der han konkluderer at politisk islam ikke er en monoton men at de gruppene er forskjellige i sine doktriner og ofte er konkurrenter. Tilslutt advarte han om Al shabab som er en radikal islamsk gruppe og deres potensielle utvikling i landet og regionen. Bøker og artikler som handler om grupper som Al-shabab og Al-Ittihad har økt og i dag ser man politisk islam i mislykkede stater som en av de mest presserende sikkerhetsinteresser i verden i dag.

Stig Jarle Hansen og Atle Mesøy har skrevet en forskningsrapport i regi av NIBR om The Muslim Brotherhood in the Wider Horn Africa (2009). Rapporten handler generelt om Det muslimske brorskapet på Afrikas horn og om de kan være en partner i fredsskapingen i område. Rapporten inkluderer Islaax i Somalia som er medlem av Det muslimske brorskapet og Hansen og Mesøy konkluderer deres rapport at Islaax kan være en partner i fredsskaping i Somalia. En annet som har skrevet om islamisme og dens rolle i fredsbygging i landet er Afyare Elmi i boken Understading the Somalia conflagration (2010). Han konkluderte at islamistene er en del av løsningen i landet og at islamske identitet har bedre sjanse som en inkluderende identitet i landet idag. Abdullahi Abdurahman har skrevet “The Islamic Movement in Somalia: A Historical Evolution with a Case Study of the Islah Movement (1950-2000)”, en doktoravhandling om moderne islamsk historie i Somalia, og særlig Islaaxs historie i landet.

Det er skrevet lite om om islamisme og dets bidrag i det Somaliske samfunnet. Islamisme i Somalia blir ofte sett på med mistenksomhet og som en trussel mot stabiliteten i et regionalt og internasjonalt miljø. Islamistiske grupper i landet har faktisk lenge jobbet med å skape en stabil hverdag i landet ved å prøve å megle mellom konflikt partnere eller ved å prøve å ta makten fra krigsherrene i Mogadishu. Islamistene har lenge vært det eneste håpet for innbyggerne i landet og det eneste stedet de kunne vende seg til ved fravær av en fungerende stat. Mitt bidrag i debatten om islamisme i Somalia i denne oppgaven er å se om en islamistisk organisasjon som Islaax kan bidra til modernisering og gjenoppbyggingen av institusjoner. Jeg håper med denne oppgaven å gi et alternativ syn på islamisme i Somalia ved å vise at debatten om islamister i landet ikke trenger å handle bare om sikkerhetspolitikk.

1.2 Problemstilling: Analytisk tilnærming

Analysen i oppgaven skal konsentrere seg om islamismens fremvekst i det somaliske samfunnet og problemstillingen er hvorvidt islamistens fremvekst i Somalia utgjør en moderniserende kraft i det somaliske samfunnet. Jeg skal bruke Bjørn Olav Utviks teori om islamisme som moderniserende kraft. Jeg har valgt å holde meg til en islamsk organisasjon i Somalia Xarakada Al-Islaax ee Soomaliya, daglig kalt Islaax eller Al-Islah.

For å forstå islamisme i Somalia er det viktig å plassere den i en historisk sammenheng. Islam i Somalia har som i andre muslimske land vart en sterk mobiliserende kraft mot kolonialisme. Etter regimefallet i Somalia i 1991 og flere mislykkede forsoningskonferanser og overgangs regjeringer arrangert av det internasjonale miljøet har det somaliske folket fått en sterk tillit til politisk islam og det har oppstått en sterk politisk identitet basert på islam. Politisk islam blir sett på av mange i landet som den eneste løsningen i det somaliske konflikten.

Islamistiske bevegelser og politisk islam har fått støtte blant lokalbefolkningen i landet, noe som ble forsterket etter krigføringen mot terrorisme i 2006-2009 og Etiopias invasjon i Somalia. Idag er det mange islamistiske organisasjoner i Somalia med veldig forskjellige politiske orienteringer. Vi har Al shabaab som er blitt medlem av Al-Qaida i 2012 og andre ekstremistiske organisasjoner som Takfir, så har vi de gruppene som ikke er bevæpnet som Aala Sheikh og Islaax. I oppgaven vil islamisme i Somalia først bli behandlet i generelle termer, så skal jeg fokusere på Islaax og se om de er en moderniserende kraft i Somalia. Islaax er en av de mange ikke voldelige organisasjonene i landet og jeg valgte Islaax fordi de ikke er en organisasjon som er knyttet til en by eller region, men en nasjonal/ internasjonal organisasjon. Islaax har avdelinger både i nord og sør i landet og de har medlemmer i det somaliske diaspora verden over og i nabolandene der det bor en stor somalisk talene befolkning, som i Djibouti, Ogaden (Sørøst Etiopia) og i Kenya.

1.3 Teori -

1.3.1 Begrepsdefinisjon: islamisme / politisk islam

Det er mange forskjellige navn som er blitt brukt for å beskrive de ulike gruppene som mener at islam har noe å si om politikk og statsorganisering i den muslimske verden. Noen av de betegnelse som blir brukt blant akademikere og i media er islamsk fundamentalisme, politisk islam og islamisme. Islamsk fundamentalisme er en betegnelse som blir brukt mye

både av muslimske stater som disse gruppene jobber i og av en del akademikere og media internasjonalt. Begrepet fundamentalisme er brukt som betegnelse av religiøs aktivisme og om de som mener at man bør gå tilbake til religionen og kjemper for å bevare normer og verdier som deres hellige bøker inneholder. I følge Esposito kan dette inkludere alle praktiserende muslimer som mener at koranen er Allahs ord og følger Profetens sunna (Esposito 1999:5) Begrepet "fundamentalisme" oppsto i en protestantisk kontekst og beskriver kristne som tror på Bibelens ufeilbarlighet og begrenser rollen til menneskelig tolkning til et absolutt minimum. Det beskriver også mennesker som ønsker å gå tilbake eller kopiere fortiden, som de ser som en gullalder og en idealisert fortid (Lai, 1995, 168-169; Westerlund, Hallencreutz, 1996, 4). Begrepet beskriver ikke alle grupper i den muslimske verden som mener at islam har noe å si om politikk og samfunnet. Det finnes en del grupper som er imot fortolkning av koranen og argumenter for å gå tilbake til khalifa tiden, men det er ikke mange. Fundamentalisme er en uheldig begrep som blir assosiert med ekstremisme, fanatisme og vold. (Westerlund, Hallencreutz, ibid. 4).

En annen begrep som blir brukt er politisk islam. Begrepet er brukt av akademikere som skiller mellom religionen islam og dens politisering. Charles Hirschkind argumenterer at begrepet politisk islam er brukt av mange forskere for å identifisere det han kaller islams enestående invasjon i det sekulære domene av politikk og dermed skiller det seg fra personlig fromhet, tro, og ritualer som blir satt under kategorien islam (Hirschkind 1997, 12 i Wimelius 2003). Hirschkind mener at "politisk islam" er en utilstrekkelig begrep siden det i hans syn innebærer at det finnes en riktig religiøs praksis i islam som de som er politiske i deres tilnærming har avviket fra (Hirschkind 1997. 2 i Wimelius 2003).

Islamisme begrepet er nå en betegnelse som blir brukt av mange akademikere når man analyserer dette fenomen. Det er viktig skille ulike grupper og se nyansen mellom dem, istedenfor å samle alle under betegnelsen fundamentalisme som blir brukt av regimer i muslimske land til å diskreditere disse bevegelsene og slå ned opposisjon (Esposito 1997)

Jeg har valgt å bruke begrepet *islamisme* og mangfoldet innen islamismen er relevant i denne framstillingen. Det vil bli lagt vekt på forskjellen mellom grupper som søker innflytelse gjennom sosialt arbeid og politisk arbeid og grupper som ønsker raskere forandringer gjennom vold og revolusjon. Islamisme begrepet er en generell indikator om en ideologi eller bevegelse som hevder at islam kan være grunnlaget for en moderne stat og samfunn.

En generell definisjon i det akademiske miljøet er at islamisme er en ideologisk retning som fremhever at islam har prinsipper som bør styre politisk og i samfunnsorganisering i de muslimske landene. Mohammed Ayooob og Graham Fuller definerer islamisme som de som mener at islam har noe å si om hvordan politikk og samfunn bør ordnes i den muslimske verden. Graham Fuller definerer islamisme fenomenet på denne måten “Islam as a body of faith has something important to say about how politics and society should be ordered in the contemporary Muslim world and implemented in some fashion.” (Graham Fuller 2003.xi i Ayooob 2004:1).

Bjørn Olav Utvik gir også en bred definisjon og definerer islamisme som “en ideologisk retning som fremhever at religionen islam ikke bare berører den enkeltes trosforhold, men inneholder gudgitte retningslinjer som bør styre også samfunnsmessige, juridiske og politiske forhold i muslimske samfunn. For de fleste islamister innebærer dette synet et krav om at sharia, den islamske loven basert på koranen og profetens sunna må være basis for lovverket” (Utvik 2011:25). En annen definisjon er utformet av Guilian Denoeux, som beskriver islamisme som en form for instrumentalisering av islam der enkeltpersoner, grupper og organisasjoner låner enkelte begreper av islamsk tradisjon til bruk for politisk formål. Den gir politiske svar til dagens samfunnsutfordringer ved å forestille seg en fremtid der grunnlaget hviler på gjenoppfunnet begreper lånt fra den islamske tradisjonen (Ayooob 2004:1-2 xi).

I følge Esposito handler også islamisme om å gi et tredje alternativ til kapitalisme og kommunisme. “they argue that a modern western bias or orientation, secularism and dependence on western models of development, have proven politically inadequate and socially corrosive, undermining the identity and moral fabric of Muslim societies” (Esposito 2003b:72). De ulike definisjonene her gir rom for flere tendenser innen islamisme og jeg har valgt for denne oppgaven å bruke begrepet islamisme på de som mener at “shari’a” gir en altomfattende og helhetlig system for det sosiale og politiske liv og ønsker å ha Shari’a som statlig grunnlag. Dette inkluderer både individer og organisasjoner og de som kjemper for sharia som en sentral sak og de som ser islam som et rettsgivende.

1.3.2 Moderniserings teori

Moderniserings teori finnes i en rekke fagområder i samfunnsvitenskapen blant annet innen sosiologi, økonomi og politikk. Moderniseringsteorier prøver å forklare hvordan samfunnet utvikler seg og hvilke variabler som påvirker utviklingen. Modernitet er et begrep som er mye analysert og akademikere som Karl Marx, Max Weber og Emile Durkheim har alle skrevet om den ”moderne” verden. De er klassiske modernitets teoretikere som har sett modernitet fra forskjellige synspunkter. For Marx var modernitet synonymt med kapitalismen, mens Weber fokuserte på rasjonaliseringen ved samfunnet. For Durkheim ble moderniteten definert ved overgangen fra et ”mekanisk” til et ”organisk” samfunn, der solidariteten vokste blant mennesker i den vestlige verden, folk spesialiserte seg yrkesmessig, og ble avhengig av hverandre på en helt annen måte enn tidligere. (Ritzer og Goodman 2003:542 sitert i Moskvil, Linn-Renate 2006:4).

Mye av moderniseringsteorien skrevet etter andre verdenskrig, da kolonistater ble uavhengige og den kalde krigen begynte. I file Eickelman and Piscatorial er moderniserings teorien blitt (...) "the single most important social theory to influence both academic and policy approaches to the Third World from the 1950s to the late 1970s."(Eickelman, Piscatori 1996: 22). Talcott Parsons og Daniel Lerner er noen av de som skrev mye om det moderne samfunnet, som består av institusjoner og enheter som er avhengig av hverandre. I Talcott Parsons teori er institusjoner gjensidig avhengige og krever funksjonell spesialisering for at samfunnet skal fungere som en helhet. Det vil si hvis en endring skjer i en funksjon i samfunnet så vil det også spre seg til andre deler i samfunnet. (Wimelius 2003:42).

Industrialisering, urbanisering, byråkratisering, rasjonalisering og sekularisering er sett som et resultat av moderniseringsprosessen, overgangen fra tradisjon til modernitet. Det moderne samfunn karakteriseres med en høy grad både av differensiering og spesialisering og en kultur som hvilte på en ren "rasjonell" basis og gjennomstyrt av individualisering (Wimelius 2003:42-43).

Daniel Lerner har skrevet om hvordan nasjoner kan bli moderne. Lerner bruker Europas og Nord-Amerikas erfaring med modernitet og sier at modernisering begynte da nasjonen ble bygd og befolkning begynte å bevege seg fra landsbygda til byer, fra gård til leilighet og fra jordbruk til fabrikker. Økende befolkningstetthet forårsaket av urbanisering førte til etterspørsel etter skoler, massemedia, markeder for frihandel, og andre moderne og demokratisk organisert institusjoner ifølge Lerner. Med utdanningen økte leseferdigheten og

media forbruket og det samme gjorde generelle nivåer av økonomisk deltakelse (i form av høyere nivåer av materialforbruk) og politisk deltakelse (i form av stemmegivning i frie valg).

Lerner moderniseringsteori er klar i sin beskrivelse om at en hvilken som helst nasjon skal kunne være moderne hvis de etterligne handlingene og ideer i de vestlige landene. Den muslimske verden måtte velge mellom modernisering og islam. Ifølge Lerner og hans kolleger kunne islam aldri overleve moderne rasjonalitet og det islamske systemet var et hinder for den muslimske verdens overgang fra tradisjon til modernitet. "Whether from East or West, modernization poses the same basic challenge – the infusion of a rationalist and positivist spirit against which, scholars seem agreed, Islam is absolutely defenseless." (von Grunebaum i Lerner, sitert Wimelius 2003: 58). Den muslimske verden måtte velge mellom Mekka og mekanisering, siden islam i denne sammenhengen ble sett som uforenlig med modernitet og derfor er islamistene forstått som de er imot sosial endring, framdrift, utvikling og er ikke interessert i politisk demokrati.

Det er mange som er uenige med de som mener at modernisering er lik vestliggjøring og fravær av religion. I følge Terranee G Carroll reflekterer alle teorier normer og ideologi og han ser modernitet som en refleksjon av ideologi. Han argumenterer at det er ingen sammenheng mellom sekularisering og utvikling av en moderne stat. I følge han kan en moderne stat skilles fra en før-moderne ved dens kapasitet til å "(...) deal simultaneously with a variety of complex tasks; it can regularize and routinize the performance of these tasks; and it can carry out these tasks on a continuing and long-term basis." (Carroll, 1984, 371 sitert i Wimelius 2003:57). Carroll mener at sekularisering ikke er nødvendig for utvikling av kapasitet som er typisk for en moderne tilstand. Ifølge Carroll er grunnen til at det har vært en utbredt enighet om nødvendigheten av sekularisering at litteratur om modernitet i de fleste tilfeller reflekterer vestlige ideologier, hvorav liberalismen som den mest fremtredende (Carroll, ibid. 378-382 i Wimelius 2003:57).

Shamuel Eisenstad, Nilufer Gole og Dale Eickelman har skrevet om religion og modernitet fra et synspunkt som påpeker at det ikke er bare en modernitet men mange moderniteter kalt "multiple modernities". Eisenstadt mener at det kan være flere moderniteter fordi vestliggjøring og modernitet ikke er identiske: "one of the most important implications of the term "multiple modernities" is that modernity and westernization are not identical, western patterns of modernity are not the only "authentic" modernities, though they enjoy historical precedence... (Eisenstadt 2000: 2-3.). Et annet bidrag er Dale F. Eickelman argument med

hensyn til islam og modernitet "Just as there are multiple paths to modernity, there is a growing practical awareness throughout the Muslim majority world of multiple claimants to the task of articulating how Islamic virtues should relate to public and political life."(Eickelman, 2000:131). Det kan altså være mange alternativ modernitet også innen den muslimske debatten om modernitet.

1.3.3 Islamismens fremvekst - en reaksjon mot modernitet

Det er forskjellige argumenter som kan brukes når man forklarer islamismens fremvekst og mange forskere har bidratt til forståelse av dette. Islamisme blir ofte forklart som en reaksjon mot det moderne samfunnet og den moderne statens feil. Det forklares som en reaksjon mot økonomiske og sosiale problemer og en reaksjon mot modernistisk tekning (Utvik 2011:297-298).

Det er to forskjellige akademiske forklaringer når man beskriver islamismens fremvekst. Det er den essensialistiske forklaring og den strukturalistiske forklaring. Den essensialistiske forklaringen mener at islamistiske bevegelsens fremvekst kan forklares av regionen islam og dens unike historie. I følge Utvik gjør denne forklaringen en selektiv fremstilling på hva islam på et essensielt vis er og man setter sammen utvalgte elementer fra muslimsk kultur og tradisjon og fremstiller dette som sentrale definerende verdier i islam. Man ser islam som et ferdig dogmatisk system som ikke kan endre seg over tid (Utvik 2011:30). Dersom muslimer mobiliserer sin religiøsitet og tar dette utgangspunktet for et sosialt og politisk engasjement ses det som noe negativt, og forsvar av en voldelig og undertrykkende religion (Utvik 2011:30-31). Forfattere som Samuel P. Huntington (1993), Bernard Lewis (1990) og Gilles Kepel (1991,) Kepel 2003(1984) er blant de som hevder at religionen islam og dens historie er forklaringen på islamisme og at islamisme er reaksjonære krefter. Samuel P. Huntington hevder i hans tese "clash of civilization" at forskjellene mellom verdens sivilisasjoner bygger på ulike kulturelle identiteter og verdisystem. Huntington mener at forskjellene mellom verdens sivilisasjoner er store og han definerer begrepet sivilisasjon ut fra språk, historie, religion, skikker, institusjoner og folks identifikasjon. "civilizations are differentiated from each other by history, language, culture, tradition and most important religion" (Huntington 1993:25). Huntington hevder at islamsk sivilisasjon ville være den som kolliderer med vesten. Huntington er essensialistisk i det hans antakelser om at islams grunnleggende trossystem og historie står i sterk kontrast til den vestlige sivilisasjon og dets demokratiske,

sekulære og politiske samfunn (Huntington 1993:31-46). David Pryce-Jones(1992) er også essensialistisk i hans argument i det han argumenterer at muslimer er drevet til voldelige handlinger på grunn av innholdet av deres religion. Han mener at forskjellen mellom Vesten og islam er at Vesten har blitt frigjort fra dogmer pålagt av kristendommen i opplysningstiden, mens ingenting av denne type forandring har oppstått innen den islamske verden. Pryce-Jones forutså friksjon mellom den islamske verden og Vesten som kan, i verste fall ende med militære konfrontasjon mellom de to, hvis islam ikke endrer seg (Pryce-Jones 1992. I Wimelius 2003: 48).

Bernard Lewis tar også opp dette i hans essay «The roots of muslim rage 1990». Lewis skriver i sin analyse om den historiske kampen mellom islamsk og kristen sivilisasjon som han mener fortsatt pågår den dag i dag ...² (Lewis 1990.1). I essayet formulerer Lewis en teori om hvorfor islamske sivilisasjoner falt og hvorfor muslimer hater vesten. Lewis hevder at islam og dens verdier med sin manglende evne til å kunne moderniseres er årsaken. For Lewis er bevegelsene i det muslimske verden som en historisk reaksjon mot gammel rival “It should by now be clear that we are facing a mood and a movement far transcending the level of issues and policies and the governments that pursue them. This is no less than a clash of civilizations—the perhaps irrational but surely historic reaction of an ancient rival against our Judeo-Christian heritage, our secular present, and the worldwide expansion of both. Lewis 1990:47)”³

Gilles Kepel (1991) og Bruce Lawrence (1995) har også beskrevet islamismen som ”revolt against the modern age” (Utvik 2003: 43, i Esposito & Burgat 2003: 60). De beskriver islamistiske bevegelser som fundamentalistiske bevegelser som er reaksjonære mot modernismen og det sekulære samfunnets grunnlag som er tuftet på vitenskap og fornuft. Lawrence skriver i “Defenders of God” at fundamentalister, herunder islamister er en verdensomspennende reaksjon mot modernisme (Utvik 2011: 298). Lawrence skiller mellom modernitet som omfatter alle tekniske utviklinger den har brakt med seg og modernisme som er den nye tenkemåten som utviklet seg i Europa som er kjennetegnet av en sterk tro på fornuft, vitenskap og en sterk reaksjon mot absolutte sannheter (Utvik 2011:299). Lawrence skriver at fundamentalisme er i “opposition to all those individuals or institutions that

² Benard Lewis “ the roots of muslim rage 1990 “
(<http://www.theatlantic.com/magazine/archive/1990/09/the-roots-of-muslim-rage/304643/1/>)

³ Benard lewis « the roots of muslim rage” 1990»

advocate enlightenment values and wave the banner of secularism or modernism” (Lawrence 1995:6). Ifølge Martin Marty og R.Scott Appleby som redigerte ‘Fundamentalisms observed’, er “‘The Enlightenment’” fundamentalismens fiende. Budskapet er at fundamentalister, herunder islamister bærer motstand mot modernitet og reagerer på opplysningstidens dyrking av fornuft og angrep på den absolutte sannheten i religiøse tekster.

Karakteriseringen av fundamentalister som antimodernister har møtt reaksjoner. Utvik skriver at et problem med denne typen fundamentalisme forskningen er søkingen etter fenomenets essens og jakten etter eksemplet på den idealtipe som de har konstruert på forhånd istedenfor å studere utviklingen og variasjonen i reelle sosial bevegelser. Han mener at det er en konstruksjonsfeil når Martin Marty og Scott. R Appleby spør om fundamentalisme kan eksistere i moderat form uten å miste sin essens (Utvik 2011:299). Pauline Westerman mener at begrepene fundamentalisme og modernitet er uklare begreper som refreres om hverandre “to explain fundamentalism as a reaction to modernity or modernist culture is to explain a vague term by referring to an ever vaguer term.”(Westerman1994:77-78). Hun mener at begrepene ofte blir misbrukt og det trengts mere problematisering. Hun viser hvordan forskere i “‘Fundamentalism Observed” bruker begrepet ‘moderne’ som et kodet ord for det de mener at fundamentalistene oppfatter det moderne som trussel og overser Webers teori om modernisering og at man kan forstå modernisering som et forsøk på å gi en rasjonalistisk variasjon av religiøse arv (Westerman1994:80).

Mohammed Ayoob, Franscois Burgat og Bjørn Olav Utvik legger vekt på den strukturelle forklaringen i fremveksten av islamisme. Den strukturelle forklaringen på islamisme gir flere nyanser enn den essensialistiske forklaringen og gir en bedre analyse av deres ideologi og politisk motstand. Den forklaringen gir sentrale plass til påvirkninger fra de kontekstuelle faktorene som ulike islamistiske grupper jobber under. De mener at islamisme ikke bare er et religiøs fenomen, men også en ideologisk og politisk bevegelse. Ifølge Ayoob er islamismens fremvekst av politisk art og startet som et alternativ og en reaksjon mot vestlig ideologi og dominansen i deres land under kolonitiden (Ayoob2004: 3). Han mener at islamisme også er pluralistiske fenomen med ulike tolkninger og ikke en samlet enhet som det ofte blir fremstilt. Islamisme inneholder en politisk teori om statsorganisering, og som alle politiske ideologier er islamisme pluralistisk og har flere tolkninger (Ayoob 1991: xi). Han mener at islamismens fremvekst er en protest av fremmedgjøring av den vestlig dominerte i ideologien og politikken i muslimske land. Den franske forskeren Franscois Burgat ser islamisme som

en form for kulturell nasjonalisme og beskriver det som et tredje nivå av motstand mot vesten der kampen for politisk og økonomisk uavhengighet føres videre i en kamp for kulturell uavhengighet. Han mener at de bruker et språk og symboler som er forskjell fra vestens for å markere en distanse til vesten (Utvik 2011:300-301).

Ayoob (2004) og Utvik (1993, 2011) deler Burgats oppfatning om at islamisme er en politisk ideologi som ønsker å stå som alternativ til vestlig ideologier i den politiske debatten. Islamistiske bevegelser bruker språklige referanser og symboler fra islam i deres politiske retorikk og kjemper for kulturelle verdier med religiøs retorikk. (Utvik 1993: 203) Gjenvinningen av tradisjonelle begreper som romantiserer den muslimske gullalderen er grunnlaget av instrumentaliseringen av islam. I følge Ayoob er det gjenvinningen av tradisjonelle begreper som gir islamistene et kraftig ideologisk verktøy som de kan bruke og deres politiske manifestasjon av islam er i stor grad kontekstavhengig og er et resultat av fortolkninger av religiøse påbud, lokal kultur og politiske kultur. Ayoob mener selv om islamistiske bevegelser rundt i verden ser islam som kilde til politisk, økonomisk og sosial teori, er de forskjellige i tolkningen av de islamske tekstene og deres praktiske anvendelse. (Ayoob 2004:3 xi). Det er sammenheng mellom de valgene en islamistisk organisasjon tar og de særtrekkene i det samfunnet de opererer i. I praksis er ikke to islamist organisasjoner like fordi de er bestemt av konteksten de opererer innenfor og noe som fungerer i et land ikke nødvendigvis vil fungere i et annet land. Tolkningen av islamske tekster og vokabular er ofte avhengig av de islamistiske organisasjonens politisk program og anvendes til å tjene målsettinger som kan variere i ulike land og organisasjoner. Ifølge Eickelman og Piscatori er også islamistene kontekstavhengige og politikk blir “ muslim” by the invocation of ideas and symbols, which Muslims in different contexts identify as ‘Islamic,’ in support of organized claims and counterclaims” (Sitert I Ayoob 2004:2 xi)». De mener at den religiøse retorikken og symbolene som muslimene i ulike sammenheng identifiserer som islamske til støtte for en organisasjons krav eller motkrav er normalt begrenset til en stat og mye av politikken som foregår i islams navn er begrenset til territoriale stater og deres politiske kultur. De mener at islamistiske politiske formasjoner styres av den samme logikken av tid og rom som sine sekulære kolleger (Ayoob 2004:2 xi).

I motsetning til Lawrence mener Utvik at islamistene er pådrivere for moderniseringen i muslimske land. Utvik argumenter at hvis islamisme er en reaksjon, så er de en progressiv reaksjon. De prøver ikke å reversere samfunnets utvikling, men prøver å adoptere et religiøst perspektiv sånn at folk kan forholde seg til de nye realitetene. Det fremmer en forståelse av

islam som ikke prøver å fjerne årsaken til de nye forholdene, men prøver å adressere de (Utvik 2003:60). Utvik mener at islamistene er progressive og at de ikke bare er et produkt av moderniseringens økonomiske og sosiale endringer, men også er en viktig agent for modernisering i muslimske land. Han mener at islamistene fungerer som en bro mellom det tradisjonelle og det moderne i det de advokerer for sosiale, økonomiske og teknologiske utvikling (Utvik 2003:44).

Marty, Appbleby og Lawrence innrømmer at fundamentalisme ikke er motstandere av den teknologiske delen av modernitet, men er motstandere av den rasjonelle vitenskapelige tenkningen som moderniteten er bygget på, i det de forsvarer en absolutt sannhet (Marty, Appbleby1995, Lawrence1995) Islamistene er forsvarer av Koran og Sunnah som den absolutte sannheten og legger til grunnlag for deres arbeid i det prinsippet. Det betyr ikke at de motsetter seg den rasjonelle vitenskapelige tenkningen og menneskelig fornuft. Utvik hevder i ” The modernizing force of islam” at islamske bevegelser som Det muslimske brorskapet og Labour party i Egypt gir rasjonell argumentasjon for deres økonomiske og politiske program og dens overlegenhet i produsering av en stabil og rettferdig samfunn”(…) the Labor Party and the younger Muslim Brother leaders seem to represent a thoroughly modern form of political discourse, and decidedly rationalist style in argument” (Utvik 2003:47).

Islamistene jobber ofte for økonomiske og teknologiske utvikling og vil modernisere deres samfunn etter islamske prinsipper. Islam er sett som en absolutt kilde til moral rettledning. Islamistene bruker ikke moderniseringsbegrepet i sitt arbeid og ifølge Utvik er begrepet modernisering sett som synonymt med vestliggjøring. Islamistene er kritikere av den vestlige ”sannheten”, vestlige ideers hegemoni og vil frigjøre seg dens politikk, ved bruk av islam.”Islam is seen as an absolute source of moral injunctions, but not as a provider of an infinite number of particular truths about how to organize society. Perhaps it could even be said that the important thing is the idea that one possesses to speak a domestic source of absolute truth, more than the precise contents of this truth” (Utvik 2003:49). Islamistene er ikke motstandere av moderniserende utvikling og er selv dypt involverte i utviklingen av det muslimske samfunnet (Utvik 2011:29)

1.3.4 Islamisme som moderniserende kraft

For å kunne diskutere hvorvidt islamisme i Somalia er moderniserende kraft er det nødvendig å se nærmere Utviks sentrale argumenter i ”The modernizing force of islam”. Ifølge Utvik er islamisme en moderniserende kraft fordi de bidrar til sosial og politisk mobilisering. De trekker folk fra lavere sosial klasse, særlig fra lavere middelklasse til politikken. De fungerer som overgang mellom det tradisjonelle til det moderne i deres samfunn, særlig politisk, sosial, økonomisk og administrativ utvikling. Islamistene mobiliserer folk som vanligvis ikke har tilgang til politikken og legger grunnlag for massedemokrati (Utvik 2003:43). Islamistene er moderniserende i en rekke felter i deres samfunn i følge Utvik:

1) Individualisering

Individualisering er sett som et resultat av modernisering, det innebærer en nedbryting av individets tradisjonelle bånd til familie, klan, landsby og klasse. Individualisering blir sett som befrielse av begrensende sosialbånd og friheten til å velge og skape sin identitet. Det vil si økt frihet for individet til å ha horisontale solidaritetsbånd stede for de gamle vertikale båndene som plasserte en i klientell - patron forhold. I Islamistbevegelsene er individuell ansvarlighet viktig. Islamistene fokuserer på individet, der den sentrale ideen er at den troene er ”mujahid” som konstant tar valg av basert på sin egen frivillighet og kjemper for Guds sak og ikke er underordnet av kollektive vilje. Individet valg og ansvarlighet er eksplisitt i de meste islamske bevegelsene. I følge Utvik er individuelle valg eksplisitt i liberale islamister som ser islam som et aktivt valg. Det er ikke nok å være muslim av tradisjon og familie. Islam bør være et valg der individet velger islam fordi islam er løsningen (Utvik 2003:57-58). Islamistene er en handlingsbevegelse, der de troene kontinuerlig tar bevisst valg på hva islam er og hvordan en skal leve som en god muslim i samfunnet. Islamistene er sterk opptatt av at de troene ikke kan skyve religiøse saker i hendene på ”ulama” eller ansvaret for politikk hos herskeren. De må selv ta ansvaret for live deres og samfunnet. En muslim må kjempe for islams sak på alle nivåer og ta selvstendig politisk standpunkt uavhengig av klanen. Islamistene har sterk tro på velferdsarbeid som er en stor del av bevegelsene og mener at en muslims liv bør være fullt av seriøs arbeid og bruke tiden sin på meningsfullt og effektivt måte. Islamistene er imot Ulimas monopol på religion tolkning og at mange muslimer følger dette uten å tenke. Islamistene legger vekt på at individene tenker selv, skaffe seg religiøs kunnskap

og bruker sin fornuft og ikke overlater religiøs tolkning bare til Ulama. Når Utvik (2003) snakker om islamismens individualiserende karakter, viser han til at islamistene legger vekt på personlig fromhet og ansvar, og effekten av denne vektleggingen er fremveksten av mer selvstendige individer som tenker selv. Altså kan det paradoksale fenomenet oppstå at bevegelser som utøver sterk kollektiv kontroll fungerer individualiserende. I følge Utvik har islamistene på dette område likehetstrekk med puritanerne på 16- og 1700-tallet i Europa som blir sett som utgangspunktet i det moderne Europa og USA. Både puritanerne og islamister mener at individets plikt er kjempe for Guds sak i alle nivåer ved å være god muslim\ kristen og streve for Guds vilje i staten og samfunnet (Utvik 2003:51,58, 2011: 302). På denne måten gjør islamske bevegelsene folket ansvarlig for deres religiøse og politiske saker

2) Upersonalisering av offentligheten og kampen mot korrupsjon

Islamistene står i frøste rekke i kampen for at meritter skal avgjøre individets plass og suksess i samfunnet og i næringsliv. (Utvik 2011:303). Islamistene er imot at private forbindelser skal spille noen rolle i det offentlige liv. Islamistene vil ikke ha private interesser i politikken og mener at familieforbindelser og kontaktet av mektige personer ikke skal avgjøre ens posisjon i samfunnet. «Her flyter tanken om det individuelle ansvaret sammen med islamistenes opptatthet av rasjonell og effektiv styring, ifølge Utvik» (Utvik 2011:303). De kritiserer klientistiske avhengighetsbånd, misbruk av offentlig midler til personlig interesser og korrupsjon. Islamistene er imot at statlig ansatte krever bestikkelser for å gjøre arbeide sitt og at de gir offentlig kontrakter til bekjente og ikke til de beste. Islamistene legger vekt på at individet er ansvarlig for sine handlinger i islam både i dette livet og i det neste, og derfor må det være individuelle belønninger etter ens evne i denne verden også. Det er åpenbart rasjonelt at viktige samfunnsoppgaver må gå til de som kan ivareta dem (Utvik 2011:303). Islamistene mener at de som har innflytelse og kontroll over offentlig resurser skal bruke det til samfunnets best og ikke til familien, venner og klientale forhold. I følge Utvik er dette et sentralt aspekt ved modernisering, at de vil bryte de gamle forbindelsene i samfunnet (Utvik 2003:58). De fokuserer på meritter og vil at evner, innsats og resultater skal avgjøre ens posisjon og ikke bestikkelser eller kontakter. I følge islamistene skal ingen stilling gå i arv. I følge Utvik handler Islamistens kamp om å påvirke den enkelte til å opptre moralsk riktig og ikke minst om å skape en samfunnsmoral og en rettstat som vil åpne for de

samfunnsmessige mest rasjonelle handlemåten (Utvik 2011:303) I følge Utvik har muslimske brorskapen basert deres lederskapsstruktur på meritter (Utvik 2003:59). Vektleggingen av meritter åpner veien for individuelle karriere og prosjekter. Det gir mer selvstendige individer som tar valg av arbeid og livspartner selv og ikke avhengig av familie og forbindelser. Islamistene legger vekt på personlig effektivitet og er opptatt av upersonlig arbeidsstil og fokuserer på økonomisk effektivitet i deres arbeid. På den måten representer islamistene nye former for solidaritet og sosialsammenslutninger. (Utvik 2003:59).

3) Sosialmobilisering og kollektivhandling

Islamistene er opptatte av kollektivhandling og er veldig involverte i velferdsarbeid. Ifølge Utvik handler ikke islamismens vektlegging om individet om en generell dyrking av individets frihet. Han mener at de stiller en streng krav til individet om å ta ansvar for kollektivets beste (Utvik 2011:303). I følge Utvik representerer islamismen med sin betoning av den troendes personlige ansvar overfor Gud og mennesker for å fremme det gode nettopp en viktig drivkraft i det vi kan kalle individualiseringsprosessen, en endring i retning av hver at menneske konstitueres som og anerkjennes som et selvstendig individ (Utvik 2011:303). Dette fremmer kollektiv handling i form av frivillige sammenslutninger av individer som arbeider for en felles sak. Siden denne handlingen er styrt av moralske ideer om hva som er riktig, leder den til at man slutter seg sammen med andre som har samme overbevisning. Dette står i kontrast til klientelisme som er gjennomstyrt i dagens samfunn i de fleste muslimske land (Utvik 2011:304). Islamistene er sterk engasjerte sivilsamfunnsaktiviteter som i fagforeningsarbeid. Det muslimske brorskapet har i flere tiår dominert ulike fagforeninger og frivillige organisasjoner i Egypt. De er sterk engasjerte i frivillig arbeid og driver med utdanning, nødhjelp og helsestasjoner i den muslimske verden (Utvik 2003:59). Islamistorganisasjonene utdanner, aktiviserer og bevist gjør folk fra lavere klassen. De mobiliserer folk som ikke har tilgang til politikken til kollektivhandling og politisk deltagelse for å endre samfunnet. Islamist organisasjoner danner nye sammenslutninger som skaper bror-søsterskap solidaritet som motvirker de tradisjonelle samfunnsstrukturene. Islamistorganisasjonene bidrar til politisk mobilisering og får tilslutning av folk fra alle samfunnslag, spesielt fra lavere klasser og middelklassen og på denne måten bidrar de til nye sammenslutninger. Islamistene bruker moderne teknikker for å mobilisere folket til politisk deltagelse, samtidig som de skaper religiøs bror-søsterskap solidaritet som motvirker patron-

kliental forholdet og elitisme. Det personlige ansvaret som islamistene fremmer er sosialt i sin kjerne og tilsier at man ikke skal fokusere på løse sine individuelle problemer ved å utnytte sine kontakter i samfunnet, men i stedet forsøke å løse problemet for alle. Utvik mener at islamistene i Midtøsten har vært pionerer og fortsatt er drivkraften, når det gjelder mobilisering av folket (Utvik 2011:304).

4) Politisk deltagelse

Islamistene advokerer politikk for de mange og de er Pionerer når det gjelder å mobilisere folk til politisk handling. De er imot elitismen som dominerer det muslimske samfunnet. Islamist bevegelsene som Det muslimske brorskapet advokerer for frie valg, åpen politisk deltagelse og retten til masseorganisering. De appellerer til offentligheten og ønsker politisk sammenslutning som ikke er basert på patron-kliental forhold. Islamistbevegelsene utfordrer den herskende klassens maktmonopol (Utvik2003:62). Det muslimske brorskapet lanserte deres egen islam tolkning, noe som utfordrer både teologisk og politisk monopol i samfunnet deres. I følge Utvik advokerer moderate islamister for parlamentisk demokrati, politisk pluralisme og makt rotering gjennom valg. «De krever framfor alt frie valg og at disse valgene må gjelde den reelle makta i landet, så vel som den lovgivende som den utøvende» (Utvik 2011:322). Utvik skriver at Det Muslimske brorskap har lansert en deklarasjon der de skriver at folket er kilden til politisk makt og at de gjennom frie og rettferdige valg må velge en representativ forsamling (Utvik 2003:62). Islamistene mener at den reelle politiske makta ikke skal monopoliseres av en gruppe eller et parti, men må rotere mellom ulike tendenser og personer ut fra velgernes skiftende preferanser i valg (Utvik 2011:322). I deres demokrati er det en begrensning, nemlig at konstitusjonen må bygge på sharia, men selve sharia er under menneskelig fortolkning. De må debatteres for å ta den beslutningen som er best for samfunnet. Det muslimske brorskapet sitt syn på islamske samfunnet er at samfunnet trenger flere partisystemer og sivilorganisasjoner (Utvik 2003:62). De tar avstand fra at partiorganisasjoner brukes til personlige interesser av de i maktposisjoner. Islamistene som Det muslimske brorskap jobber i grasrotorganisasjoner, utdanner folk og mobiliserer folk til å delta i politikken. De henvender seg til borgernes egeninteresser og bredere nasjonale interesser. Islamistene legger vekt på borgernes deltagelse i samfunnet og mener at det er individers ansvar å delta i politikken og sivilorganisasjoner som forme samfunnets utvikling. Det er en forutsetning for et velfungerende demokrati at man bygger samfunnet nedenfra

isteden for oppe fra. Her trekker Utvik (2003:63) en parallell mellom puritanerne og islamistene i den sammenhengen at de vektlegger individets deltagelse, moral og opprettholdelse av lover i samfunnet. Det er likehetstrekk mellom islamistene og puritanernes dualitet av lover og samvittighet som ved opprettholdelse av offentlig moral. Ifølge Utvik er islamistene en moderniserende agent i det muslimske samfunnet siden de organiserer deres politiske arbeid på en moderne måte og legitimerer deres arbeid med referanse fra religionen som fortsatt er en kilde til hva som er god og hva som er ondt i disse samfunnene (Utvik 2003:67). På denne måten bidrar islamistene til endring i samfunnet fra ekstern kontroll av individ moral til en intern selv kontroll og reelle påvirkningskraften nedenfra. (Utvik 2003:63).

Statens rolle i samfunnet («Den islamske staten»)

Ifølge Utvik er en del av moderniseringens aspekt ved islamisten at de er for økt sentralisering av staten, for et enhetlig regime og prøver å redusere maktbaser utenfor statsapparatet (Utvik 2003:61). Islamistene er moderniserende i deres samfunn når de legger stor vekt på statens rolle i samfunnet. Staten er en stor aktør i det samfunnet som islamistene vil bygge og den moderne islamske staten er en som er bygd på sharia og islamske normer. Den islamske loven (sharia) skal i følge enkelte islamistbevegelser kodifiseres til moderne lovtekster av en valgt forsamling. Dette innebærer at man går bort fra delvis den tradisjonelle tolkningen og bruken av sharia, der en ekspert på religiøse tekster drar domsslutning fra religiøse tekster og tidligere tolkninger av de. Det de fleste islamistene ønsker for den islamske staten er en sharia som er kodifisert til en lovsamling som er knyttet til staten, juridiske byråkrati og den folkevalgte forsamlingen (Utvik 2003:64). Islamistene kutter ikke helt ut Ulimas rolle eller overlater de folkevalgte til å tolke sharia, men de fastholder retten til ijtihad, ny tolkning der ulima er ikke de eneste legitime til å tolke religiøse tekster. Islamistene mener at konstitusjonen må bygge på generelle prinsipper i sharia som er menneskelig fortolkning av de religiøse tekstene. Det muslimske brorskape mener at der valget av beslutning er nøytral vis a vis sharia, vil valget være avhengig av forsamlingen (Utvik 2003:62). De fundamentale tekstene i islam koranen og hadthisen beskriver ikke en bestemt modell eller et sett med regler om hvordan statens institusjoner skal dannes eller hvordan det islamske regimet skal settes sammen. Islamistbevegelsene gir ikke en eksakt definisjon av den islamske statens organisering, men snakker om den islamske staten som en

rettferdig stat. Ifølge Rutherford legitimerer konseptet islamsk konstitusjonalisme mange av målene til en liberal regjering, inkludert sentralisering av statsapparatet, ansvarlig regjering og beskyttelse av sivile og politiske rettigheter (sitert i Ayoob 2008: 158-156). Islamistene mener at menneskene er Gods stedsfordrere i jorda og at deres vilje bør komme til uttrykk i staten. Islamistene er teorien for konstitusjonell demokrati og men med begrensninger der konstitusjonen bygger på slutninger fra koranen og hathisen og reflekter de islamske verdiene (Utvik 2011:326-30).

5) Modernisering og utvikling av utdanning, teknologi og økonomi

Islamistene advokerer for fremgang i deres samfunn og kaller for rask industrialisering, utvikling av kommunikasjon, oppgradering av infrastruktur og service (Utvik 2003:54). Et sterkt engasjement for utvikling har gjort islamistene brennende opptatt både av utdanning og økonomisk utvikling ifølge Utvik (Utvik 2011:304). Islamistene ønsker å bringe deres samfunn til det moderne industrialiseringsnivå i vesten. Teknologisk og økonomisk fremskritt er en sentral sak i islamistenes politiske arbeid. De kritiserer sterkt regimene i de muslimske landene for deres feiling av økonomiske og industrielle utvikling og understreker sterkt ønske av en uavhengig teknologisk base i de muslimske landene (Utvik2003:54). I følge Utvik har økonomisk modernisering høyest prioritering hos islamisten og tilhengere av privatisering og friere handlingsrom for privat kapital (Utvik 2011:306). De er for en eksportledet utviklingsmodell og er sterk tilhengere av økt samhandel og gjensidig investering mellom de muslimske landene. (Utvik 2011:306). Islamistene bidrar til økonomisk utvikling i deres samfunn som økonomiske entreprenører og gjennom å fremme en forståelse av at islamsk fromhet er gunstig for økonomisk vekst. I mange land har islamistene vært svært aktive innen næringslivet og idag finnes det islamske forretningseliter som har utgangspunkt i det islamistiske miljøet. I følge Utvik er dette en forlengelse av parolen om å bidra til utvikling ved egen aktiviteter og et uttrykk for den økonomiske etikken islamistene har utviklet på islams grunn (Utvik 2011:306). «Bak det hele ligger en etikk som har viss fellestrekk med den puritanske etikken weber og andre har sett på som viktig for kapitalismens fremvekst i Europa (Utvik 2011:307).»

Islamistene argumenterer at økonomisk utvikling er kollektiv ansvar som staten skal sikre når individet feiler. Den gode muslim skal utnytte tiden, være effektiv og se arbeid som en del av religiøs obligasjon i likhet med bønn og fasting (utvik 2011:306-7). Det er noe som kommer i

uttrykk i deres ønske om å bygge teknologisk avansert økonomi som de setter foran formelle forpliktelser i Figh (utlede konkrete lov og moralregler fra koranen og sunna). Enkelte islamister ser denne utviklingen som en integrert del av politiske og intellektuell uavhengighet som er nødvendig for å oppnå en sterk muslimsk nasjon (Utvik 2003: 54-55).

Islamistene ser bidrag til offentlig velferd som en hellig plikt og mener at den islamske staten og dens representanter må sikre minimum materiell velstand for befolkningen ved å utnytte naturressursene og prioritere produktive virksomhet og investeringer som bidrar økonomisk utvikling. Islamistene forsvare private eiendomsretten som en basis prinsipp i islam og ser det som et nødvendig virkemiddel for utvikling og sikring velstand, selv om de understreker at offentlig interesse er viktigere enn private interesse. Islamistene mener at den islamske staten må sikre et minimum velferd til alle sine borgere og at alle borgerne har rett til et behagelig liv (Utvik 2003: 55-56).

I islamistens moderniseringsprogram er utdanning også en viktig faktor. Islamistene er svært opptatt av å fremme et høyest mulig nivå av utdanning i de muslimske landene ifølge Utvik og deres opptatthet av utdanning er knyttet til den betydningen utdannelse har for den moralske fostringen av fremtidige generasjoner (Utvik 2011:305). Islamistene er sterk tilhengere av masseutdanning og etterlyser satsing av utdanningssektoren og islamistene er villige til å ta seg de fremskrittene som er gjort innen utdanning andre steder i verden (Utvik 2011:305, 2003:52). Islamist organisasjoner driver med store alfabetiserings kampanjer i mange muslimsk land og mener at grunnen til at den muslimske verden ligger etter Vesten er mangel av utdanning og en tilværelse i uvitenhet. De er tilhengere av vitenskap og mener at islam pålegger muslimene å søke kunnskap og deres sosiale opplæring legger vekt på å skaffe seg kunnskap både om samfunn, politikk, vitenskap og om religionen (Utvik 2011:305-6). Islamistene driver en utbredt religiøs opplæringsvirksomhet i de fleste muslimske landene og mener at det er individets ansvar å skaffe seg religiøs kunnskap i tillegg til andre utdannelse, det fremhevet som et ideal at hver muslim skal kjenne usul al-fiqh.

1.3.5 Konklusjon

I teorikapitlet er diskusjonen om islamisme og modernitet tatt opp, der enkelte akademikere mener at islamisme er i mot modernitet, mens andre mener at dette er en generalisering og at islamister er imot vestliggjøring og at enkelte islamister kan virke moderniserende i deres land. Begrepet modernitet er vanskelig å definere og analysere og hvorvidt islamistene avviser eller aksepterer modernitet, er rett og slett et spørsmål om å velge å fokusere på noen snarere enn andre. De som hevder at islamisme er imot modernitet legger til grunnlag det argumentet at islamister tror på en absolutt sannhet og reagerer sterkt mot “the enlightenment”. De mener at islamisme kan uttrykker aksept av teknologi, naturvitenskap, industrialisering og lignende men aviser det viktigste delen av modernitet som er sekulær rasjonalitet, relativisme og individualitet som Marty og Appleby mener er grunnlaget for modernitet og modernisering av samfunnet. De beskriver islamistiske bevegelser som fundamentalistiske bevegelser som er reaksjonære mot modernismen som er tuftet på vitenskap og fornuft og mener at islamister er tradisjonister som tror på en absolutt sannhet.

Det er mange som er uenige med de som mener at modernisering er lik fravær av religion og sekularisering er ikke nødvendig for modernitet. I følge Terranee G Carroll reflekterer alle teorier om normer og ideologi og han ser modernitet som en refleksjon av ideologi.

Akademikere som Shamuël Eisenstad, Nilufer Gole og Dale Eickelman mener at det ikke finnes bare en modernitet men mange moderniteter fordi vestliggjøring og modernitet ikke er identiske. Modernitet betyr ikke at alt man må akseptere hele pakken og godta sekularisering uten reservasjon. Her argumenteres det at modernitet kan komme i forskjellige former og at man kritiserer en del av moderniteten betyr ikke at man er antimodernisme eller irrasjonalisme. De som mener at islamisme er i mot modernitet generaliserer og behandler islamister som en kollektiv gruppe uten å se de ulike tolkningene, programmene som de ulike islamistiske organisasjonene har, mener en del akademikere som Ayoob, Burgat og Utvik. De mener islamisme er mer en ideologi og har mange tolkninger og at islamistiske grupper ikke er isolerte enheter, men jobber i ulike kontekster som andre organisasjoner og at de påvirker og påvirkes av de politiske, sosiale og økonomiske vilkårene i samfunnet de opererer i. I følge Utvik kan islamistene virke moderniserende i deres samfunn siden de bidrar med politisk og sosial mobilisering. I følge Utvik følger islamistens argumenter moderne karakter og deres ønske om sentralisering av statsapparatet, ansvarlig regjering og beskyttelse av sivile og politiske rettigheter er noe av de moderne aspektene i deres ideologi. Islamistene

fremhever at gudstro er nødvendig for et moralsk og handelskraftig samfunn og islamsk tro skal holdes fast ved siden islam er det eneste holdbare grunnlaget for å legitimere kollektiv innsats i streve for økonomisk utvikling i muslimske landene. I stedet for å velge en vestlig basert modernisering, mener islamistene at man bør velge en modernisering basert på respekt for sine verdier og tro. Det kan være mange alternativ moderniteter og religion og modernitet er ikke utlukkende ting. Et samfunn som ikke er sekularisert kan likevel oppnå modernitet.

1.4 Metode

Som tidligere nevnt har jeg valgt å studere islamismens moderniserende kraft i Somalia. Jeg har valgt organisasjonen Islaax fordi de er en nasjonal organisasjon, men også på grunn av kilder og tilgjengelighet av disse. Det er viktig å være bevist på tilnærmingen til en problemstilling, metoden man bruker og kildene man har tilgjengelig for å besvare problemstillingen. Jeg har valgt kvalitative casestudier som metode for å besvare problemstillingen i oppgaven. Kvalitative casestudie er i følge Robert K. Yin et verktøy som hjelper oss med å få dypere forståelse av fenomener og er hensiktsmessig når det er uklare grenser mellom fenomenet en studerer og konteksten og når konteksten kan være en betingelse for forklaring av fenomenet (Yin 1994:13). I følge Svein S Andersen kan casestudier brukes med det siktemålet å utvikle kunnskap på et område og til å generalisere (Andersen 2005:12).

Andersen skiller casestudie i ulike typer avhengig av hvordan de forholder seg til teorien og deres krav og muligheter for generalisering. A-teoretiske studier sikter på å formidle og beskrive den sosiale virkeligheten, heller enn å utvikle generelle begreper og teorier. I a-teoretiske studier vil kriterier for utvelgning ofte gjenspeile verdier og oppfatninger i det omkringliggende samfunnet. Teoretisk fortolkende studier bruker eksisterende begreper og teorier til å forklare og gi kriterier for empiriske relevans for fenomenet. Hovedpoenget er ikke å generalisere ens funn og bidra til teoriutvikling, men å bruke eksisterende teorier og begreper som forklarer enklest og best mulig måte en kan organisere data i den utvalgte case. Studier bidrar ofte til å eksemplifisere og belyse veletablerte teorier (Andersen 2005: 61-69). Teoriutviklende studier har i motsetning til teoretiske fortolkende studier som siktemål å utvikle nye begreper gjennom modifikasjon av eksisterende begreper og etablerte teorier eller falsifisering av etablerte teorier. Dette skjer gjennom utprøving av og testing av hypoteser (Andersen 2005:73).

Jeg har valgt å bruke teoretiske fortolkene casestudier i min undersøkelse siden jeg bruker Utviks teori som et analytisk verktøy og knytter mine empiriske funn til teorien. Jeg valgte Utviks teori fordi det er den teorien jeg mener er mest relevant for min problemstilling. Jeg skal bruke moderniseringsteorien og Utviks bruk av begrepet modernisering i forhold til islamistiske organisasjoner. Utviks teori er organisert etter punkter som viser islamismens moderniserende kraft og jeg har organisert mine data etter de punktene så langt det har latt seg gjøre i den somaliske konteksten. Jeg valgte denne måten å organisere funnene mine på fordi det gjør det lettere å sjekke datas empiriske relevans, samtidig som den somaliske konteksten kommer frem og man kan se hvilket punkt man kan bruke og hvilken man ikke kan bruke i den somaliske konteksten. Jeg har ikke brukt alle punktene i Utviks teorien på grunn av plassmangel og på grunn av vanskeligheten å samle data under forholdene i Somalia. Utviks teori tar opp punkter om islamismens modernisering innen økonomi og teknologi. Det punktet hadde jeg ikke hverken plass til eller tiden det krevde å samle data. Somalia har lenge vært et land uten styremakt og idag er styresmakten veldig svak og har ikke hatt teknologisk eller økonomisk politikk mer enn tjue år. Det har påvirket oppgaven og gjort det vanskelig å samle data. Dette gjør det også vanskelig å se om Islaax i forhold til statens politikk er moderniserende i det somaliske samfunnet. Islaax har ikke prioritert teknologi og økonomisk politikk, selv om de mener at teknologisk og økonomisk utvikling er viktig for landets utvikling. Islaax har jobbet mer enn tjue år i et samfunn uten stat og det har påvirket de ulike valgene og strategiene som organisasjonen har tatt. Dette har også påvirket oppgavens tilnærming.

Som sagt før har jeg for å besvare problemstillingen om hvorvidt islamistens fremvekst i Somalia utgjør en moderniserende kraft i det somaliske samfunnet strukturerte undersøkelsen utefra Utviks modernisering teori. For å innhente empiriske data har jeg operasjonalisert teorien og stilt en rekke spørsmål som kan gi indikatorer om Islaax er en moderniserende organisasjon i følge Utviks teori.

Hva er Islaaxs politikk i forhold til klan? Hvordan forholder Islaax seg til klanbruken i det somaliske samfunnet og hva gjør organisasjonen for å endre dette? Hva gjør de for å aktivisere og å skape mobilisering rundt deres ideologi? Hva gjør de for å skape et politisk aktivt sivilsamfunn? Hva gjør islaax for å fremme somalisk enhet, og hva er deres aktiviteter i de forskjellige regionene? Hva slags stat ser Islaax for seg i Somalia? Hvilken rolle skal staten spille i samfunnet? Hva er Islaaxs holdning til utdanning og hvordan fremmer organisasjonen utdanning i Somalia?

Datasamling, validitet og reliabilitet

Datasamling til oppgaven har vært vanskelig og utfordrende. Innsamling av data har vært utfordrende siden Somalia har hatt borgerkrig i nesten 20 år og man finner lite eller ingen skriftelige dokumenter på enkelte områder. Det er viktig å bruke ulike type kilder i en case studie og jeg har brukt sekundær kilde som bøker, artikler og internettsider, i tillegg brukte jeg noe primær kilder som intervjuer, Islaaxs nettsider og politiske manifeste. Noe av de sekundære kildene er på engelsk og er artikler som er skrevet generelt om islamisme i Somalia og om Islaax. Andre er på somalisk og er hentet fra somalisk debatter, aviser, nyhetssendinger og artikler. Jeg har også brukt primærkilder, som Islaaxs nettside (skrevet på somalisk), artikler skrevet av Islaax medlemmer om Islaax både på somalisk og engelsk. Jeg har også brukt intervjuer som Islaax medlemmer har gitt til både nasjonale og internasjonale aviser, fjernsyn og sosiale medier noe av dette intervjuer og debatter som organisasjonen selv har lagt ut på sine nettsider.

Validitet referer relevansen i innsamlingsdata og hvor bra de svarer problemstillingen i oppgaven. Jeg har prøvd å ha god validitet ved å ha forskjellige kilder og samle relevant informasjon ved å intervjuer folk høyt oppe i organisasjonen men også intervjuer vanlige medlemmer og folk som har kontakt med organisasjons virksomheter. Fore eksempel for å validere intervjuer gitt av høytstående medlemmer, har jeg kryss sjekket deres intervjuer, men også intervjuet folk som bruker Islaax tjernester, eksempel om Islaaxs klan politikk og om de praktiserer det de preker.

For å øke reliabilitet på oppgaven har jeg brukt flere sekundære kilder og flere primær kilder. Det har vært litt vanskelige intervju forhold noen ganger og litt språkvanskeligheter, selv om jeg snakker somalisk så har jeg hatt litt vanskeligheter å forstå alt i enkelte sammenheng. Det har også vært sammenhenger da jeg og min kilde har hatt litt vanskelig å forstå hverandre. I disse sammenhengene skrev jeg ned mine spørsmål og fikk tilbake skriftlig svar via e-post. Jeg har også intervjuet høytstående medlemmer av Islaax i Somalia og diaspora gjennom e-post.

Organisasjonens nettside er både på arabisk og somalisk, siden jeg forstår somalisk har jeg brukt den somaliske variasjonen. Primærkilder skal være pålitelige, men det kan være vanskelig når man analyserer slikt materiale og resultatet blir ens egen fortolkning av materiale, særlig når man oversetter fra somalisk til norsk.

Islaax har siden datasamlingen blitt splittet og organisasjonen delte seg i to grupper, der begge bruker navne Islaax. Noe av mine kilder har nå gått fra det offisielle Islaax, som er medlem av brorskapet som denne oppgaven handler om, til det uoffisielle Islaax. I skrivende stund har noen av Islaax medlemmer gått fra det offisielle brorskapet og dannet en eget Islaax (gruppe) med gruppen Damul Jaddid, som også er en utbryter fra Islaax i 2004. Jeg har brukt de intervjuene jeg gjorde før splittelsen, for når jeg snakket med de i utbrytergruppene mente de at det eneste som endret seg er uenighet om lederskap og andre små forskjeller.

1.5 Struktur av oppgaven

Oppgaven er delt i flere kapitler og begynner med introduksjons kapittel som har flere underkapitler der problemstillingen diskuteres og oppgavens teoretiske tilnærming og metode redegjøres. Kapittel 2 er om bakgrunnen, og her skrives det litt om Somalia og islams historie i Somalia. Kapittel 3 er om Islaaxs organisasjonsstruktur, mens kapittel 4,5,6,7 handler om Islaaxs forhold til modernisering. Her ser jeg nærmere på organisasjonens forhold til modernisering og hva organisasjonen gjør og hvordan deres arbeid bidrar til utvikling. Tilslutt har vi kapittel 8 med konklusjonen og som sammenfatter funnene, problemstillingen og hvordan teorien ble brukt.

2.0 Bakgrunn: Somalia “Failed State”⁴

Somalia er det typiske eksemplet på det en såkalt mislykket stat. I 2013 er Somalia på første plass i Failed States Index⁵ listen, som blir gitt ut årlig av *Foreign Policy magazine* og The Fund for Peace. I deres sosiale, politiske og økonomiske indikatorer er den somaliske staten anerkjent for å ha mislyktes i deres evne til å gi offentlige goder, særlig når det kommer til sikkerhet. Robert Rotberg har skrevet om hvorfor nasjonalstater mislykkes og han skriver at de mislykkes fordi “ Nation-states fail because they are convulsed by internal violence and can no longer deliver positive political goods to their inhabitants. Their governments lose legitimacy, and the very nature go the particular Nation-state itself becomes illegitimate in the eyes and in the hearts of a growing plurality of its citizens” (Rothberg 2003: 1)⁶. Somalia er idag en mislykket stat som sliter med intern vold, den kan ikke levere offentlige goder og

⁴ <http://www.atlantic-community.org/documents/10180/280d1fa4-ccd0-43fa-af90-834e3b2bb9b3>

⁵ Failed States Index <http://library.fundforpeace.org/fsi13-troubled10>

⁶ Robert Rotberg 2003 : Failed States, Collapsed States, Weak States: Causes and Indicators http://www.brookings.edu/press/books/chapter_1/statefailureandstateweaknessinatimeoferror.pdf

sliter med legitimitet. Det er mange steder i Somalia som ikke erkjenner dagens somaliske regime. Rotberg brukte data fra *Human Development Index (HDI)*, *Transparency International* og *World Freedom Report* for å kategorisere mindre lykkede stater og Somalia var hans eksempel på kategorien med fullstendig kollapset stat.

Den kollapsede somaliske staten ble grunnlagt på fire grunnleggende ideer: sentralisering, sekularisme, undertrykking av klanstrukturen og "Stor-Somalia" prosjekt. Det første somaliske regime var sekulært og sentralisert. Da Siyyad Barre regimet kom til makten i slutten av 60 tallet forsterket det sentraliseringen av regimet og undertrykket klanstrukturen til en viss grad med den nasjonalistiske ideologien "Stor- Somalia". Stor-Somalia var et forsøk på å forene det somaliske folket internt og eksternt, og dekke det sosiale og økonomiske krisen i landet med nasjonal retorikk. Stor-somalia ideen var basert på å dempe den økende misnøye mot regjeringen og gi somaliere noe å samles om i en tid der klan bruken ble mer fremtredene og regimet og dens ideologi mistet legitimitet. Det var et forsøk på å fremstå sterkt både internt, eksternt og oppfordrer foreningen av alle somaliske territorier som var oppdelt under kolonialismen. Den sosialistiske regjeringen klarte ikke å dempe den økende misnøyen og det førte til nedbryting av staten i 1991. Sammenbruddet av staten kom rask og helt uforventet og det var uforståelig siden Somalia er en av de mest homogene land i Afrika i form av etnisitet, språk og religion. Den viktigste divisjonen i Somalia er klanene og innenfor de store klanene er det mange underklaner. Det er i disse klanene og underklanene ulike kulturelle identiteter i tillegg til økt økonomiske forskjeller og maktforhold som skapte spenningen og fiendtlighet som oppsto i Somalia.

Somalia ble selvstendig den 1. juni 1960 da de britiske og italienske koloniene ble samlet for å danne et samlet land, den Somaliske republikken. Etter uavhengighet hadde landet en kort periode av demokratisk styresett med nasjonal grunnlov som ble vedtatt ved en folkeavstemning i 1961 og en Nasjonalforsamlingen ble dannet for å representere de ulike klanene /underklaner. I oktober 1969 ble presidenten Abdirashid Ali Shermarke drept i et militærkupp og generalmajor Mohammed Siyyad Barre tok kontroll over regjeringen og innførte vitenskapelig sosialisme. Siyyad Barre sin regjering kollapset i 1991 og mange fraksjoner oppsto og full borgerkrig brøt ut. Det internasjonale samfunnet har forsøkt mange tiltak, blant annet USA-ledede humanitære invasjonen (Operation restore hope 1992-1994) i tillegg til mange freds- og forsoningskonferanser (Jamal 2013: 7-9).

De første internasjonale forsoningsmøtene som tok sikte på å reetablere en somalisk regjering fant sted i Djibouti i juni og juli 1991. Seks organisasjoner deltok og en avtale som godkjente Ali Mahdi som president ble umiddelbart avvist av general Muhammed Farah Aidid, og en blodig borgerkrig i Mogadishu og Sør-Somalia fulgte. Det andre forsøket på å forsones de ulike fraksjonene fant sted i mars 1993. Femten deltakere i den somaliske borgerkrigen undertegnet to avtaler om nasjonal forsoning og nedrustning. Avtalen falt fra hverandre og kampene fortsatte. Fra november 1996 til januar 1997 ble det holdt en konferanse om nasjonal forsoning i Sodere, Etiopia der deltakerne fikk i ansvar å organisere en overgangsregjering. Konferansen ble boikottet av Hussein Farrah Aidid, (arvingen til General Muhammed Farah Aidid's fraksjon) og av myndighetene i Somaliland, den nordlige regionen i Somalia som har startet eget administrasjon og ønsker suverenitet, se AMISON 2014⁷.

Et fjerde forsoningsmøte ble holdt i Kairo i desember 1997 der 28 individer og fraksjoner som inkludert både Ali Mahdi og Hussein Farrah Aidid undertegnet Kairo-erklæringen. Den femte konferanse var The Somalia National Peace Conference (SNPC) også kalt Djibouti konferansen. Dette var en serie av møter som ble holdt i Arta, Djibouti fra 20. april til 5. mai 2000. I motsetning til tidligere forsoningsmøter, inkludert konferansen i Arta omfattende deltakelse av ubevæpnede sivile ledere - intellektuelle, klaner, religiøse ledere og medlemmer av næringslivet. Denne konferansen resulterte i dannelsen av overgangsregjeringen Transitional National Government (TNG), den første somaliske regjeringen siden 1991 og var første steg til dagens folkevalgte, internasjonal anerkjent regjeringen.

Overgangsregjeringen ble ikke like godt mottatt av alle, særlig ikke av krigsherrene som ikke deltok konferansen og de dannet en rivaliserende bevegelse ' The Somalia Reconciliation and Restoration Council' (SRRC) som besto av krigsherrer fra ulike regioner av landet. I et forsøk på å forsones overgangsregjeringen med sine motstandere ble det organisert en sjette konferanse i Kenya, oktober 2002. Det ble undertegnet en våpenhvileavtale mellom 24 fraksjonsledere og det ble holdt et nytt møte i Kenya i september 2003 der overgangsregjeringen og dens motstandere (SRRC) ble forsonet. I 2004 ble det introdusert en ny organiserings struktur "Transitional Federal Government" og Transitional charter i en konferanse holdt i Kenya og dominert av Etiopia. I følge Abdi Elmi Afyare en somalisk professor i internasjonalpolitikk i Qatar universitetet var Kenya og Etiopia beskymeret for at politikken om en stor Somalia " Ethiopia og Kenya had their own reasons for manipulating

⁷ Somali Peace Process <http://amisom-au.org/about-somalia/somali-peace-process/>

the peace conference. They had concerns with the notion of a greater Somalia since they both control Somali regions'' (Afyare 2010:23). I denne konferansen fikk Somalia en slags ''føderal stat''. Jeg sier en slags føderal stat fordi vilkåret for føderalisme er ikke der i Somalia. Somalia har ikke stater eller definerte regioner som somaliere kan bli enige om og kan bygge på føderal stat. I følge Afyare ble det brukt i konferansen et argument som sier at staten er ikke føderal men at regjeringen er føderal '' Ethiopia and kenya, while using their proxy warlords, forces and undifined and obsure form of federalism on Somalia. Interestingly, the argument here was that the state is not federal but the government is federal'' (Afyare 2010:24). 29 januar 2004 ble det etablert føderale overgangsinstitusjoner med føderal parlamente og regjering. Det er det systemet man har i dag i landet, et føderalt parlament og en føderal regjering uten autonome regioner eller stater.

2.1 Historiske kontekst- islam i Somalia

Det er viktig å få en bedre forståelse av den historiske bakgrunnen til Somalias møte med islam. Somalia har en lange historie med islam og den somaliske islamiske historien er unik innenfor det Afrikanske horn. I en avhandling skrevet av Ali Abdirahman Hersi i 1977 om den arabiske faktoren i somalisk historie, hevder Hersi at Islam ble introdusert til Zaila regionen "Nord Somalia" i de tidlige årene av profeten Muhammeds tid, da muslimske flytninger som søkte tilflukt fra angrep og forfølgelse i Mekka kom til Afrika og at det er sterke bevis som viser at islam var i Somalia i løpet av det første århundre av sin historie (Hersi 1977:18,). Hersi nevner at det er tre arabiske menn i Nord-Somalisk tradisjon som er tett forbundet med spredningen av islam. Det var Sheikh Abdurahman Ibn Ismail Jabarti, Sheikh Ishaq ibn Ahmed og Sharif Yusuf Aw Barkhadle, også kjent som Yusuf al-Ikhwan, de var kjente som dyktig misjonærer og er ''hellige/ helgener '' i tradisjonell islam i Somalia.(Hersi 1977: 19).

Somalia var ikke under en autoritet på denne tiden så det er vanskelig å avgjøre tidspunktet islam kom til Somalia og når den spredde seg til hele landet. Ali Abdurahman Hersi og Muhammed Haji Mukhar som begge skriver om islams historie i Somalia er enige om at flere båter fra Arabia og Persia kom til den somaliske kysten etter profeten Muhammeds(scw) død, rundt Abu Bakars tid (ca 632-634) og at islam spredde seg fra kysten og innover landet gjennom handel og shia migrasjon etter Muhammeds (scw) død. I dag er somaliere nesten 100 % Sunnimuslimer og med hensyn til teologi følger de fleste Ash'ariyah teologi (Al-

caqiida) og av de fire rettsvitenskapene skolene (i islam) følger de Shafi'i skolen (Abdi Elmi Afyare 2010:48-50).

Islam er en naturlig del av samfunnet i Somalia i dag og det kommer av at islam er tett knyttet til somalisk kultur og tradisjonell praksis. Somaliere har alltid anerkjent to forskjellige autoriteter, klanledere og religiøse ledere som deres ansvar overlappet i den grad at islam ble assimilert i klankulturen. Det somaliske samfunnet er organisert langs segmenterte patriarkalske linjer som deler folket i patriarkalske klaner. I følge Andre Le Sage er islam en av de få horisontale identiteter som samler folket tvers klanlinjene (Le Sage 2001:1). Islam er en sterk del av individets identitet, både de religiøse og de ikke religiøse. Hersi hevder at somaliere ikke bare utgjør en av de to mest grundig islamiserte samfunn i Afrika (den andre er på Zanzibar), men at de også har en av de høyeste prosentene av tilslutning til islam i hele verden. (Hersi 1977:14). I følge Hersi er islam en del av somalieres etniske identitet til tross for geo-kulturelle tilstedeværelse av somaliere i Afrika, herunder etno-språklig og kulturelt slektskap med andre nærliggende afrikanske samfunn. Somaliene identifiserer seg gjennom sin religion emosjonelt og kulturelt med Arabia og den islamiske verden (Hersi 1977: 110). "Islam as a religion and a system of values so thoroughly permeates all aspects of Somali life that it is difficult to conceive of any meaning in the term Somali itself without at the same time implying Islamic identity" (Hersi 1977: 109, sitert i Afyare 2010:50).

Det er ingen uenighet mellom muslimene om at de grunnleggende kildene i islam er Koranen og Sunna av profeten. Imidlertid blir disse kildene tolket av ulikt på ulike tider og steder. Sufisme ordene var en av de første bevegelsene som dukket opp i den muslimske verden, ca på 900-tallet og spredde seg ganske raskt i mange land med ulike kulturer. Sufisme nådde Somalia der den blandet seg med kulturelle normer og skikker. Sufisme i Somalia er bevart gjennom ulike sosiale funksjoner. De viktigste funksjonene er "*Mawliidka*" (minne profetens fødselsdag), "*Xuska*" (vældedighet til sjelene for avdøde foreldre) og "*Siyaaro*" (med hyllest til de respekterte lærere og besøke deres graver). Det har vært to dominerende sufi brorskap som har hatt innflytelse i Somalia; Qadiriyyah og Salihhiyya brorskapet. Det var en del spenningen mellom Salihhiyya brorskapet og Qadiriyyah brorskapet i Somalia rundt 1909. Salihhiyya leder Sayyid Muhammad ble påvirket av Muhammad bin 'Abd al-Wahhabis lære da han studerte i Makka og kom tilbake til Somalia med en strengere fortolkning av Islam. Mange somaliske sheikher motsatt seg Sayyids fortolkning av Islam som de mente var imot somaliers sedvaner og religiøs praksis. Qadiriyyahs leder Sheikh Uways var kraftig imot spredning av pro-Wahhabisk ideologi og Sayyids fortolkning av islam. Qadiriyyah

brorskapet ble den største brorskape i Somalia og sprede seg over det sørlige og sentrale Somalia på grunn av deres (somaliske) vennlige fortolkning av islam. Ifølge Ioan M Lewis har somaliere brukt den delen av islam som passet til deres samfunn ‘‘sufi theosophy as opposed to the sharia is in its basic principles suited to Somali society. These principles have been firmly assimilated while what in the sharia is inapplicable to clan society has been largely ignored’’ (Lewis 1998:25). Islamistene ville skille mellom islam og somaliske tradisjoner, og mener at islam blir brukt feilaktig.

2.2. Moderne islamisme i Somalia

Islam i Somalia har som i andre muslimske land blitt brukt som mobiliseringsideologi mot kolonimakten og nasjonal dannelsen i landet (Abdurahman M. Abdullhi 2009). Sheikh Seyyid Mohamed Abdulla Hassan (tidlig 1900 talls leder av Salhiyya) og Salhiyya ordre i Nord Somalia brukte islam for å få folk til å nekte samarbeid med britene og hadde flere konflikter med den britiske styresmakten i Nord Somalia. Seyyid er blitt et forbilde for moderne islamister i Somalia, hans diktning og ideer inspirerte Somaliere og ifølge Mary Harper inspirert de fortsatt den dagen i dag ‘‘ even though his mission ultimately failed, the seyyid’s poetry and ideals have continued to inspire somalis, partly because the marriage of nationalism with religion has remained relevant’’ (Harper 2012:75) Den første islamistiske moderne organisasjonen ble dannet i eksil i Yemen av Haji Farah Omar i 1925 Det var før uavhengigheten og den ble forbudet i Somalia på grunn av dens politiske aktiviteter. Det andre forsøket skjedde under italiensk styre i 1950 tallet, da ‘‘ the Somali Islamic League’’ (SIL) ble dannet i Mogadishu (Abdullhi 2009)⁸. SIL ville fremme utdanning i det arabiske språket og gjorde lobbyvirksomhet i Egypt for å åpne arabiske skoler som ville være sammenlignbare med det italienske skolenettverket i Somalia (Abdullhi 2009)⁹.

Flere av grunnleggerne i det somaliske nasjonalistiske organisasjonen Somali Youth League (SYL), en organisasjon som ledet den somaliske kampen for uavhengighet, hadde personlige forbindelser med islamisme i Egypt (Abdullhi 2009), (Stig J Hansen & Atle Mesøy 2009: 38). De var en del av disse som jobbet for det arabiske språket og utdanning i Somalia. På slutten av 1960 tallet kom mange somaliske studenter som studerte i Egypt (Al-Azhar) og

⁸ Abdurahman M Abdulahi: Political Islam in Somalia. It’s time for Strategic Engagement
http://www.wardheernews.com/Articles_09/April/03_political_islam_baadiyow.html

Saudi-Arabia (Al Medina) tilbake og dannet organisasjonen Al Nadha som var inspirerte av islamske aktivisme i disse landene, særlig Egypt. De introduserte moderne islamistiske ideer og var inspirert av virksomheten til Det muslimske brorskap i Egypt og Salafia (Wahabi skole) i Saudi Arabia. Det Muslimske brorskapet var forbilde og de dannet Al Nadha (renessansen) organisasjon i Mogadishu i 1967 og organisasjonens formål var å opplyse om islamske prinsipper og utdanne folke om den sanne islam og styrke båndet til den arabiske verden ved å ha arabisk språk som skrift språk. Al Nadha organisasjonen var viktig for dannelsen av andre moderne islamistiske organisasjoner som Wahadat al-Shabab al-Islami (Unionen av Unge muslimer) i Hargeysa (1969) og Al-Ahli (native) studentorganisasjoner i Mogadishu (1970). Ifølge Hansen og Mesøy var Al Nadha organisasjonen (....) ‘ a milestone and was highly important in understanding the Islamist organisations in Somalia’(...), and most of the future leaders in all the Islamist organisations active in Somalia, apart from the Harakat Al Shebab, had some connection with it (Hansen & Mesøy 2009: 38).

2.3 Islamisme og Siyyad Barres regimet (1969-1991)

Under General Mahamed Siyaad Barres militær regime (1969–1991) ble " scientific socialism" offisiell ideologi i Somalia i 1970 (Georg-Sebastian Holzer 2009:24). De første årene arbeidet regimet sammen med islamske organisasjoner, der flere aktører i disse organisasjonene fikk høye posisjoner i staten. Regimets sekulære politikk og den nye religiøse bevisstheten fra islamske organisasjoner i landet skapte konflikt mellom regimet og religiøse grupper (Hansen & Mesøy 2009: 38). Regimet avskaffet islamistiske organisasjoner og alle ikke-statlige institusjoner ble stengt. Islamske bevegelser ble drevet til undergrunnsbevegelser i midten av 1970tallet og ble sterke kritikere av den marxistiske ideologien. Organisasjonene al-Ahli, Al-Wahda og al-Nahda koordinerte en motstands bevegelse blant studenter og religiøse miljøer. Ifølge Georg-Sebastian Holzer (2009) og Hansen & Mesøy (2009) var vendepunktet i forholdet mellom regimet og religiøse kretser i Somalia innføringen av sekulariserte familie lover i 1975 (skillemisse & arveloven). De nye sekulære lovene ble ikke godt mottatt i religiøse miljøer og ti islamske lærder som kritiserte regimet åpent ble henrettet av militærregimet. Regjeringen fordømte offisielt religiøse mennesker som, etter deres mening motsatte seg utviklingen i det somaliske samfunnet (Holzer 2009: 24), (Hansen & Mesøy 2009:39).

Den nye familie- og arveloven var sekulære lover som avvek av sharialoven, som har spesifikke regler på disse områdene. Islamske lærder og islamistiske organisasjoner protesterte mot den nye sekulære lovgivningen. Familielovene er noe som står i sharia, og særlig grunnlaget i den islamske arveloven står detaljert forklart i koranen i kapittel 4(vers 11,12 og 176) og den er en obligatorisk del av islamsk rettsvitenskap som enhver muslim skal følge. De islamistiske organisasjonene i landet utviklet seg fra regimevennlige som drev med religionsopplysning i samfunnet til protestgrupper som motsatt seg regimets politikk. Mange Somaliere, særlig unge studenter sluttet seg til islamistiske politisk mobiliseringer som oppsto i slutten av 70 tallet og 80 tallet som en protest mot regimet. Dette endret islamismen i Somalia der alle organisasjonene i begynnelsen hadde en løs ideologi (Hansen & Mesøy 2009:39). Etter drapene på de ti islamske lærderene og fengsling av mange islamister, flyktet mange islamske aktivister fra landet til Midtøsten og Sudan, der de fikk kontakt med ulike aspekter av islamisme. I følge Holzer kan man idag finne ulike ideologies orienteering i Somalias islamistiske organisasjoner “one can find different doctrinal approaches between the various Islamist groups in Somalia, that could be described as traditionalists versus reformists versus traditional Salafi groups”(Holzer 2009: 25). Ved siden av tradisjonell sufisme og Shafi'i det juridiske skolesystemet i Somalia har alle moderne islamske organisasjoner i Somalia røtter i tre forskjellige islamske bevegelser, nemlig Det muslimske brorskapet i Egypt, Salafi, og tablighi jama'a. Alle moderne organisasjoner i Somalia er forankret i en av disse organisasjonene. For eksempel Al-Shabab og Hizb al-Islam hevder tilhørighet til Salafia bevegelser, mens Islaax har tilhørighet til Det muslimske brorskapet.

3.4: Modern islamisme versus tradisjonell islam i Somalia

I følge historikerne har Somalia aldri vært spesiell strenge i sin anvendelse av islam og islamske lover. Somaliere har understreket de delene av islam som passer dem best og det tradisjonelle islam som alltid har vært praktisert og passet inn klansystemet og det nomadiske livet som somaliere tradisjonelt levde i. Ifølge Ken Menkhaus har somalisk nomadelivet tvunget fram en kultur av pragmatisme “islam in Somalia has been a ‘veil lightly worn’.

Somalis nearly all of whom are sunni have not been especially strict in their application of Islamic laws and mores. Somali pastoral life imbues the culture with a strong preference for pragmatism over ideology, not so much as a matter of choice, but as a matter of survival” (Mankhuas 2002:111).

Dette har endret seg med urbaniseringen, og i dag er ulike islamistiske orienteringer i Somalia og mange av disse kommer under Al- Ikhwan og Salafisme orienteringer. Det er en blanding av de to i somaliske samfunnet, men salafi orienteringen dominerer ofte. I følge Zuhayr Al-Shawish, en syrisk Salafi lærer, defineres salafismesom “a method in creed and jurisprudence that includes a return to what has been the case with the first generation, Al-Salaf Al-Saleh (i.e., the good ancestors), in their belief (ʿaqidah), their form of worship, ethics and behavior, similar to other schools in that they also belong to some predecessors.” (sitert i Dr. Mustafa Abu Sway side 8)¹⁰. Salafistene finner inspirasjon i det tidlige muslimske samfunnet og mener at teologi av de tre første generasjonene av muslimer er det riktige og de trekker sitt navn "Al-Salafia"(tilhengere av den tidlige fromme generasjon av muslimer) (Eickelman & Piscatori 1996:34). I islam har det alltid vært en pågående kamp mellom Salafi og Sufi skolene. De fantes begge samtidig i den tidlig islamske perioden og begge skolene argumenterer for en kobling til de første generasjonene av muslimer. Det er generelt akseptert at Salafiskolen utviklet og framhevet av Ahmad Ibn Hanbal (d. 855 e.Kr.) som også er grunnleggeren av Hanbali skolen i rettsvitenskap, som er dominerende bare på den arabiske halvøya i dag. Konflikten mellom salafistene og sufistene har vært der lenge og begge sidene har kalt hverandre vantro. Denne konflikten kom til Somalia med islamismens fremvekst i landet. Salfisme særlig Wabisme kom til Somalia som en motvekt mot kommunisme i 1970 tallet og ble aktiv fremmet av Saudi-Arabia gjennom universitetsutdannelse i Medina og misjonærarbeid i landet. Ideen var ved å gi gratis utdanning til unge somaliere og med bistand ved misjonærarbeid så skulle man undergrave Somalias avhengighet av Sovjetunionen. Salafistene i Somalia vurderer tradisjonell islam, særlig Sufismen som «farlig kjetteri» og er engasjert i en kompromissløs konflikt og har som mål å endre sufi islam som praktiseres i landet. Salafistene identifiserer det de mener forårsaker forfall av muslimene (*bidaʿ*) (Eickelman & Piscatori 1996:34) og legger vekt på å forkynne "*Tawhid*" (monoteisme) (Abdullahi 2009). De fordømmer mange tradisjonelle praksiser i Somalia som "*shirk*" (polyteisme) og u-islamsk. Det de ser som shirk er ulike sosiale funksjoner i sufismen som "*Mawliidka*" (minne om profetens fødselsdag), "*Xuska*" (veldigighet til sjelen av avdøde foreldre) og "*Siyaaro*" (hyllest til sheikher og besøk av av deres graver) (Abdullahi 2009). Moderne islamister og tradisjonell islam har ofte hatt sammenstøt på grunn av ulike tradisjonell praksis i landet, der moderne islamister legger mer vekt på individets forhold til

¹⁰ Mustafa Abu Sway, —Salafism from theological discourse to political Activism, tilgjengelig <http://www.passia.org/meetings/rsunit/Salafism.pdf> sett 20.09.2013

Gud og personlig formhet enn (somalisk) tradisjonell islam som er blanding av afrikansk kultur og sufisme, der man tror på at enkelte sheikher har spesielle forhold til Gud og ber til deres grav. Et eksempel på dette er folk i Nord Somalia som dro til gravene til Sheikh Ishaq Binu Ahmed og Sheik Aaw Barkhadle for å be for god helse og barnløse kvinner la penger i graven og ba sheikhen om å be Gud å gi dem barn. Det pleide å være lenge køer i Hargeisa for å komme til sufi sheikh gravene og be om hjelp for et eller annet, dette har endret seg med den moderne islamismens inntog? til Somalia og i dag er det sjelden man finner noen som går til graver for å be. Det er blitt et tabu i Somalia i dag. Det er noen i den eldre generasjon som kanskje fortsatt tror på sufi sheikhens velsignelse og som liker den sosiale samlingen der man lager kaffe og popkorn og synger. Dette gjøres idag i deres private hjem og i små grupper stede for i det offentlige, fordi praksisen er blitt tabu og yngre generasjonen latterliggjør det og kranter ofte med sine besteforeldre om denne praksisen som de mener kommer av *jahiliya* (uvitenhet).

Konflikten mellom moderne islamister og tradisjonell islam varier og har ofte sammenheng med hvilken gruppe tradisjonell islam forholder seg til. Salafister som ofte har noen elementer av Hanbali rettsvitenskap lært i Saudi skoler er de som oftest har mest konfrontasjon med tradisjonell islam enn andre moderne islamister som følger sha'fi rettsvitenskap, noe som tradisjonell islam i Somalia også følger. Det muslimske brorskaps ideologier og tabliq ideologien er noen moderne islamister som står mellom tradisjonell islam og salafisme. En av disse organisasjonene er Islaax som har Det muslimske brorskaps ideologier og har adoptert slagordet "Vi skal forenes med alt det vi er enige om, og unnskylder hverandre i det vi er uenige". De er mer tolerante enn andre grupper, men det betyr ikke at de ikke prøver å preke sin doktrine eller prøver å rette opp det de mener er galt med tradisjonell islam i Somalia. De er ofte bare litt mindre konfronterende og satser på utdanning.

2.5 Konklusjon

Dette kapittelet handlet om islam i Somalia og dens variasjon. Islam ble introdusert i Somalia så tidlig som på slutten av 600tallet. Islam nådde Somalia fredlig gjennom handel og immigrasjon og islam ble praktisert i store deler av Somalia fra 800tallet og på 1800 tallet var mesteparten av befolkningen muslimer og Somalia fikk to store sufi ordere som fremmet islamsk utdanning og misjonerte rundt i landet. Sufiorderene førte til at islam ble en naturlig

del av det somaliske samfunnet, der hver klan hadde en sufi sheikh og islam ble assimilert i klankulturen og ble en del av identiteten. Dette førte til at islam nådde hele Somalia og i dag er har Somalia nesten 100 % muslimer. Sufi ordenenes møte med det koloniale regimet i Somalia ga forskjellige utslag, og det oppsto både militante og moderate grupper som formet dagens identitet i Somalia, nemlig islam og nasjonalisme. De to sufi gruppene Salihhiya og Qadariyya ga ulike utslag i Nord- og Sør Somalia der Salihhiya ordenen ofte angrep kolonimakten i Nord Somalia og utviklet en pro-wahhabi ideologi og en tidlig islamsk vekkelser som førte til gradvis islamisering i nord sammenlignet med i sør der islamistiske vekkelser skapte troskonflikter mellom tradisjonell islam og moderne islam som har pågått helt til våre dager. Moderne islamisme i Somalia kom tidlig på 1900-tallet og er hovedsakelig en videreføring av sufismens blanding av islam og nasjonalisme, der personer med tilknytning til islamisme i Egypt ville starte arabiske skoler og senere, på 50- tallet organisasjoner som skulle gi folk bedre utdanning i islam og opplyse om den sanne islam.

Moderat islamisme i Somalia begynte med en økende islamsk bevissthet og islamistisk ideologi på 1950-tallet med arabisk nasjonalisme med spredning av arabiske språklig basert utdanning og islamsk kultur. Det førte til at man fikk den del organisasjoner som oppstod i de store byene og i studentorganisasjoner. De islamistiske organisasjonene fikk ikke blomstre under Siyaad Barre sitt regime og dens sekulære ideologi. Siyyad Barre innførte sekulære lover som skilsmisse og arvelover og fengslet mange islamister og henrettet mange islamske lærere som var imot lovene. Dette økte islamistisk mobilisering og organisasjoner om Islaax og andre som oppsto både i og utenfor landet. Det førte også til at ulike islamister som så sufisme og tradisjonell islam som kjetteri oppsto og skapte en konflikt i samfunnet og innad i klaner der sufise sheikher som dominerte klanen fikk opposisjon blant unge utdannede islamister i klanen som førte en ideologi der individets forhold til Gud og personlig tro dominerte og ikke individets forhold til sheikhen og klanen. I kapittel fire skal jeg ha en introduksjon om somaliske klaner og klantradisjon i Somalia. Det vil gjøre det lettere for leseren å ha det frisk i minnen når de skal lese videre om Islaax forhold til klaner.

3.0 Islaax organisasjonen; En moderniserende kraft i Somalia?

Denne delen av oppgaven skal handle om Islaax organisasjonen og hvordan denne organisasjonen virker som en moderniserende kraft i det somaliske samfunnet. I denne delen av oppgaven skal jeg se på hvem Islaax er og hvordan Islaax organisasjonen er oppbygd. Etter det skal jeg se på hvordan organisasjon fremmer sosial, politisk og økonomisk modernisering i Somalia. Her skal jeg se Islaaxs forhold til klan og deres syn på individualisme og personlig ansvar. Jeg skal også se hva organisasjonen gjør for å fremme politisk aktiviteter, sosial mobilisering, utdanning og økonomi modernisering.

3.1 Islaaxs historiske utvikling

Islaax organisasjonen (xarakada islaax ee soomaaliya)¹¹ ble dannet 11 juli 1978 i Riyadh, Saudi-Arabia¹². Organisasjonens navn på arabisk er Al-Islah og er hentet ifølge Abdurahman Abdullahi, som er en av nøkkel lederende i organisasjonen, fra koranen “ Al- islah” som betyr “ reforming, betterment, reconciling and correcting”¹³ (Abdullahi 2008:8).

Organisasjonen har i sin logo fire elementer som symboliserer denne grunnleggende filosofien i organisasjonen. Logoen har en synkende lys som belyser en åpen bok der et håndtrykk er avbildet og dette er omgitt av en oval ramme av bananblader som er holdt sammen med et bånd som sier “in urīdu ila al-Islāh ma Astada ‘atu”. Dette betyr “I decide naught save reform as far as I can able”¹⁴.||

Islaax er medlem av det globale muslimske brorskapet og deler deres ideologi. I følge Hansen & Mesøy var organisasjonenes første ledere allerede en integrert del av det globale muslimske brorskapet og mange av disse var aktive i ikke- somaliske brorskapet (Hansen & Mesøy 2009:38). De ble ofte medlem av student brorskapet på universitetene de studerte i, som i Saudi-Arabia, Sudan og Egypt. Organisasjonen har i de siste tretti årene hatt fire valgte ledere. Den første var lederen var Sheikh Mohamed Ahmed Nur (Garyare) som var en av de første som grunnla organisasjonen i Saudi Arabia. Han ble valgt 1978 og var leder til 1990. Dr Mohamed Ali Ibrahim fra 1990-1999, Dr Ali Sheikh Ahmed (som også var en av grunnleggerne) ledet organisasjonen fra 1999-2008. Dr Ali Bashi Omar Roraye fra 2008-2013. Organisasjonen holder valg hvert femte år, der de velger en komité (shura), som velger

¹¹ http://islaax.org/?page_id=205 Lesedato (16.09.2013)

¹² <http://www.nibr.no/filer/2009-33.pdf>

¹³ Se Abdullahi (2008) og Koran vers (11:88) og vers (49:8-9)

¹⁴ Se koran vers (11:88), som sier —I decide naught save reform as far as I can able.

organisasjonens leder og to nestledere. Hver mann kan bli valgt to omganger (Abdullahi 2008:4). De første årene etter organisasjonens dannelse ble brukt til å legge grunnlag for en moderne islamsk organisasjon ved å tiltrekke seg og rekruttere medlemmer blant de utdannede i samfunnet gjennom studiesirkler og ved å drive med spredning av islam blant somaliere. Islaax var i perioden 1978-1991 sterke kritikere av det militær regimet i landet og en av de viktigste politiske målene for organisasjonen i begynnelsen var å informere om regimets negative sider og øke bevisstheten om regimets grusomheter og mobilisere folket mot regimet (Abdullahi 2008:11-12, Hansen & Mesøy 2009.39-40). Organisasjonen startet som en politisk organisasjon som samarbeidet med opposisjonen i landet, både den islamske og sekulære. På 1980-tallet jobbet regimet med å slå ned opposisjonen og noen ledere av Islaax i Mogadishu ble forfulgt og fengslet som en del av regimets aksjon mot islamske aktivister i Somalia. Etter hvert som regimet ble svekket på grunn av militær konflikten med SNM (Somali National Movement) i Hargeysa i 1988 har organisasjonen fått mer frihet til å jobbe og rekruttere flere somaliere i landet. De rekrutterte blant eliten som hadde sosiale og politiske rolle i samfunnet, men også blant studenter på universitetene siden regimets sikkerhets politi var svekket. Fra 1987 fokuserte organisasjonen på bistand og jobbet i flyktningleirer i Nord Somalia som på den tiden var sterk påvirket av krigen mellom regimet og SNM (Abdullahi 2008:11-12). Da borgerkrigen brøt ut for fullt i 1991 mistet bevegelsen mange av sine aktive medlemmer og ledere i borgerkrigen. Dessuten hadde krigen forårsaket stor spredning og migrasjon blant bevegelsens medlemmer og ledere til andre steder i Somalia og til resten av verden. Det gjorde det vanskelig for organisasjonen å kommunisere, særlig mellom ledere i utlandet og feltlederne og medlemmer i landet, siden de ikke kjente hverandre på grunn av organisasjonens hemmelige medlemskap i under det tidligere regimet (Abdullahi 2008:12-14), se også (Hansen & Mesøy 2009.44-46). I følge Abdullahi var dette ikke helt katastrofalt siden det førte til at islamsk aktivisme blomstret og nådde ut til avsidesliggende områder i landet. (Abdullahi 2008:14). I løpet av de første årene av borgerkrigen jobbet bevegelsen for å oppnå tre mål: Megling mellom stridende parter "Islaax dat Al-Bayn", intensivering av islamsk arbeid "Al-Da'wa Wal Irshad " og fokus på nødhjelpsoperasjoner og utdanning "Al-Igatha wa tacliim". Bevegelsen var politisk nøytral på den tiden (Abdullahi 2008:14-15).

I 1992 hold Islaax sin første konferanse etter at borgerkrigen brøt ut. I følge Abdullahi var dette bevegelsens gjenfødelse, der bevegelsen re-evaluerte sine mål, nye strategier ble utviklet og intern omstrukturering ble oppnådd. I evalueringene ble det klart at de sentrale målene,

felles verdier og retningslinjer for bevegelsen skulle bli opprettholdt overalt. På konferansen ble de viktigste strategiske målene godkjent, herunder blant annet intensivering av islamistisk arbeid, og offentlig fordømming av bruken av islam som legitimering i interne kriger i landet. Bevegelsen hadde også med i sine mål å nå ut til den utdannede somaliske eliten, bedre relasjoner med den tradisjonelle eliten, som Ulama og stammeledere, og holde en nøytral politikk i klankrigene. På konferansen ble utdanning, sosialt arbeid og nasjonal forsoning gitt prioritering i de kommende årene (Abdullahi 2008:14-15). I 1995 adopterte organisasjonen “dealing with the reality” politikken som gjorde at organisasjonen deltok i arbeid med forsoning og holdt flere konferanser både i og utenfor landet og ble mer involvert i politikken. I de siste årene har også bevegelsen aktivt deltatt i gjenbygning av en somalisk stat og støttet TFG (Transitional Federal Government) (Abdullahi 2008:11-12), (Hansen & Mesøy 2009:53-54). I det siste valget i 2012 deltok medlemmer av organisasjonen (Abdurahman M Abdullahi)¹⁵ i valget og hadde en presidentkandidat (*Somaliareport* 2013).

3.2 Islaaxs organisasjons struktur

Islaax sin nåværende struktur ble vedtatt i 1992 og er basert på autonome soner som likner et føderalt system. Det gjør at Islaax medlemmer spredt i store geografiske områder kan operere effektivt i sine regioner. Rollen til organisasjonens senter er begrenset til koordinering og bevaring av organisatorisk enhet. De grunnleggende styrende organene i Islaax består av: (1) leder av Islaax og hans varamedlemmer, (2) Majlis al-Shura (rådsforsamlingen og Mu "tamar al-Iqlimi (regionale kongress), (3) Maktab al-Tanfidi (handlings komité), Martab al-Tanfidi al-Iqlimi (regionale handlings komité); (4) Rettsvesenet og disiplinære komiteer som består av både sentral og sentraliserte og regionale komiteer.(Abdullahi 2011: 2014)

Lederen av Islaax organisasjonen leder både den handlende komiteen og rådsforsamlingen. Han blir assistert av to uavhengig valgte nestledere. Organisasjonens leder kan bli valg to ganger, hver omgang er på fem år. For at man skal bli valg som leder i organisasjonen må man være minst 40 år gammel, et medlem av rådsforsamlingen, og vært en aktiv medlem i organisasjonen i minst 10 år. Han må ha erfaring av å håndtere de høyere kontorene til

¹⁵ Intervju med President kandidat Abdurahman M Abdullahi (Baadiyow) : Lesedato 19.09.2013
<http://www.somaliareport.com/index.php/post/3522/>

organisasjonen minst i tre år og skal ikke ha blitt anklaget for noe alvorlig feil som fører til disiplinærtiltak (Abdullahi 2011: 214-15).

Rådsforsamlingen og regional forsamlingen blir valgt fortløpende. Aktive medlemmer av organisasjonen velger de i regional forsamlingen i hver region. Antall medlemmer i region forsamlingen endrer seg fra region til region og er avhengige antall medlemmer. Råd forsamlingen består av 26 medlemmer som blir valgt blant medlemmene av regional forsamlingen, det vil si at hver region velger antall medlemmer som de sender til råd forsamlingen. I tillegg har rådsforsamlingen fem faste medlemmer som er grunnleggerne av Islaax. Rådsforsamlingen har den høyeste myndighet i Islaax, og medlemmene avlegger løfte på arabisk:

...I offer my pledge to Allah, the exalted and magnificent, to be the protector and truthful for the Islamic principles and pledge to safeguard the MB call committing [myself] to [abide] its laws and system0s, implementing its decisions even if it differ from my personal opinion. Allah is the Disposer of my affairs. (Oversatt av Abdullahi 2011: 216)

Det andre organen etter rådsforsamlingen er den handlende komiteen. Etter organisasjonens prosedyre, danner organisasjonslederen handlings komité, som for det meste består av rådsmedlemmer. Den handlende komiteen består av direktørene i de viktigste avdelingene og den regionale lederen og hans to nesteledere. Antallet medlemmer i komiteen varierer, og leder av Islaax har makten til å øke eller redusere antall avdelinger i komiteen. Men de viktigste permanente avdelingene er avdeling for islamsk forplantning, avdeling for opplæring og rekruttering, institutt for internasjonale relasjoner og Diaspora, avdeling for forsoning og politiske aktiviteter, Institutt for økonomi, og regional lederen. Den nasjonale lederen utpeker også disse kontor holdere bortsatt fra regional lederen, og hver av dem har å passere tillitserklæring av rådet. Denne prosedyren er frafalt fra regional lederen som er direkte valgt av sin regionale forsamling. Det tredje organet er regionale handlings komiteer som blir satt sammen av de valgte regionale lederne og som den regionale forsamlingen må godkjenne. Lederen av Islaax og hans to varamedlemmer velges av rådsforsamlingen. Den ny valgte lederen avlegger følgende løfte på arabisk (Abdullahi 2011: 216-17)

I offer my pledge to Allah, the exalted and magnificent, to uphold the Book of Allah and Sunna of His Prophet, to be the protector and truthful for the methodology of the MB and

their constitution, executing their decisions of the CC¹⁶ and EB even if it differ from my personal opinion, striving to realize the exalted goals of the movement for the best of my ability, and give my pledge on that. Allah is the Disposer of my affairs (oversatt av Abdullahi 2011: 217)

Den fjerde delen av det styrende organ av Islaax er rettsvesenet og disiplinære komiteer som inkluderer det sentrale rettsvesenet og disiplinærnemnd og regionale rettsvesenet og disiplinærnemnd. Disse er en slags høyesterett og forfatningsdomstol. Deres oppgave er å forklare islaaxs lover og vedtak, og håndtere disiplinære tiltak framlagt av rådsforsamlingen og handlings komité. Det består av fem høytstående medlemmer som har juridisk utdannelse. Den organisasjonen har tilsvarende på regionalt nivå som også har lignende funksjoner i sine respektive regioner. (Abdullahi 2011: 217). Det er bare fullverdig medlemmer som kan ha lederroller i alle ledd av organisasjonen. En blir fullverdig medlem av organisasjonen etter tre år aktivt medlemskap.

3.3 Medlemskap og rekruttering

I prinsippet blir medlemskap i Islaax oppnådd bare ved invitasjon. Generelt bør en person gå gjennom tre faser: identifiseringsfase, treningsfase og rekrutterings fase. Den første prosessen med å lete etter nye medlemmer skjer gjennom generelle Da "wa-programmer.

Organisasjonen er engasjert i Da "wa i mange offentlige steder, for eksempel moskeer, skoler og universiteter. Potensielle medlemmer blir kjent gjennom islamske aktiviteter på disse stedene. Organisasjonen bruker mye studentnettverk, men ifølge Abdullahi er også organisasjonens beste og enkleste rekruttering mulighet blant slektninger av medlemmer av organisasjonen eller deres venner (Abdullahi 2011: 218). Andre steder som organisasjonen rekrutterer fra er tradisjonelle religiøse familier, siden de har kunnskap om islams og er mer tilbøyelig å bli medlemmer i brorskapet enn salafi organisasjoner.

Etter riktig identifikasjon setter organisasjonen i gang en prosess der de potensielle rekruttene blir plassert i et opplæringsprogram, kalt Usra maftūha (åpen sirkel). I dette programmet blir aspirantene opplært i grunnleggende islamsk kunnskap og prinsippene i Islaax.

Organisasjonen følger MB metodikk i deres treningsprogram og i artikkel 9 i Islaax grunnlov står det at det må gå en periode på tre år før aspirantene kan få fullt medlemskap. For å bli

¹⁶ Consultative Council, CC og Executive Bureaus, EB

medlem må man være over 18 år og nye medlemmer avlegger troskapsløfte på arabisk, som er følgende:

I give my pledge to Allah, the Exalted and the Magnificent, to uphold the Book of Allah and the Sunna of the Prophet (SAW) and to uphold the principles of the MB and obey their leaders in hardship and easiness, unless I was ordered to commit sinful acts. In that case, there is no obedience and Allah is the witness of what I declare (oversatt av Abdullahi2011: 218)

De vanlige rekruttene i Islaax er fra unge og utdannede segmenter av samfunnet. Islaax mener at unge mennesker er mer mottakelige for forandring. Islaax velger å rekruttere blant den unge utdannede generasjonen, siden de mener at den unge generasjonen er energisk og åpen, og på grunn av deres utdanning kan forstå islams budskap enkelt og formidle det til andre (Abdullahi 2011: 218-19). Organisasjonen mener at det kan føre til raskere utvikling og engasjere folk i samfunnet. Islaax lærer bort aktivisme og organisasjonskultur. Islaax begynte å rekruttere kvinner som likeverdige med menn i 1992.

3.4 Konklusjon

Islaax ble dannet i 1978 i Saudi Arabia av somaliske islamister som hadde gode kontakter i Det muslimske brorskapet i Egypt og som allerede var en del av Det internasjonale muslimske brorskapet. Islaax ble medlem av Det internasjonale muslimske brorskapet og organisasjonen var i likhet med de andre muslimske brorskapen sterk kritiske av det somaliske militærregimet og deres sekularisering av det somaliske samfunnet. Navnet Islaax betyr reform og Islaaxs formål er å spre og fremme islam i det somaliske samfunnet og de mener at islam ikke bare er trobeskjennelsen og ritualer men også har noe si om den sosiale, politiske og økonomiske sfæren. Bevegelsen konsentrerte seg de første årene om den somaliske eliten, særlig de som holdt høye posisjoner i staten for å kunne motvirke regimets politikk og reformer regimet innenfra. Etter regimets fall har de endret seg fra en politisk organisasjon til en sivilorganisasjon som satset å reforme samfunnet nedenfra. De åpnet forskjellige utdannings institusjoner, vedlighets organisasjoner og ville bygge den somaliske staten nedenfra. Organisasjonen har medlemmer både innad i landet og utenfor i den somaliske diaspora rundt i verden. Islaaxs leder og hans varemedlem blir valgt hvert femte år og det kan fornyes en gang. Organisasjons leder må minst ha 10 års erfaring innad i

organisasjonen og være medlem av shura minst tre år. Islaaxs struktur består av øverst lederen, rådsforsamling, regionale forsamlinger, sentral og regional handlings komiteer. De har også rettsvesenet og disiplinære komiteer som består av både sentrale og regionale komiteer. Alle i organisasjonen avlegger løfter på arabisk og organisasjonen inviterer nye potensielle medlemmer som må gå tre år som asprinter før de blir fullverdige medlemmer, de rekrutterer ofte fra studenter og blant utdannede delen av samfunnet

4.0 Klan og individualisering

Individualisering og upersonalisering er sett som et resultat av modernisering og det innebærer en nedbryting av individets tradisjonelle bånd til familie, klan, landsby og økt frihet for individet til å ha horisontale solidaritetsbånd i stedet for de gamle vertikale båndene som plasserte en i et klientell- patron forhold. I følge Utviks teori fokuserer islamistene på individet og deres ide er at den troene er en som konstant tar valg utefra sin egen frivillighet og er ikke underordnet av kollektivets vilje. For islamistbevegelsene er individuell ansvarlighet viktig (Utvik 2003:57-58) og de står i første rekke i kampen for at meritter skal avgjøre individets plass og suksess i samfunnet og i næringslivet “her flyter tanken om det individuelle ansvaret sammen med islamistenes opptatthet av rasjonell og effektiv styring,” ifølge Utvik (Utvik 2011:303). Islamistene mener at de som har innflytelse og kontroll over offentlige resurser skal bruke det til samfunnets beste og ikke klientale forhold. I følge Utvik er dette et sentralt aspekt ved modernisering, at de vil bryte de gamle forbindelsene i samfunnet (Utvik 2003:58). Islamistene fokuserer på meritter og vil at evner, innsats og resultater skal avgjøre ens posisjon og ikke bestikkelser eller kontakter. Islamistene legger vekt på personlig effektivitet og er opptatt av upersonlig arbeidsstil og fokuserer på økonomisk effektivitet i deres arbeid. På den måten representer islamistene nye former for solidaritet og sosiale sammenslutninger. (Utvik 2003:59). I dette kapittelet skal jeg først skrive litt kort om hva en klan er og hva det betyr i det somaliske samfunnet og der etter skal jeg se hvordan Islaax forholder seg til dette. her er det viktig å se organisasjons ideologi og dens praksis i lyset av kontekstuelle hendelser og omstandigheter i Somalia.

4.1 Klan og klantilhørighet i Somalia

Genealogi og klanmedlemskap utgjør hjerte av den somaliske sosialorden og de fleste somalier sporer deres genealogiske opphav til en grunnlegger. Klanene i Somalia deler seg i flere subklaner og hvor mange subklaner en klan deler seg i ofte avhengig av klanens størrelse (Afyare 2010:30, Harper 2012:36). Ioan Lewis har skrevet om oppbyggingen av somalisk klaner fra største til minste gruppe tilhørighet i Somalia. Han bruker betegnelsene klanfamilie (clan family, *Qabiil* på somalisk), klan (clan, *Qolo*), primær avstamning (primary lineage, *Jilib*) og ”blodpenger” gruppe (dia-paying group, *Reer* eller *Tol*). Reer er den minste gruppetilhørigheten i klanen der man betaler sammen blodpenger mens *Qabiil* er den største klan enheten (Lewis 1991:132-134 i Afyare 2010:30).

De største klanene i Somalia er referert som «nobel/edel» og er klaner som deler felles somali herkomst, mens en del små klaner er sett som «ikke nobel/edel» og deler ikke det samme opphavet som de andre. De fire største klanene (Darod, Dir, Hawiye og Isaag) sier at de stemmer fra samme opphavsmannen, Samaale, og refererer seg som Samaale i motsetning til minoritetsklanene som blir referert til som Sab (Rahanweyn)¹⁷. Klanidentitet er basert på ideen om et felles opphav, men i enkelte tilfeller, som Rahanweyn klanen, er mange medlemmer av klanen ikke blodrelaterte (Afyare 2010:30). Klanidentitet er den viktigste karakteriseringen man bruker for å gjenkjenne hverandre og somaliere deler seg i et hierarkisk patriarkisk system der hver klan stammer fra en opphavsmann og hvert individ kan starte med hans første navn og spore eller telle navnene til familien i mer enn tjue generasjoner “everyone knows his or her genealogy up to the eponym of his clan family” (Lewis sitert i Afyare 2010:30) og John Drysdale skriver “every one of them, from the age of eight years can recite his or her genealogy through the male line, some twenty or thirty generations back to a common ancestor” (sitert i Mary Harper 2012:39)

For somaliere er klanmedlemskap et viktig rammeverk for sosial, politisk og økonomisk organisering. Medlemskap i klanen former ens individuelle rettighet, ansvar og tilhørighet. Det er en kontrakt mellom medlemmene i klanen og subklaner som spesifiserer individenes forhold til hverandre når det gjelder krigføring, fredsskaping eller blodpenger og skadeerstatning (Abdullahi 1992:11-12). I følge Afyare er klanidentitet som livsforsikring og i den tradisjonelle nomadiske konteksten der man mangler offisiell autoritet som kan opprettholde lov og regler er klanmedlemskapet den siste tilflukt som man bruker for å sikre ens liv og eiendom (Afyare 2010:30-34). Klanidentiteten har fått en konkurranse av

¹⁷ Se somali clan families i Lewis 1961, Bradbury 2008 og Harper 2012

islamistene som fordømmer måten klan blir brukt på. Mange av de islamske organisasjonene prøver å skape en parallell islamsk identitet som kan samle det somaliske folket. Videre i oppgaven skal vi se hvordan islamistene prøver å skape en moderne identitet som de mener er sterkere enn alle de andre konkurrerende ideologien som prøver å samle somalier til en stat.

4.2 Klanidentitet, individualisering og upersonalisering

Den somaliske sosialordningen har vært preget av klankonkurranse og konflikter, og forskjellige klaner har gjennom historien slåss om ressurser som vann, beiteområder og husdyr. Det er mange som skyller konflikten i Somalia på klanpolitikk og islamistene er en av de som mener at klansystemet ikke burde brukes til noe annet enn gjenkjennelse. Islamistene i Somalia er imot bruken av klanidentitet for å skaffe seg makt, posisjon og for å legitimere regjering. Alle islamistene i Somalia uansett hvilke gruppering de hører til eller assosierer seg med mener at selv om klanidentitet er viktig i kulturen og blir brukt for å gjenkjenne hverandre så bør den ikke skaffe enn fordeler som makt og posisjon i samfunnet og politikken. Alle islamistiske organisasjonene i Somalia har medlemmer fra forskjellige klaner og mange av de mener at islam er den eneste identiteten som er inkluderende og kan samle Somalia. I følge en islamistisk intellektuel som Afyare intervjuet er “Liberal democracy presents a universal citizenship that is too abstract for the common Somali person, second it is based on material issues as it divides benefits to citizens. Islam, unlike liberalism is based on faith. People believe it and want to get intrinsic rewards. Islam easily resolves problems that stem from clan identity while liberalism cannot do that” (sitert i Afyare 2010:45-46). Islamistene har lenge prøvd å forsterke islam som identitet i landet og har så langt lyktes å ha medlemmer fra forskjellige klaner, selv om det kan hende at det er en eller to klaner som dominerer en organisasjon og det kommer av hvor organisasjonen startet og har base i og hvem flertallet av befolkningen er i det området. Islaax bevegelsen er ikke et unntak og mener at klansystemet ikke burde brukes til annet enn det koranen sier:

”O mankind! We created you from single pair of a male and a female, and made you into nations and tribes, that ye may know each other not that ye may despise (each other). Verily the most honoured of you in the sight of Allah is (he who is) the most righteous of you. And allah has full knowledge and is well acquainted (whit all things)” (Surah 49: 11-13).

Det er ikke uislamsk å bruke klan identitet for å gjenkjenne hverandre, så lenge man ikke bruker det til politisk formål. Islaax har siden organisasjonens begynnelse vært i mot klansystemet til bruk i politikken og deling av det somaliske samfunnet. Ifølge Hansen og Mesøy viste Islaax “The Brotherhood showed outright contempt for clan-based politics, and strongly maintained that Islam transcended clans” (Hansen & Mesøy 2009:40). På organisasjonens nettside står det at Islaax er imot og motarbeider alt som deler det somaliske samfunnet og ødelegger den somaliske enheten, som klanbruken i politikken¹⁸.

Article 7:10. To fight clanism, sectarianism and separatist tendencies, in order to melt artificial psychological barriers, and, to strive spreading the spirit of tolerance and brotherhood, intimacy, cooperation and solidarity among the people of the region (Oversatt av Abdullahi 2011: 214).

Islaax vil ikke undertrykke folkets klanidentitet eller ignorere den, sier flere Islaax medlemmer som jeg snakket med. For det første ser Islaax at det er vanskelig og nesten umulig i det somaliske samfunnet å bryte ned klanidentiteten. Det har Siyyad Barres militære regimet prøvd før uten noe suksess. Det skapte bare konflikt som endte med borgerkrig som forsterket klanidentiteten. For det andre har organisasjonen blitt pragmatiske i mange ting i det de mener at samfunnet trenger å bli opplyst i. I deres “dealing with the reality” politikk som de adopterte i 1995 diskuterte organisasjonen hvordan de skulle forholde seg til det somaliske samfunnet, der den sosial-politiske realiteten er basert på klan. I følge Islaax har nasjonalismens tilnærming til klan (som var,) “don’t pronounce its name, don’t talk about it and let us shame it as bad and evil”¹⁹ feilet. I følge Abdullahi bestemte Islaax seg å adoptere politisk realisme og realiteten var at det somaliske samfunnet var organisert i klaner og sub-klaner og har ikke andre institusjoner. Afyare er enig med Abdullahi og mener at klanidentitet står sterkt i Somalia idag ”clan identity is a very important identity among the somalis. Somalis are inter-connected along clan lines. This identity will be strong for a long time to come because it is an important identity for the individual” (Afyare 2010:33).

Islaaxs politikk i klankonfliktene ble skissert av Dr Ibrahim Dasuuqi ved en tale i Mogadishu like etter regimets fall i Somalia. Islaax valgte å være nøytral i sin politikk og i følge Abdullahi har de etter lang diskusjon bestemt at organisasjonen ikke skulle delta i klanpolitiken, men lar sine medlemmer individuelt delta i eksisterende politiske aktiviteter og

¹⁸ http://islaax.org/?page_id=213 (3) Xoojinta midnimada bulshada, islaaxs ideologi

¹⁹ <http://www.scribd.com/doc/15420091/Can-we-surpass-clanbased-organizations> artikkel av Abdullahi

reformere klanen innenfra som en del av “dealing with reality” politikken som de definerte som “dealing with reality” according to Islaax literature could be summarized as follows. “It is to consider the existing socio-political realities and to push the clan-based organization toward the desired Islamic society and Islamic state. ...Its objectives included encouraging members of Islaax to participate in the existing socio-political organizations and to become involved in all such groups” (Abdullahi 2011: 274). Islaax adopterte et slagord “*Man Yuslih al-qaba’il yuslih al-Somal*” (hvem som reformer klanen reformer Somalia) (Abdullahi 2011:279).). Islaax mener at klanidentitet er blitt misbrukt både av staten og i borgekrigen der tidligere embetsmenn brukte klan i sin vinning. Tradisjonelle ledere av klanene som alltid var de legetime klanrepresentantene ble undergravd og marginalisert av staten, noe som skapte alternative lederskap etter statens sammenbrudd, der ministrerer, generaler og andre høytstående mennesker i staten skapte lederskap som andre regimer forholdt seg til. De nye lederne var de som hadde kontroll over militsen, de ulike fraksjonsgruppene, penger og våpen. Selv om tradisjonelle ledere hadde respekten og støtten av medlemmene av klanen holdt de nye økonomiske. Og militær lederne holdt disse utenfor. Islaax mente at man burde styrke tradisjonelle ledere, lære de om islam og få stemmene deres inn i politikken og på forsoningskonferansene isteden for selverklærte lederne i Mogadishu som de fleste har ledet militsgruppene i byen.

Islaax ser på dette som en kortsiktig løsning og en mulighet for å opplyse samfunnet og jobber mot en langsiktig løsning med identitets rekonstruksjon der islamsk identitet er løsningen. De argumenterer at nasjonalistisk identitetspolitikk har feilet Somalia før og klanidentiteten er ikke inkluderende og langsiktig løsning for Somalia. Afyare er enig med de og mener at islamsk identiteten har bedre sjanse og er en bedre løsning enn den som er i dag. “Since Somali islamists have been working toward the goal of creating an Islamic state for decades and Islam has a faith component that resonates with the people, Islam has a better chance than the Somali identity, at least for now” (Afyare 2010:46-47).

Islaax er en organisasjon med medlemmer fra flere klaner selv om det er enkelte klaner som dominerer eller som har flertallet i organisasjonen. Dette kommer ofte av organisasjonens hovedfokus som alltid har vært i Mogadishu. Da er klanene som er i flertall i Mogadishu også flertallet i organisasjonen. Dette er ofte noe alle islamistiske organisasjoner i Somalia sliter med. De distanserer seg fra klaninndelingen, men kan ikke unngå å ha flertallet av en klan. Islaaxs rekrutterings metode som er gjennom venner og familie nettverk har skapt problemer for Islaax. Dette er et problem som de har hatt siden organisasjonens begynnelse. I følge

Hansen og Masøy har “the family/network-based recruitment together with special traditions within some clans ensured that some Somali clans were overrepresented within the Brotherhood organisation. Ikwhan recruits often came from the wider family of the original members, resulting in a clan bias towards for example the Sheikal and Aw Hassan clans, clans with a traditional religious role in Somalia” (Hansen & Mesøy 2009.40-41). Dette sliter organisasjonen med fortsatt, selv om de nå har en bred rekruttering både i landet og i diaspora. Islaaxs medlemmene som blir sett i media er ofte overrepresentert av sørsomaliere. Dermed blir de sett av vanlige folk, særlig av nordsomaliere som et sørsomalisk fenomen og det er noe organisasjonen har jobbet med å endre de siste årene. Organisasjonen har internt jobbet hardt i de siste årene å rekruttere studenter i diaspora, og studenter i Nord- Somalia. Organisasjons ledelse har vært flere ganger i Nord- Somalia/ Hargaisa og hatt flere møter med en del av Somalilands elite som er medlem av organisasjonen og har tiltrukket seg Somalilands media oppmerksomhet²⁰, særlig når de hadde møte med det nasjonalistiske partiet Wadani 23. juli 2012 i Somaliland. Dette førte til advarsler fra både utenriksministeren Abdullahi Cumar²¹ og innriksministeren Maxamed Nuur Carraalle²² som så Islaax som trussel mot Somalilands selvstendighet. Islaax fremmer somalisk enhet og jobber med grupper som Hiil Qaran og Wadani som begge er nasjonalistiske partier som begge jobber en samlet Somalia.

4.3 Upersonalisering av det offentlige og korrupsjon

Islaax har i de siste årene vært statens fremste kritikere, særlig når det gjelder klanbruk i politikken og klientell- patron forhold i det somaliske samfunnet. Islaax kritiserer klientistiske avhengighetsbånd, misbruk av offentlig midler for personlige interesser og korrupsjon i den somaliske staten. I følge en report som FN har utgitt er “the systematic misappropriation, embezzlement and outright theft of public resources have essentially

²⁰ http://www.araweelonews.com/index.php?option=com_content&view=article&id=4096:doorashooyinka-ururka-al-islaax-ee-hogaanka-guud-xubno-ka-mid-ah-culimada-somaliland-oo-la-magcaabay-iyoo-saamaynta-ay-ku-leeyihiin-siyaasada-iyoo-dhaqaalaha-somaliland-iyoo-soomaaliya&catid=1:article&Itemid=7

<http://www.hiilqaran.org/84-news/100-kullan-dhexmaray-guddoomiyaha-islaax-iyoo-madax-xisbiga-hiilqaran.html>

²¹ <http://www.somalilandpatriots.com/news-12484-0>

²² http://www.mareeg.com/old_site/fidsan.php?Puntland-Oo-Ceyrisay-Shaqaaale-Caafimaad-Oo-Ajnabi-Ah&sid=25161&tirsan=2

become a system of governance, embodied in the popular Somali phrase (“*Maxaa igu jiraa*” “What’s in it for me?”) (FN-rapport 2012:4)²³. Staten har selv erkjent grovt økonomisk vanstyre og korrupsjon i sine rekker og revisjonsrapporten Public Finance Ledelse Unit2 rapport utgitt i mai 2011 har avdekket grov offentlig økonomisk vanstyre, underslag av offentlige og giverfond i stor skala, uetisk og faglig uaktsomhet, og fortielse av faktiske ressursoverføringer, blant annet. Somalia har konsekvent rangert blant verdens mest korrupte land siden landet først ble introdusert i «TIs Corruption Perceptions Index²⁴» og fikk 8 på en skala fra 0 (meget korrupt) til 100 (veldig ukorrupt) i 2013 og ble rangert som 175 av 177 land. Korrupsjon er utbredt og gjennomsyrrer alle sektorer av regjeringen og hele samfunnet i Somalia. Ifølge International Crisis Group 2011 er både små og store former for korrupsjon er utbredt i Somalia, og i følge de er det vanskelig gjør en nepotistisk jobb på grunn av kultur, dårlig bokføring, svake og uklare interne rutiner og regler i kampen mot korrupsjon og skaper mange muligheter for å misbruke offentlige midler til privat vinning (International Crisis Group, 2011:13). Islaax medlemmer har flere ganger kritisert statens misbruk og mishåndtering av resurser og krevet ansvarliggjøring og kompetanse blant folk i administrasjonen isteden for folk uten kompetanse eller erfaring som er der på grunn av klankvote systemet. Ifølge Mohammed Garyare som er en av Islaaxs grunnlegger er klankvote dårlig grunnlag for statsbygging “ klankvote systemet kan ikke bygge en stat, det bare ødelegger og legitimerer dårlig administrasjon og og legger et grunnlag for korrupsjon, en god administrasjon kan bare drives av folk med kompetanse og som man kan stole på” (Intervju, Sheikh Garyare egen oversettelse)²⁵. I følge Abdulraham Abdullahi er det viktig at man bruker sharia og islamske verdier. Sharialover gir et normativt rammeverk som er egnet til å gi mer vekt, effekt og legitimitet til anti-korrupsjonstiltak, men man bør ikke stole blindt på noen og korrupsjon kan komme i følge han blant “*wadaad iyo waranle, caami iyo culumo*” (sheikher og ikke- sheikher, utdannet og ikke utdannet), i følge han bør man kreve regnskap og ansvarliggjøre folk og det er viktig at alle sier “*itus oo itaabsii*”, (vis meg, la meg ta på) (egen oversettelse). Med henvisning til en FN-rapport fra 2012 om landet reagerte Islaax medlemmer sterkt og krevde strengest mulig straff for de somaliske politikere som har blitt anklaget for korrupsjon²⁶.

²³ http://Somaliareport.com/downloads/UN_REPORT_2012.pdf

²⁴ Transparency international, The Corruption Perceptions Index 2013
<http://www.transparency.org/cpi2013/results#myAnchor1>

²⁵ Mohammed garyare <http://www.youtube.com/watch?v=ms2UjlsWmmk>

²⁶ http://www.Somaliareport.com/index.php/post/3522/Platfo2rm_of_a_Presidential_Candidate

Islaax har gjennom de mange vedelighetsorganisasjonene de har var med å starte vist at de er en organisasjon man kan stole på med donasjoner og bistand fra både somaliske folk i diaspora og fra arabiske donorer. Islaax tok et strategisk valg og gjorde vedelighetsorganisasjonene uavhengige av organisasjonen og idag er vedelighetsorganisasjonene diversifiserte og driver med mange forskjellige programmer og har et innbygd demokratisk valg av ledere uavhengig av Islaax. De har klart å administrere deres donasjoner mye bedre enn mange av de internasjonale organisasjonene som har base i Kenya og sender donasjonen uten å ha oversikt over hvor mye som når offerende og hvor mye som blir solgt på det svarte markedet. Islaax og Islaaxs assosierte vedelighets organisasjoner er nå blitt partnere for mange som vil sende donasjon til Somalia. Ifølge Hans & Masøy er Islaax effektiv i deres vedelighet “Islax remains efficient in handling charitable work, which enables it to draw upon financial support from Western governments and NGOs” (Hans & Masøy 2009: 58). Mange av de somaliske donorene jeg snakket med foretrekker å sende donasjoner til Islaax assosierte hjelpeorganisasjoner fordi de vet at det kommer frem til offerende.

Organisasjonen mener at individuell ansvarlighet og kompetanse burde spille den største rollen i det somaliske samfunnet. ifølge Mohamed Haji har Islaax gjort at de kan for å takle korrupsjon både utad og innenfor organisasjonen “alle som kan lese Islaaxs regelverk kan se at det ikke finnes en lett måte eller mulighet å drive med “*Musuqmaasaqa iyo eexda*”, korrupsjon, uærlighet og nepotisme (intervju, Mohamed Haji, Mogadishu). Islaax har et sterkt regelverk og regnskapsføring som sørger for å unngå uærlighet i følge Mohamed Haji, og Islaax prøver å være et forbilde i samfunnet og selv praktisere det de preker og bruker kompetanse i organisasjonen og i de ulike organisasjonene medlemmer av Islaax har dannet (Mohamed Haji, Mogadishu)²⁷. En organisasjon som Islaax styrer er universitetet i Mogadishu der elevens karakter fra videregående og deres resultat fra opptaksprøver på universitetet avgjør om en får plass og ikke ens kontakter i samfunnet “Mogadishu University follows a non-discriminatory policy and admits students irrespective of their clan, gender, religion or political affiliation. The university treats all students equally and stands for the highest moral and academic standards. Admissions are done strictly on merit basis”,²⁸ (Mogadishu University prospectus 2012: 11). Universitetenes opptakseksamer er noe som er kjent og studenter som blir ferdig på videregående forbereder seg til eksamen som er både skriftlig og muntlig.

²⁷ Intervju med Mohamed Haji, Mogadishu, Somalia

²⁸ <http://www.scribd.com/doc/130921838/Mogadishu-University-Prospectus-2012>

4.4 Konklusjon

Somalia er delt i klaner og sub-klaner som er basert på patriarkisk avstamning. Klanidentitet er viktig for somalier og fungerer som sikkerhets forsikring i Somalia der det ikke er en stabil stat eller fungerende rett. Klanidentitet fungerer også som et mobiliseringsverktøy, noe som ble brukt i borgerkrigen og utnyttet av folk som var i regimet og som ønsket å komme tilbake i en høy posisjon i eventuelt ny stat i Somalia og har gjort det vanskelig for langvarig fred. Klansystemet er blitt anklaget for å være grunnlaget for Somalias problem og i søken på en felles inkluderende identitet har mange i Somalia advokert for å fremme den islamske identitet. Den islamske identiteten har i de siste årene hatt bedre sjanse enn den somaliske nasjonalidentiteten på grunn av islamisme i Somalia som har etter statens sammenbrudd blomstret i landet. Mange islamister som Islaax ser islamsk identitet som løsningen for landet. Islaax fornekte ikke klanidentitet og mener at det er noe som er viktig for somaliere og noe som kommer til å stå sterkt i lang tid men det viktigste er hvordan man bruker det. De mener at det ikke bør være et politisk verktøy eller et grunnlag for stat og offentlig styring. Islaax viktigste poeng er at klan blir brukt som verktøy for «spoilers» som søker politisk makt og at klaner er kapret av tidligere ministre, generaler og andre offentlige ledere som bruker klan tilhørighet til deres vinning. Islaax prøver å styrke tradisjonelle ledere i det kortsiktige for de mener at det er viktig for å skape langvarig fred og for å lykkes i nasjonalforsoning og skape en samlet islamsk somalisk samfunn der man er klar over sitt individuelle ansvar og rettigheter og bruker klan på en riktig måte, nemlig til å bare gjenkjenne hverandre. Islaax har vært kritikere av staten og statens bruk av klankvoter i administrasjonen som de mener har ført til inkompetente ledere som driver med grov økonomisk vanstyre og korrupsjon. Islaax mener at folk med kompetanse bør drive staten istedenfor klanpraksisen og det bør kreves kompetanse, ansvar og regnskapsføring av administrasjonen.

I dette kapitlet kan man se at Islaax praktiserer det de preker selv. Islaax har så langt ikke deltatt i klankonflikten i landet. De ser klan identitet som noe man bruke til å gjenkjenne og noe som er en del av den somaliske kulturen som ikke bør bli brukt i offentlig styre og statsorganisering. De har selv en organisasjon som har medlemmer blant somalier fra hele landet, i nabolandene og i diaspora. Det er en del folk som er mistenksomme til Islaax og dette kommer ofte av Islaax manglende åpenhet om deres medlemskap og hemmelige naturen. Selv om det er vanskelig å få innsyn inne i organisasjonen har organisasjonen blitt kjent for å være en organisasjon man kan stole på.

5.0 Islaaxs politisk bevissthet og mobilisering

Modernisering er en endringsprosess av samfunnet, det er en politisk, økonomisk og sosial endringsprosess. Det er en omfattende endringsprosess som ifølge Lerner begynte med urbaniseringen som førte til etterspørsel etter utdanning, massemedia, økonomisk og politiske deltagelser, og moderne, organiserte institusjoner. I følge Utviks teori bidrar islamistene til sosial og politisk mobilisering i sine samfunn og fungerer som overgang mellom det tradisjonelle til det moderne i deres samfunn. De mobiliserer folk som vanligvis ikke har tilgang til politikken og legger grunnlag for massedemokrati og bruker moderne teknikker for å mobilisere massen (Utvik 2003:43). I følge Utvik appellerer de til offentligheten og oppretter politiske sammenslutninger mellom folk som ikke har tilknytning til hverandre gjennom tradisjonelle lojalitetsbånd, men en bredere nasjonal ideologisk interesser.

I denne delen av oppgaven skal Islaaxs politiske og sosiale mobilisering analyseres og jeg skal se hvordan bevegelsen bidrar til utvikling i samfunnet. Her skal vi se Islaaxs forhold til klan og deres syn på personlig ansvar. Hva er organisasjonens politikk, hvordan er deres politiske deltakelse i et samfunn delt i klaner? Hvordan har Islaax utviklet sin politiske innflytelse? Hvordan har Islaax overveid politisk deltakelse da samfunnet var delt inn i klaner og var dominert av væpnede fraksjoner? Jeg skal dele det i under kapiteler som skal ta for seg ulike perioder i organisasjonen. I kapittel 7.1 tar jeg for seg hvordan Islagas politikk utviklet seg fra da organisasjonen ble grunnlagt til de første årene i borgerkrigen. Hvordan opererte de i landet under staten? Hvordan forholdte de seg til krigen mot staten, deltok de i den? I kapittel 7.2 skal jeg ta for meg hvordan Islaax utviklet sin innflytelse. Jeg skal se nærmere Islaaxs politiske strategi under borgerkrigen og de modellene de utviklet for politisk engasjement og deres rolle i Djibouti konferansen i 2000. I kapittel 7.3 så skal jeg til slutt se hvordan Islaax har forholdt seg til statsbyggingen i landet etter Djibouti konferansen.

5.1 Politiske utvikling fra 1978-1991

Denne delen av oppgaven skal ta opp Islaaxs politiske filosofi og hvordan Islaax reagerte da borgerkrigen startet og Islaaxs forsøk på å mobilisere og påvirke situasjonen. Islaax bevegelsens politiske filosofi er hentet fra Hassan Albana og Det egyptiske brorskapet. Bevegelsen har uttrykket sitt mål om å reformere det somaliske samfunnet i samsvar med moderat islamsk metodikk hentet fra Det muslimske brorskapet. Islaax jobbet i starten som

alle andre muslimsk brorskapsorganisasjoner og var i opposisjon mot staten. De ti første årene i bevegelsen jobbet de i hemmelige celler som drev med opposisjonsarbeid mot det sosialistiske staten og prøvde å opplyse samfunnet om islam og islamistiske ideologi. Islaax hadde fra begynnelsen av store ambisjoner om å bli en stor bevegelse i «stor- Somalia»²⁹ og hadde tidlig som hovedmål å bli medlem av MB. Islaaxs hovedutfordring var å få deres budskap og ideologi frem til det somaliske folket, særlig når de jobbet i hemmelige celler som ikke stolte på mange. Dette hemmet bevegelsens utvikling og gjorde vanskelig for ledelsen og grasroten å holde kontakt. De første ti årene var organisasjonens arbeid hemmelig i landet, samtidig som de prøvde å utvikle en organisasjons struktur som var i samsvar med MB programmet. Dette har skapt problemer for Islaax og særlig når det gjelder medlemskap i organisasjonen og organisasjonsveksten. Selv om organisasjonen har vært åpen med deres ideologi etter statsløsningen, har det vært en utfordring for Islaax som er en organisasjon som krever høy lojalitet og individuell aktivisme å komme overens med det somaliske samfunnet som er basert på tradisjonell organisering og klanallianser. Etter sammenbruddet av nasjonale institusjoner, ble klanbasert organisasjoner det eneste tilgjengelige form for organisering for folk fleste i Somalia.

Islaaxs politikk under staten og etter stat sammenbruddet var i følge Islaaxs grunnlegger og første leder Sheikh Mohamed Garyare, som ledet Islaax frem til 1990 en fredelig politikk som jobbet med å opplyse det somaliske folket “ Vår politikk har hele tiden å jobbe med det somaliske folke, opplyse de om islam, særlig prøve å påvirke folk i stat institusjonen og folk som holdte høye posisjoner, samtidig legge press på staten utenfra” (Intervju Sheikh Mohamed Garyare, egen oversettelse)³⁰. Han sa videre i intervjuet at Islaax bestemte seg å ikke delta i den væpnede kampen mot det sosialistiske staten som de ulike opposisjons gruppene deltok i og ikke heller delta i de væpnede konfliktene som pågikk etter statssammenbruddet.

Islaax støttet regimeveltet i prinsippet, men ikke metoden og måten det skjedde på. Islaax deltok ikke i konflikten av flere årsaker, for det første mente de at en væpnet motstand ikke ville være til Somalias beste interesse, for det andre var det et ideologisk standpunkt der de ikke støttet væpnet kamp mot muslimer og det tredje var på grunn av Etiopias innblanding i

²⁹ Det vil si i områder med somaliske etniske grupper som i Ogaden i Etiopia, Djibouti, Kenya i tillegg til Somalia

³⁰ Sheikh Mohamed Garyare, intervju <http://www.youtube.com/watch?v=z39gv0jKTPg> part 2, egen oversettelse

motstandskampen. “Vi var alltid imot å drive en motstands kamp fra Etiopia som er en tredje part som driver med deres nasjonale interesse. Vi var ikke bare islamister men også nasjonalister og en væpnet konflikt med støtte fra Etiopia var ikke løsningen”(Sheikh Mohamed Garyare, egen oversettelse)³¹.

Han mente de som dro til Etiopia for å utfordre staten hadde tilført like mye skadde i landet som den sosialistiske regjeringen gjorde. De var ikke forberedt samtidig som de brukte en tredje part som ikke hadde noe kjærlighet til landet. Det oppsto en grunn som man ikke kunne møtes og det førte til mye skade i følge han. “Det beste vi gjorde var å ikke delta noe av det, Ikke ta til våpen” (Sheikh Mohamed Garyare, egen oversettelse)³².

Islaaxs lederskap var i Saudi Arabia og prøvde å avklare Islaaxs posisjon på utvikling av situasjonen. Det første Islaax gjorde i begynnelsen av borgerkrigen var å prøve å danne en felles islamsk posisjon blant alle islamske organisasjoner og fremtredende personligheter i samfunnet. Det forsøket mislyktes på grunn av ideologiske forskjeller i de ulike islamske gruppene. I følge Hansen og Mesøy forsto Islaaxs ledere allerede 1989 at slutten av Barre regimet var nær og Islaax så svakheten i Siad Barre regimet som en mulighet å reversere sekulariseringen av Somalia, men visste at det hadde liten sjanse til å gjøre det selv (Hansen & Mesøy 2009: 45). De prøvde å sammen arbeide med en annen organisasjon, Al-Ittihad Al Islamiya³³. De to organisasjonene hadde deres forskjeller, særlig siden Al Ittihad hadde en sterk Wahhabi - salafist element, men prøvde å forenes i deres MB elementer. Tanken var at de to store islamistiske organisasjoner kunne bedre tåle kommende stormen sammen, men de to organisasjonene var rett og slett for forskjellig ideologisk. Det forsøket på å skape en allianse førte bare til økt fiendtlighet og rivalisering mellom de to organisasjonene i følge Hansen og Mesøy (Hansen & Mesøy 2009:45).

Det var en mulighet for å danne en islamsk koalisjon som kunne ha fylt det tomrommet etter staten og å gi en alternativ strategi til den politiske og ideologiske situasjonen i landet. Islamske grupper i landet var ikke godt organiserte da krigen start, på grunn av statens undertrykking av de og fordi krigens utvikling overrasket alle. Alle Islamist gruppene inkludert Islaax var ikke effektive den første år i borgerkrigen. Islaax miste mange av deres felt ledere rundt i landet til krigen og mange medlemmer flyktet fra landet. Islaax prøvde

³² Ibid

³³ Al ittihad var ideologisk mer sudan og al turabi enn egyptiske brorskape som al islah var en del av. De var motstandere og konkurrenter når det gjelder al-ikhwan ideologien.

likevel å presse for en islamsk front siden begynnelsen av 1990 tallet, da de skiftet navn fra 'Islaax Society' til den islamske bevegelse i Somalia (Al-Xaraka al-Islamiyah fi al-Somal). Organisasjonen var klar over deres begrensing og deres kapasitet til å handle alene og derfor lettet etter en felles islamsk front mot krisen i landet.

Den felles islamske fronten ble til da "Majma al-Ulamā" (The Congress of Islamic Scholars; Majmac) ble etablert i 2. februar 1991 i Mogadishu. Ideen var foreslått av kjente islamske lærder som Sheikh Maxamad Macallin, Sharif Sharafo, Sheikh Ibrahim Suuley and Cali Xaaji Yusuf. Målet med Majmac var å skape en paraply organisasjon for islamske grupper og ideen oppsto etter de islamske lærderene møtte den nye interne presidenten Cali Mahdi Maxamad, som var utpekt av opposisjons gruppene. Den nye presidenten ga dem ansvaret å implementere sharia lovgivningen til den nye konstitusjonen som skulle bli skrevet. Islaax så mulighet til å sette noe på dagsorden og utarbeidet en innledende agenda for den kommende forsonings konferanse som skulle holdes i Mogadishu på 28. februar 1991. Islaax sendte Dr. Ibrahim Dasuuqi til Majma som la frem Islaaxs forslag om en uavhengig islamsk front og forberede av islamsk konstitusjon stede for å samme arbeide med den interne USC regime (hawiye klan, ledet av den nye presidenten Cali Mahdi Maxamad). Maja ble ikke den islamske fronten Islaax så for seg eller ønsket og Dasuuqi advarte mot å miste nøytraliteten og støttet en side av konflikten. Dasuuqis tale om nøytralitet, islamsk konstitusjon og en islamsk koalisjons parti feilet. Islaax så Majmac som et instrument for det nye regimen og trakk seg fra Majmac (Abdullahi 2011: 267-68).

Islaax klarte ikke å samle alle konflikt partnerne, samtidig som deres arbeid å skape et samlet islamsk koalisjons parti ikke ga de ønskede resultatene. Islaax var frustrert over Al-Ittihad's økende radikalisme og vendepunktet i forholdet mellom de to organisasjonene skjedde da Al-Ittihad tok side i konflikten mellom USC og SSDF / SPM nær Kismayo³⁴. Det ødela det siste håpet for en islamsk koalisjon for Islaax. Dr. Ibrahim Dasuuqi mente at Al-ittihad kastet islamsk agenda inn i klankonflikten og det tvang Islaax til å distansere seg fra alle væpnede fraksjonene i landet, inkludert Al-Ittihad (Abdullahi 2011:261-62). Islaax tok tilbake sitt gamle navn Islaax og valgte å være politiske nøytrale i forholdet til alle fraksjonene, siden de ifølge Islaax nåværende leder Ali Baashe Omar tror på at "The movement believes that shedding the Somali Muslim blood is illegal and that it is illegal that Muslim brothers fight each other's to achieve political aims or to solve their conflicts; the best way to solve

³⁴ Al ittihad samarbeidet med usc, hawiye gruppe mot presidentens klan/ gruppe (darood) som ønsket å ta tilbake mogadishu, ledet av presidenten siad barre.

disagreements is holding dialogue and reconciliation and through giving priority to public interests over sectarian ones” (intervju i *Ikhwanweb*, Ali Baashe Omar 2008)³⁵. Og ifølge Garyare så Islaax borgerkrigen som “fitnah”³⁶.

5.2 Politisk strategi og programmer utvikling (1992-2000)

I denne delen av oppgaven skal ta for seg hvordan Islaax utviklet sin politiske innflytelse. Jeg skal se nærmere Islaaxs politiske strategi under borgerkrigen. Studien begynner ved å undersøke en teoretisk ramme som Islaax operert med og modellen de utviklet for politisk engasjement. Videre er institusjoner for politisk deltakelse og praktiske modeller studert her. Til slutt, er det utfallet av Islaax politiske engasjement på Djibouti konferansen og deres deltagelse i somalisk politikk som skal utforskes.

Fra 1991 til 2000 var Islaax politisk passive og nøytrale ifølge Garyare “Islaax var ikke sterk nok politisk i de første årene etter statsoppløsningen. Det oppsto mange grupper som alle tok til våpen, men Islaax ville ikke ta til våpen og valgte å ta freds veien. Vi prøvde å samle folk i fred. Etter flere forsøk på å samle religiøse grupper i landet og danne en felles fornt, valgte vi å forme en egen politikk som bestå av tre prinsipper, (humanitarian assistance, reconciling warring parties, and intensification of the Islamic Da‘wa’”. (Intervju, Sheikh Mohamed Garyare, egen oversettelse)³⁷. Islaax satt opp politiske mål der de la vekt på: 1) forsoning både lokalt og nasjonalt, 2) bygge og støtte stat og lokaladministrasjon, 3) skape en sterk enhet blant den somaliske befolkningen, 4) skape et sterkt sivil samfunn og støtte alle sivile organisasjoner og aktiviteter i Somalia, 5) ta avstand fra voldsbruk for nå politiske mål, 6) bruke fredelige metoder og overbevisninger for å skape endring, 7) ikke sammen arbeide med stater som jobber for egne interesser i Somalia³⁸.

Islaax holdte et organisasjons møte mellom medlemmer fra inn og utlandet og de i landet i Mogadishu for å omorganisere seg i den nye sosio-politiske atmosfæren i landet og distanserte seg fra klan politikken. Islaax ville ikke isolere seg fra politisk aktivisme siden deres grunnleggende doktrine var at islam er religion og stat. De bestemte seg for å la Islaax

³⁵ <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=18682> 02. 11. 2008.

³⁶ Fitnah er et arabisk begrep som betyr mye ting, særlig inne i islamsk litteratur, men kan oversettes fra den arabiske roten *Fa-ta-na* OG indikerer (testing, trial temptation). Se i islamsk litteratur <http://islamqa.info/en/22899>

³⁷ Sheikh Mohamed Garyare, <http://www.youtube.com/watch?v=z39gv0jKTPg>

³⁸ http://islaax.org/?page_id=213

medlemmer individuelt delta i de eksisterende politiske enhetene i landet. Islaax argumenterte at det var politisk realisme og at det var gjennomførbart og passende for Somalia i den kaotiske situasjonen og de kunne på denne måten prøve å påvirke politikken (Abdullahi 2011: 273). Målet med deres politikk var å ta islamske aktiviteter til alle områder, å fremme forsvarlig og positivt engasjement (Abdullahi 2011:274). Organisasjonen prøvde på denne måten å presse klan baserte organisasjoner mot et ønsket islamske samfunn og en islamsk stat. Det tok nesten 5år med debatt før Islaaxs “politisk realisme” ble offisielt vedtatt i organisasjonen.

Islaaxs forsonings program ‘Islah dat al – Bayn’ var en topp prioritering etter statssammenbrudd og Islaaxs forsonings program, Somali Reconciliation Council (SRC) var en del av deres politiske strategi. Før de startet programmet deltok organisasjonen på en forsoningskonferanser som ble holdt i Addis Ababa, under United Nations Operation in Somalia (UNOSOM)^{der} organisasjonens politiske leder på denne tiden Dr Ibrahim Dussuqi deltok. Somali Reconciliation Council (SRC) ble dannet 1994 og sprede seg raskt med grener i nesten alle konflikt områder i Sør- Somalia. Organisasjonen mobiliserte den tradisjonelle eliten i disse områdene til å delta i forsoningsarbeidet og megle i tvister og løse konflikter i Sør og Sentral område i landet. I følge Islaax var hovedmålet med strategien å stanse krigen. Islaax holdte flere samlinger og festivaler ulike steder i lande og satt en dagsorden som var ment å gjenskape nasjonal identiteten og gi priotering til offentlig interesse over sekteriske interesser. I følge Islaaxs leder Ali Baashe Omar var det eneste vei ut av krisen å få slutt på borgerkrigen Somalia “(…) there is no way out of its current crisis other than restoring the state’s entity and different institutions and ending the internal fighting. …(…)The movement believes that dialogue, negotiations and ending the internal fighting are the only solutions to the Somali problem (intervju i *Ikwanweb*, Ali Baashe Omar)³⁹” Og ifølge organisasjonens nettside kan de oppnå dette ved “å delta i det politiske arbeidet og politiske beslutninger i landet, på en fredelig måte som kommer til gode for landet og folket. (Islaaxs nettside, egen oversettelse)⁴⁰,”

Rollen til SRC var å gi logistisk og organisatorisk støtte og å øke bevisstheten, utnytte tradisjonelle metoder og islamske prinsipper for å skape forsoning. SRC spilte rollen som den tredje nøytral part noe som var nødvendig for å lykkes med løse konflikter. Fra 1995 var SRC

³⁹ <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=18682> 02. 11. 2008

⁴⁰ <http://www.islaax.org/tabaha.htm>
<http://www.islaax.org/siyaasaadka.htm>

sentrene aktive i de fleste sørlige regionene i landet. De hadde senter i Mogadishu, Kismayo, Beletweyne, og Baidoa (Abdullahi 2011: 276). De hadde vellykket forsonings arbeid i Galgadud, Hiiraan, Middle Shabelle, Banadir og i Jubba Valley regionen (Abdullahi 2011:276).

Slagordet for Islaaxs politiske forsonings programmet var —Man Yuslih al-qaba“il yuslih al-Somal⁴¹ (whoever reforms clans reforms Somalia) (Mohamed Ahmad Sheikh)⁴². Islaax mener at hvis ledelse av klanene er reformert, ville hele samfunnet bli reformert. Her mener de at grasrot styrking av nasjonal følelse og identitet vil gi utslag i stor politikken og skape en mer sammensveiset stat. For å oppnå dette målet har Islaaxs individer begynt å bli involvert i deres klan politikk. I følge Islaax har disse medlemmene jobbet hardt for fred og forsoning. Et av disse var Maxamad Axmad Beerey, nestleder i Islaax som var sekretær for utdanning for USC / SSA. “I learned great deal in joining USC/SSA and serving my community and my organization in very delicate balance” (i Abdullahi 2011.279-280). Organisasjonen tillot sine medlemmer bare å delta sosial-politiske delen av klan arbeide og ikke den militære delen. I følge organisasjonens ledere har de meglet tvister i landets nøkkel institusjoner og mellom politikere i de siste årene. Islaaxs medlemmer som er del av den intellektuelle eliten i Somalia og har høye posisjoner i samfunnet på grunn av deres utdanning og posisjon i deres lokal samfunn har flere ganger manglet mellom politikere og klan ledere. I følge Cali Baasha Cumar er det deres bidrag til statsbygging “We are helping our society to reach their beautiful dream and rebuild their state once again so that they can live as all the other people are living. This can only be achieved through conciliation, accord, and tolerating one another, abandoning violence, and seeking decisions through dialogue and consultation” ((intervju i *Ikhwanweb*, Ali Baashe Omar))⁴³.

5.3 Islaax i perioden 2000-2013 (fra Arta konferansen til den nye staten)

I motsetning til tidligere forsoningsmøter som var dominert av krigsherrer ble Djibouti (Arta) konferansen dominert av ikke væpnede grupper som intellektuelle, klan og religiøse ledere og medlemmer av næringslivet. Konferansen ble offisielt kalt Somalia National Peace Conference (SNPC), men blir referert til som Djibouti eller Arta konferansen. Dette var en

⁴¹ Al-Maktab al-Siyāsi, *Al- Ḥarakah al-Islāmiyah* 26, skrevet av al islah tidligere leder. 2008.26, fines i

⁴² http://Somaliatodaynet.com/news/index.php?option=com_content&task=view&id=88&Itemid=31

serie av møter som ble holdt i Arta, Djibouti, fra April til Mai 2000. Islaax mobilisert seg og var en av de meste aktive deltakeren i konferansen. Konferansen endte opp med dannelsen av overgangsregjeringen (Transitional National Government, TNG), den første somaliske regjeringen siden 1991. Det var ingen politiske partier og maktfordelingen ble basert på klantilhørighet. Det ble godtatt en formel for politisk maktfordeling på 4,5 som ble sett som en midlertidig avtale til offisielle valg ble holdt og erstattet klan kvotesystem. Islaax støttet ikke kvotesystemet og ifølge Islaaxs tidligere leder Sheikh Mohamed Garyare var det uten tvil feil å institusjonalisere klanpolitikken. Han sa i et intervju at “ Vi ser på det som nederlag, tilbakeståelse. Vi trenger utvikling og gå fra det (klanpolitikk), det deler folket og samfunnet, det ødelager Somalia og Islaax skal jobbe med både samfunnet og staten for å utsette denne ideen”. (Sheikh Mohamed Garyare, egen oversettelse)⁴⁴

Selv om Islaax ikke støttet klan fordelingen, deltok Islaax medlemmer aktivt i prosessen og så det som en mulighet til å delta institusjonsbygging i landet. De mente at deres store prestasjoner vil være: (1) å delta i å gjenopprette nasjonen og den somaliske staten, (2) vedta nasjonale konstitusjoner som stemmer med islamske prinsipper, (3) og få respektabelt tall i nasjonalforsamlingen (Abdullahi 2011: 284). Ifølge Sheikh Mohamed Garyare var Arta konferansen i Djibouti en av organisasjonens største politiske suksesser der de deltok overgangsregjeringen og hvordan det nye konstitusjonen skulle formes.

Overgangsregjeringen ble ikke som Islaax forventet og ble fort et slagmark for ulike grupper som verken tok hensyn til islamske verdier eller å samle somalier og avvæpne ulike grupper (intervju, Sheikh Mohamed Garyare, egen oversettelse).

Islamiseringen av grunnloven har alltid vært en av Islaaxs mål og deres grunnpilar i en islamsk staten. Islaax og mange andre islamister i landet lobbet hardt for den nye konstitusjon som ble ansett som den mest islamiserte grunnloven i historien til Somalia. Det er to viktige bestemmelser i den nye konstitusjonen; Artikkel 2 som sier at “Staten: Islam skal være statsreligion, og ingen annen religion eller ideer som strider mot islam kan bli dyrket i sitt territoriet”⁴⁵. Artikkel 3 som bekrefter at “Den islamske sharia skal være den grunnleggende kilde for nasjonal lovgivning og at enhver lov som motsier islamsk sharia skal være ugyldig”⁴⁶. Og Artikkel 5 som bekrefter at arabisk er det andre språket i landet⁴⁷. Islaax har lenge hatt godt forhold til det arabiske språket og det er et språk mange av organisasjonens

⁴⁴ Intervju, Sheikh Mohamed Garyare. <http://www.youtube.com/watch?v=ms2UjlsWmmk>

⁴⁵ http://www.constitution.org/cons/Somalia/120708_ENG_constitution.pdf

⁴⁶ http://www.constitution.org/cons/Somalia/120708_ENG_constitution.pdf

⁴⁷ http://www.constitution.org/cons/Somalia/120708_ENG_constitution.pdf

medlemmer bruker daglig. Arbeidet med konstitusjonen begynte rett etter Djibouti konferansen og i 2009 ble det vedtatt å implementere sharia i Somalias nye offisielle lovverket og konstitusjons arbeidet ble ferdig i 01.08 2012.

En av konsekvensene av Djibouti konferansen var at Islaax ble kjent som en politisk aktør “Islaax had paid a price for its engagement: it had become political again, more or less against its own will. The attention drawn towards it because of the conference had ensured that” (Hansen & Mesøy 2009:54) og dette tiltrakk seg oppmarksomhet fra USA og Etiopia. “The Djibouti conference caused Islaax [Islaax] to emerge on the political radar of Ethiopia and the United States” (Hansen & Mesøy 2009:53). Organisasjonen blir sett som en trussel både av Etiopia som var redd organisasjons politiske vekst og dens nasjonalistisk innhold og mente at de var ekstremister som sammen arbeidet med Al-Ittihad og senere med islamske domstoler, Islamic Court Union (ICU). De ble også sett som trussel av sekularistene i landet som ser de som en konkurrent både når det gjelder den politiske arena i landet og støtte fra diaspora og andre sammen arbeids partnere i utlandet. Man kan trygt hevde at Somalia ikke har en troverdige sekulære grupper som kan konkurrere med islamistene, særlig med Islaax og deres utbrytergruppe Dummul Jadiid. Siden organisasjonen fylte vakuumet i nesten alle sektorer, inkludert i næringslivet og i det intellektuelle liv i Somalia har de blitt en alternativ til krigsherrene som blir sett på som den eneste representanter for sekularisme i Sør-Somalia.

Organisasjonen har idag flere medlemmer eller tidligere medlemmer i dagens regjering. Den nye føderale regjeringen i Somalia ble etablert 20. august 2012, etter mer enn ti år med overgangsregjering og består av mange tidligere Islaax medlemmer. De er en gruppe som var misfornøyd med mangel av direkte politisk aktivitet og et politisk parti i Islaax og brøt med organisasjonen i 2006. De kaller seg " Dammul - Jadid ", The New Blood, og samme med andre dannet de et politisk parti som kaller seg Peace and Development Party⁴⁸ (PDP). PDP er ledet av Hassan Sheikh Mohamud som vant president valget i 2012. Han konkurrerte mot en Islaax medlem som var individuell kandidat, men som fikk støtte av organisasjonen. Ifølge Abdurahman Abdullahi har mange Islaax medlemmer støttet hans program “I convinced myself that seeking the presidency is an Islamic duty as well as national responsibility. Many members of Islah supported my program in the beginning while others were not happy with it for various reasons. The Islah by-laws however were in my favor since they allows that every member has the right to participate in the political process in his/her individual capacity.

⁴⁸ Peace and Development Party (PDP) ble dannet 17 april 2011, ledet av Hassan Sheikh Mohamud, presidenten av Somalia, partiet ar ungdom og kvinneavdeling

Finally, towards the end of the campaign, Islah Movement has officially supported my candidacy’’ (intervjue i *Putlandi*, Abdullahi 2013)⁴⁹.

Islaax har i de siste årene opplevd konflikter i organisasjonen som de ikke har klart å løse internt ennå. Det har vært makt-krangler og splittelser innad i organisasjonen. Man kan si at det er reform versus konservative krefter, diaspora versus Somalia. Etter Arta var det en slags konsensus i organisasjonen at de skulle delta i politikken i fremtiden, men når og hvordan de skulle gjøre det var de ikke enige om. Dette førte til flere konflikter mellom de som mente at Islaax var klar for det politiske spillet i Somalia og vil ha mer politisk handling og de som mente tiden ikke var inne ennå. Det førte til at flere medlemmer gikk fra Islaax og ble en del av islamske domstolene i 2006.

I dag er Islaax splittet i to leirer der en gruppe vil at Islaax skal delta i politikken direkte og bli en politisk organisasjon mens andre mente at det politiske miljøet i Somalia idag er ikke noe Islaax bør involvere seg i. I følge et intervju med Mohamed Sheikh Ahmed Mohamed har organisasjonen opplevde konflikter som går tilbake til 2007 der ulike meninger kom frem og forårsaket en splittelse som man kunne løse med godt lederskap. I 2007 holdt en del medlemmer av Islaax møte i Makka der de bestemte å bli kvitt lederskapet i organisasjonen og dannet et nytt lederskap, men kuppet gikk ikke og det førte til, ifølge Mohamed Sheikh Ahmed at man ble delt i tre deler, de som holdte møte og kupp forsøket, de som var i lederskapet og mente at det ikke var noe galt i organisasjonen, og de som erkjente at organisasjonen hadde en del problemer og måtte løse de internt uten kuppforsøk og la lederskapet gå sin naturlige gang. Dette førte til at man fikk to grupper d

Damul Jadiid (ny blod, ny ‘Islaax’) og Islaax. Det førte til at en del av de som var misfornøyd med lederskapet men ikke støttet kuppet og splittelsen i organisasjonen endte opp å gå over til Damul Jadiid (intervju, Mohamed Sheikh Ahmed Mohamed, egen oversettelse). Idag pågår mange rykter om at Damul Jadiid og Islaax har slått seg sammen.

I følge Islaaxs talsmann Ahmed Hassan Al-qudbi har Islaax ikke slått seg sammen med Damul Jadiid. Ifølge deres nettsider består Damul Jadiid av tidligere medlemmer som klarte ikke å følge organisasjonens regler og hvordan organisasjonen jobbet, og som valgte i 2006 å

⁴⁹ <http://puntlandi.com/wdn-interview-with-dr-abdurahman-m-baadiyow/>

DR Abdurahman M Abdullahi (Baadiyoow), Regional direktør for Mercy-USA for Aid and Development i 1992, En av grunnleggerne Mogadishu University og leder for dens Board of Trustees. Medlem av Islah bevegelsen, og I Al islaahs Shura Council siden 1995. Bevegelsens nesteleder fra (1999-2008) og ansvarlig den ‘bureau of reconciliation and political activism’. President kandidat 2012 valget.

bli medlem av de islamske domstolene og andre som valgte å gå fra organisasjonen og slå seg sammen med de⁵⁰ (Al-qudbi 2013, egen oversettelse).

Det somaliske media har diskutert konflikten i organisasjonen og splittelsen. I følge den somalisk analytiker Hassan M. Abukar⁵¹ i WardheerNews er det to leire i Islaax, der en leir vil oppnå politisk makt og mener at Islaax bør ha et politisk parti for å få makt, fordi politisk makt bringer endring rask og er mer effektiv, mens andre vil fortsette som før, gå sakte frem. Abukar hevder at organisasjonen har en identitetskrise og striden blant lederne kan ha innvirkning på funksjonen av Mogadishu Universitet, som i følge han er det mest vellykkede prosjektet Islaax noen gang har gjennomført i Somalia. Han sier videre i sin artikkel at Islaax er en elitistisk organisasjon som har ingen fellestrekk med den gjennomsnittlige somalier, og at organisasjonen har så langt unngått av å være en del av Somalias politiske prosess fordi det manglet visjon, grasrota støtte blant massene, og en vilje til å samarbeide med andre (WardheerNews, juli 2012).

Dette er noe mange av organisasjonens medlemmer avviser og i en artikkel⁵² der de svarer Abukar, skriver de at organisasjonen er intakte og at det ikke har vært noen reduksjon av medlemmer. Ahmed Hassan Al-qudbi⁵³ som er organisasjonens talsmann skrev at det ikke er ledelse problem i organisasjon. Kritikken om at Islaax har ingen fellestrekk med den gjennomsnittlige somalier, ler de av og sier at det er godt dokumentert at den har medlemmer og prosjekter i alle regioner i Somalia, inkludert utdanningsinstitusjoner og helsestasjoner. Organisasjonens ledere som jeg intervjuet tilbakeviser kritikken om organisasjons elitisme og mente at organisasjonen ikke er elitistisk, bare fordi organisasjonen har mange høyt utdannede medlemmer. De viser til at de har mange ikke høyt utdannede medlemmer som jobber i ulike deler av organisasjonen, alt fra folk i flyttningsleier som jobber for forbedre flyktingenes daglig liv både materielt og spiritielt til folk som jobber for å løfte opp neste generasjon. Vi er i alle deler i samfunnet ikke bare i det øverste laget som enkelte mennesker påstår (intervju med Mohamed Hajj, egen oversettelse). “Islaax er en av de få organisasjonene som har bred grasrot støtte som ikke er begrenset i Mogadishu eller i en klan,

⁵⁰ <http://islaax.org/?p=886>

⁵¹ Hassan M Abukar, http://wardheernews.com/Articles_12/July/Abukar/26_turmoil_in_al_Islah.html

⁵² **Mohamed Hassan Jibriil**
http://wardheernews.com/Articles_12/August/Jibriil/01_A_Response_to_Hassan_M_Abukars%20Article_on_Al-Islah.html

⁵³ Dr. Axmed Xassan Al-qudbi <http://islaax.org/?p=886>

så det er absurd å si at vi ikke har kontakt med massen'', svarer organisasjonens talsmann (WardheerNews, august 2012)

En gruppe i organisasjonen vil ikke at Islaax assosieres direkte med politikk i Somalia. De vil ikke at organisasjonen skal bli et politiske parti av mange grunner. Den gruppen som ikke ønsker at Islaax skal delta direkte i politikk og i politiske partier er ofte de som har drevet med organisasjonens fundreising og hatt kontakt med, og jobbet med ulike organisasjoner både i vesten og i de arabiske landene. De vil holde organisasjonen ut fra dagens somaliske politikk som de ser som svak og korrupt og vil heller endre den somaliske politikken ved individuell deltagelse og med partier som er dannet av individuelle medlemmer. Den gruppen som mener at Islaax bør fortsette som før med at medlemmer deltar politikken individuelt og ikke risikere Islaaxs omdømme både i innenriks og utenriks. Dette er en politikk som ikke alle er enige om i organisasjonen og de som ikke er enige mener at Islaax må utnytte de sjansene de har i dagens politikk i Somalia og de mener at organisasjonen må delta aktivt politisk for å nå sitt mål, nemlig en islamsk stat. I følge Sheikh Mohamed Garyare har organisasjonen en god mulighet til å delta i politikken og ledelsen i det somaliske staten og samfunnet. Han sier videre at alle må delta i politikken i landet for det gjelder fremtiden for alle, alle må ha muligheten til å si sin mening og det viktigste er det somaliske folke må møtes i midten for å løse forskjellene våre. Islaax kan bruke det de har brukte fra begynnelsen, en moderat stilling. Han hevder at de kommer til å delta i valg i fremtiden og det eneste som kan redde Somalia idag er de prinsippene og verdiene Islaax er bygget på (intervju, Sheikh Mohamed Garyare, egen oversettelse)⁵⁴.

Abdurahman Abdullahi som deltok individuelt president valget i 2012 har sammen med andre startet en parti, Xisbiga Midnimo-Qaran (XMQ) (National Unity Party) som ble dannet i januar 2014⁵⁵. I følge Abdullahi har partiet som mål å mobilisere det somaliske samfunnet gjennom et nasjonal politisk parti og strebe etter å forvandle den somaliske politikken fra klan baserte politikk til et moderne samfunn der politisk tilhørighet og ideologi spiller en rolle i den politiske konkurransen (Abdullahi 2014)⁵⁶. Hans intervju om partiet på Putland tv vises på Islaaxs nettside⁵⁷ der han hevder at ''Xisbiga Midnimo-Qaran'' ikke er Islaax parti, eller et klan eller regionalt parti men en nasjonalt parti som har som plan å eksistere i hvert

⁵⁴ SHEIH MOHAMED GARYARE <http://www.youtube.com/watch?v=ms2UjlsWmmk>

⁵⁵ <http://midnimogaran.so/som/index.php/en/>, <http://www.youtube.com/watch?v=MWvWRIWtovA>

⁵⁶ Abdurahman M. Abdullahi (Baadiyow) ansvarlig for forsoning og politisk aktivisme i Al islah

<http://www.youtube.com/watch?v=MWvWRIWtovA>

⁵⁷ <http://islaax.org/>

hjørne og by i Somalia. Partiet skal bruke en del år på å etablere seg og bygge opp grasroten og avdelinger i hele landet og skal ikke delta i politikken før partiets politiske system, parti lov og valglov er innført i landet'' (Abdullahi 2014)⁵⁸.

Islaax har idag ulike krefter og nyanser som begynner å bli synlig i den nye politiske situasjonen i Somalia og produserer ulike tilnærminger for å påvirke Somalias politikk og samfunn. Somalias nye regjering er anerkjent av USA og EU, og konstitusjon har gått gjennom og overgangsregjeringens har utgått. I kjølvannet av den nye politiske situasjonen gjennom går Islaax og andre islamister i Somalia en forvandling som vil bli mer synlig i de kommende årene. Selv om Somalias islamister er forskjellige i dag vil man merke deres ulikheter både i sine ideologiske posisjoner og deres politiske tilnærminger i de kommende årene. Særlig om ulike Islaax medlemmer og tidligere medlemmer danner politiske partier. En håndfull nye islamistiske partier vil trolig bli dannet. Islaax utbryter '' Damul Jadiid, New Blood'' med sitt Peace and Development Party, har vært i det politiske systemet siden 2012. Islamistiske grupper som Tajamuc' Ala-Sheikh og Al-Ictissam⁵⁹ kan ha sine egne partier også. Forskjellene mellom disse er reelle og sammen representerer de et nytt aspekt av islamistisk politikk. Ulike nyanser av politisk islam som ser ganske forskjellige ut fra hverandre, og mulighetene for forskjellige trender har dukket opp som islamistiske venstreorienterte, islamistiske høyreorienterte og islamistiske konservative er stor.

5.4 Konklusjon

Det første årene av borgerkrigen var en kaotisk tid der folk var glade for bli kvitt det gamle regimet, men ikke hadde noe å erstatte det med. Det var så mange ulike ideologier og grupper som ønsket å få frem sine synspunkt og ville ikke bli etterlatt i det eventuelle nye regimet at man ikke kunne bli enige om noe. Islamistene i Somalia var ideologiske forskjellige og avstanden mellom islamske organisasjoner som Islaax, Al-Ittihad og Majmac økte på grunn av deres ulike ideologier, visjoner og deres forhold til borgerkrigen. De viktigste politiske temaene til Islaax under borgerkrigen var at Islaax støttet regime veltet i prinsippet, men ikke metoden og måten dette skjedde på. Da statssammenbruddet var et faktum velge de å avstå fra å ta side og prøvde å samle islamistene i landet for å danne en motvekt mot klanpolitikken. De hadde utarbeidet et program om deres visjoner for landet og ville danne et islamsk

⁵⁸ <http://www.youtube.com/watch?v=MWvWRIWtovA>

⁵⁹ Ictissam en Salafi gruppe hvis medlemmer var en gang en del av nå nedlagte Al – Itihad,

koalisjons parti med andre islamske grupper. Dette gikk ikke på grunn av de ideologiske forskjellene i de ulike gruppene. Islaax anklaget islamske grupper for å ha valgt side og bidra i klan krigen, i dekket av Jihad når de selv prøvde å fremme sin agenda. Organisasjonen kunne ikke gi noen alternativt utfordring til klan politikken og den økende volden i landet. Islaax ble anklaget for å være lite sammen arbeids villig og bare fremme sin syn på ting og ville sitte i førersetet istedenfor å være en partner. Islaax så borge krigen som “fitnah” og ville ikke delta i kampen mellom muslimske somaliere. Dermed valgte de å trekke fra seg alt politisk arbeid. Dette la grunnlag for konflikt innad i Islaax, der folk som mente at organisasjonen nå hadde sjansen til å bli en politisk organisasjon/parti når de ikke lenger var en undergrunnsorganisasjon og var misfornøyde med en del av beslutningene som ble tatt da organisasjonen skulle om organisere seg på midten av 1990 tallet. De kom til en slags konsensus der en stor del av organisasjonen la vekt på utdanning og sosialarbeid og lot politikken stå i bakgrunnen.

Fra 2000 ble Islaax en synlig politisk aktør. De var blant de som organiserte Djibouti konferansen som var sponset av Djiboutis president. På denne konferansen var de en av aktørene som la grunnlaget for den nye somaliske staten. Organisasjonen ser dette som en av deres største suksesser, der de deltok i nasjonalbyggingen, var med å utforme konstitusjonen og formet håpet om en somalisk stat. De mener at de har oppnådd en av deres største mål og det var en konstitusjon bygget på islamske prinsipper og sharia. De har gjennom denne deltagelse blitt lagt merk til som en politisk aktør i det somaliske samfunnet av Etiopia og USA som ser de med skeptiske øyne, særlig av Etiopia som er redd for deres nasjonalistiske tone og ønsker ikke noe snakk om Stor-Somalia med islamsk retorikk. De er også skeptiske til organisasjonens forhold til de arabiske landene. Organisasjonen har i de siste ti årene hatt politisk suksess, men også konflikt. Organisasjonen er ofte kalt ‘en ikke politisk organisasjon’, mens den i virkeligheten driver med politikk på høyt nivå. Konflikten i organisasjonen stemmer fra overgangen fra en undergrunns organisasjon ‘en politisk aktiv organisasjon’ til en ‘ikke politisk organisasjon’ etter statens sammenbrudd som jobber mest med utdanning og sosialarbeid. De holdte seg nøytrale og jobbet med forsonings arbeid. En del medlemmer av organisasjonen som ikke var fornøyde med utviklingen ble medlem av islamske domstoler (UIC) i 2006. De ble senere egen gruppe Damul Jadiid og er idag en del av den styrerne regjeringen.

Islaax har siden Arta (Djibouti) blitt politisert på nytt og gått tilbake til å bli en sivilpolitisk organisasjon som prøver å påvirke den politisk beslutnings prosessen i Somalia. Idag kan

man si at Islaax er en sivilpolitisk organisasjon der grupper i organisasjonen er utålmodige. De har politiske ambisjoner for organisasjonen, mens mange i organisasjonen vil at Islaax skal forholde seg til realiteten i den somaliske politikken idag, der det hverken er reelle politiske partier, parti lov eller politiske system som fungerer. Innflytelsesrike medlemmer i organisasjonen mener at Islaax bør å holde seg utenfor og bruke sin innflytelse til å påvirkning fram mot et ønsket system som de kan delta i. Det ser ut som at organisasjonen på nytt står i en kryss vei, der kraften inne i Islaax mener at nå er organisasjonen moden til delta i politikken direkte og jobbe politisk mot en islamsk stat, mens andre ikke er klare og vil holde organisasjonen i bakgrunnen. Noe av de som ønsker seg mer politisk arbeid har slått seg sammen med Damul Jadiid (nytt blod) mens andre som vil holde Islaax utenfor det politiske systemet idag har enten vart med danne partiet (Midnimo Qaran) som står utenfor organisasjonen eller deltar andre politiske organiseringer. Det kan oppstå innenfor rekken av Islaax en ny islamistiske diskurs om godt styresett, utvikling, politiske deltagelse. Det er allerede i gang og det er dokumentert i de ulike pågående drøftingene på nett, tv og trykk. Islaax har skapt seg navn blant det somaliske samfunnet, særlig i sør Somalia ved å sette anti klan politikk på dagsorden. De har lyktes å skape en viss bevissthet i folks sinn om det kritikkverdige i samfunnet og at folk kan endre det selv og skape den staten de ønsker. Om Islaax forblir en sivilpolitisk organisasjon eller utvikler seg til en politisk parti for tiden vise.

6.0 Skaper Islaax politisk bevissthet?

I følge Utviks teori bidrar islamistene til sosial og politisk mobilisering i sine samfunn og fungerer som en overgang mellom det tradisjonelle til det moderne i deres samfunn. De mobiliserer folk som vanligvis ikke har tilgang til politikken og legger grunnlag for demokrati. De bruker moderne teknikker for å mobilisere (Utvik 2003:43). I følge Utvik appellerer islamistene til offentligheten og oppretter politiske sammenslutninger mellom folk som ikke har tilknytning til hverandre gjennom tradisjonelle lojalitetsbånd.

I den somaliske konteksten er politikk formet av et enkelt, sentral prinsipp som overstyrer alle andre, nemlig fenomenet sosialantropologer kaller " segmentær slektskapsbasert system" som ofte blir presentert med beduin uttrykket " min bror og jeg mot min fetter", overført i somalisk kontekst 'min klan og jeg mot andre klaner og tilslutt min nasjon og jeg mot verden. Somalia er et segmentært samfunn, med et sosialt system der sanksjoner, kollektiv avstraffelse og institusjonell ustabilitet er en kulturell norm. Det er stadig skiftende allianser

mellom klanene, der fast lojalitet tilhører bare familien. Politisk ansvarlighet har manglet i det somaliske politikken og har blitt dominert av selv basert pragmatisme; “Hva er i det for meg?”. Selv om klansystemet definerer somaliske sosiale relasjoner og politikk har konflikten i Somalia vært preget av komplekse og konkurrerende personlige og klanbaserte interesser, der enkelte individer fremmer deres personlige interesse og skaper klan mobilisering rundt dette.

I det siste 20 årene har politisk ansvarlighet manglet i landet og den politiske eliten har ofte vært opptatt av egen vinning og posisjon som de ikke kunne bli enige om i fredsprosessen. Det har vært mange fred og forsonings konferanser⁶⁰ som har produsert mange avtaler mellom enkeltpersoner eller mellom ulike fraksjoner og grupper. De fleste av disse avtalene har ikke blitt implementert og de har bare skapt nye former for fraksjoner som har ført til at antallet på fraksjoner ved hver påfølgende forsoningskonferanse økte, men ikke førte til fred eller stabilitet i Somalia. De fleste konferansene førte ikke til noe, bortsatt fra å være en mikrofon for ulike interesser, særlig personlige og i fraksjons egen interesse. I følge Warsan Cashman Islaax og Abdulaziz Ali Ibrahim ‘Xildhiban’ har det å holde en ny konferanse blitt et mål i seg selv “as the number of factions grew in the 1990s, convening a new conference became a goal in itself, rather than consolidating what had already been agreed upon. Anyone who has become a prominent leader through a reconciliation conference is seen first and foremost as a representative of his clan. Some have created a faction simply to generate support, thereby increasing the number of participants and prolonging negotiations. Others have participated with the sole aim of blocking the ambitions of a rival. Unfortunately, individuals to gain access to political power for private gain (Warsan Saalax & Abdulaziz Ibrahim 2010: 32) can invoke clan solidarity. Det ble et spill mellom krigsherrene med sine fraksjoner og allianser der de konkurrerte om makt og avtaler ble boikottet av de ene eller den andre. I følge Warsan Saalax og Abdulaziz Ibrahim kan man oppsummere disse konferansene med utrykke som krigsherren, Mohamed Farah Aideed første innførte 'looma Dhamma' - 'ikke inklusiv'. Denne uttrykket har blitt brukt gang på gang for å avvise fredsavtaler og begrunne en fortsettelse av konflikten, selv om det ofte betyr fravær av enkelte individer fra forhandlingsbordet (Warsan Saalax & Abdulaziz Ibrahim 2010: 32). De fleste politikeren jobber mot sin interesse, der deres politiske lojalitet endrer seg overtid og ofte med penge strømmen. Menkhaus kaller dette et ”spoiler” problemet. ‘Topp – Down’

⁶⁰ http://www.c-r.org/sites/c-r.org/files/Accord%2021_9Somali%20peace%20agreements_2010_ENG.pdf

statsbyggingen og politikk har bare levert selv tjente politikere som ikke ønsker en effektiv stat og tjerner på uroligheten i ulike grad. Somalia har et bredt spekter av ”spoileres” som vedlikeholder forholdene for i landet. Disse undergraver ofte den lokale innsatsen om bedre lovverk og orden og blokkerte arbeidet med å gjenopplive en effektiv stat. (Menkhaus 2007: 74-76).

Det politiske interessene i Somalia brytes ned til segmenterte interesser og skille mellom lokale interesser og bilde man har av staten. Lokale samfunnet stoler ikke på staten og det er på grunn av måten det førte sentral staten behandlet enkelte regioner. Islaax har som mål å jobbe med at gapet mellom lokal samfunnet og staten blir mindre. Organisasjonen skaper en politisk bevissthet som går lenger enn Enns egen by eller klans politikk. Islaax tror på hjemmelag statsprosjekt og mener at løsningen er å skape politiske bevissthet blant befolkningen og vise at politikk bygget på nasjonalenhet er løsningen for Somalia. Organisasjonen har en islamsk-nasjonalistisk politikk og prøver å skape politisk bevissthet og nasjonalenhet. I artikkel 2 og 3 om Islaaxs objektive snakker Islaax om å støtte stat og lokaladministrasjon og overkomme den politiske krisen Somalia er i, ved å skape sterk enhet ‘Islaax tror på og arbeider for økt enhet og sammen arbeid i samfunnet og støtter alt som bidrar til det’ (egen oversettelse). Islaax mener at en sterk sivil samfunn bidrar til utvikling, enhet og sammen arbeid. De tror på et sterkt sivilsamfunn og mener at ved å skape et sterkt sivilsamfunn og støtte alle sivilorganisasjoner og aktiviteter i landet kan somaliere komme sammen tvers klan og politikk. De har gjennom sivil organisasjonsbygging, utdanning og helse arbeid kommet i kontakt med ulike lokal samfunn i landet, særlig den delen av befolkningen som er marginalisert både sosialt og politisk. Islaax har brukt sin ‘sosiale kapital’ til å skape politisk bevissthet og mobilisering med deres ideologiske appell om nasjonal enhet og politisk islam.

Begrepet ‘sosial kapital’ er introduserte av den franske sosiologen Pierre Bourdieu og begrepet kapital strekker seg utover den oppfatningen av kapital som materielle eiendeler og ser kapital også som sosial, kulturell eller symbolsk. Bourdieu skiller mellom fire former for kapital, økonomisk kapital, kulturell kapital, sosial kapital og symbolsk kapital. I følge Bourdieu kan sosial kapital beskrives ‘‘the aggregate of the actual or potential resources which are linked to possession of a durable network of more or less institutionalized relationships of mutual acquaintance and recognition.’’ (Bourdieu, 1983:249, i Talip

Kucukcan)⁶¹. Social capital er også definert som “the sum of the actual and potential resources embedded within, available through, and derived from the network of relationships possessed by an individual or social unit. Social capital thus comprises both the network and the assets that may be mobilized through that network” (Nahapiet and Ghoshal 1998: 243, sitert i Talip Kucukcan). I følge Rhys H. Williams (1994) gir sosiale organisasjoner “mening til hendelser, organiserer erfaringer, og fungerer som guide for handlinger” (Williams 1994: 790, i Bodil Hafsås 2005:). Det vil si at organisasjoner som Islaax bygger sitt rammeverk rundt et sosialt, religiøst eller politisk problem som krever handling og ifølge Williams er religion en faktor som er særlig egnet som motivasjon til handling og som kan motivere til handling ved å vise til hva som er rettferdig og moralsk, ikke bare hva som er fordelaktig for medlemmene (Williams 1994: 791, i Hafsås 2005:). I følge Utvik oppretter islamistene politiske sammenslutninger mellom folk som ikke har tilknytning til hverandre gjennom tradisjonelle lojalitetsbånd og skaper bredere nasjonal ideologisk interesser (Utvik 2003:43).

Islaax bruker sin sosiale kapital og mobiliserer sitt nettverk for å skape politisk mobilisering og bevissthet rundt somalisk nasjonalenhet og sin ideologi. Organisasjonen har jobbet lenge for å etablere et godt forhold til tradisjonelle klan ledere i ulike regioner i Sør-Somalia og skaffet seg kontakter og nettverk i de ulike regionene. I det tradisjonelle systemet er det klanens eldste og islamske lærde som dominerte sosial-politisk myndighet og bare nylig har økonomiske faktorer begynte å spille en rolle i urbane senter. I følge Abdullahi studerte Islaax de interne politiske dynamikken i klanene og hvordan klanene ble forvandlet etter borgerkrigen (Abdullahi 2011:280). Etter borgerkrigen oppsto det femkantede maktsentre i de fleste klanene, særlig i de væpnede klanene. De er sosiale, økonomiske, militære, åndelige og politiske grupper som har spesielle roller å spille innenfor klanen. Den sosiale fløyen er representert ved klan eldste, mens den åndelige fløyen er representert ved tradisjonelle islamske lærde. Den økonomiske fløyen inkluderer forretningsfolk og diaspora samfunnet gir økonomiske bidrag for å forsvare klanen og fremme den politiske agenda. Til slutt har vi den væpnede fløyen som er ansvarlig for å føre ulike former for krig. Denne fløyen har lenge representert sine klaner i den politiske arena og dominerer denne. Krigsherrene har lenge brukt klanidentitet som et verktøy for å mobilisere støtte for politisk makt og det er blitt en metode som grupper og enkeltpersoner har brukt for å få tilgang til ressurser og makt. Politisk konkurranse mellom klaner har blitt drevet av enkelte politikere og grupper med personlig vinning i konflikten. Islaax har satset på sitt forhold til tradisjonelle ledere, religiøse ledere og

⁶¹ <http://gulenconference.net/files/London/Prd%20-%20Kucukcan,%20T.pdf>

det økonomiske leder som et forøk på å utgjøre en motvekt mot krigsherrene og øke deres innflytelse (Abdullahi 2011:280). Islaax har brukt og bruker det nettverket de har bygget i de ulike regionene ved å etablere ulike tjenester som utdanning og helse, og det gode ryktet de har skaffet seg til å utøve innflytelse og organisere møter blant tradisjonelle klanledere og mobilisere disse til handling. De har ofte organisert møter blant klanens eldste og informert de om at islam ikke er bare om å be fem ganger om dagen men også om å forbedre livet både åndelig og materielt. I følge Sheikh Mohamed Garyare mobiliserer Islaax ikke bare rundt religiøs plikt, men også rundt politikk og for økt materiell og livs kvalitet (intervju, Sheikh Mohamed Garyare 2013). Islaax har i de siste årene ved å organisere og støtte tradisjonelle ledere skapt eierskap og økt reaksjonsevne og ansvarliggjøring i lokale saker. Islaax har støttet tradisjonelle ledere med både ressurser og organisatorisk kapasitet for å svekke autoriteten til krigsherrene. De har gjennom seminarer, besøk av klaner, deltagelse i klan politikken økt dere innflytelse i lokale saker. De besøker lokale ledere og fremmer sin ideologi om nasjonalenhet og islam som limet som vil holde somaliere sammen. Islaax har også gjennom årene fått godt forhold til religiøse ledere i ulike klaner og regioner. I følge de fokuserer ikke organisasjonen på splittende diskusjoner og detaljer, men fokuserer på viktige spørsmål som for det meste er godkjent av alle muslimer og samarbeider med andre religiøse organisasjoner, grupper og enkeltpersoner, for å sikre en religiøs enhet av det somaliske folket (Abdullahi 2008: 24-25). De sammen arbeider med lokale religiøse ledere og diskuterer spørsmål som utdanning for jenter og tvist løsning i lokale saker. De hjelper med religiøse festivaler som profetens bursdag, samtidig prøver de å engasjere seg i lokal politikk og appellerer til deres religiøsitet. Økonomiske fraksjonen av klanene og næringslivet fungerer på tvers av alle klaner og samarbeider med alle grupper. Mange av medlemmene i Islaax representerer den økonomiske delen av samfunnet i Somalia og i diaspora. Mange i den økonomiske eliten i Somalia både i sør og nord er i Islaaxs sosiale nettverk og er enten medlem av Islaax eller individuelle islamister som deler samme politiske ideologi. Islaax og deres sympatisører er blitt mer synlig i media i Nord-Somalia etter en møte medlemmer av Islaax og mange i den økonomiske eliten og religiøs ledere i Nord-Somalia/ Somaliland hadde på Ambassador hotell i Hargeysa 23. juli 2012. Mye av media i Somaliland både i papir og på nett skriver om Islaax tilstedes værelse i Somaliland, der enkelte beskriver det som *“awood aan la dafiri, iyagoo sidoo kalen awood weyn iyo saamayn ku leh dhaqaalaha dalka Somaliland iyo siyaasadaba”*⁶² (Et styrke man ikke kan overse/ (nekte), og som har en

⁶² http://www.araweelonews.com/index.php?option=com_content&view=article&id=4096:doorashooyinka-

stor innflytelse i Somalilands økonomi og politikk). *Somalilandlive og Hargeisatribune*⁶³ skriver om Islaax potensielle trussel mot Somalilands politikk og ”suverenitet”. I følge *Hargeisatribune* har store selskaper som HORMOOD og TELESOM støttet Islaax med penger etter møtene de hadde i Hargeysa sammen med andre ledere innen i kommunikasjon, transport, import/eksport selskaper og politikere som støtter en forent Somalia og Islaax programmer (*Hargeisatribune* 25.07.12, sett i 2013).

Islaax har lenge hatt et godt forhold til den økonomiske eliten i landet og mobiliserer sitt nettverk i den delen av samfunnet som tjerner mest på stabilitet i hele landet og ofte ønsker en viss gjenopprettelse av lov og orden, åpne veier, havner og flyplasser. Det er den delen av samfunnet som i de siste årene ble mobilisert seg til å delta i forsoningskonferanser som blir holdt i og utenfor landet og skaper sosiale nettverk som minsker gapet mellom klanene. Dette fremmer kollektiv handling i form av frivillige sammenslutninger av individer som arbeider for en felles sak. I Mogadishu har man dannet ulike fagforeninger, sosiale klubber som kvinne og ungdoms klubber som går på tvers av klanene. Islaax er sterk engasjerte i fagforeningene og sosialklubbene gjennom sitt nettverk. I følge Matt Bryden er “Al-Islaax, the largest and most influential of the Somali *"Ikhwaan"* affiliates, was initially established as a relief organization with close ties to international Islamic NGOs, but has evolved into a sophisticated political movement with a strong base of support among Mogadishu's youth, professionals, and business community”⁶⁴ (Bryden 2003). Islaax har hatt sin sterke innflytelse i Sør Somalia og denne innflytelsen sprer seg nå til Nord Somalia. Islaax opptre litt forsiktig når det gjelder politisk deltagelse i Nord-Somalia. Siden Nord Somalia prøver å distansere seg fra Sør Somalia og prøver å bli egen stat, har Islaaxs politikk om somalisk enhet tiltrukket seg negativ oppmerksomhet fra myndighetene og blir sett som en direkte utfordring til den offisielle politikken i Somaliland. Islaax opptre forsiktig i Somaliland og ofte gjennom partier der medlemmer av organisasjonen deltar. Organisasjons ledelsen har offisielt vært på besøk fra sør Somalia til myndighetene i Nord Somalia og et av disse besøkende var da Islaax sendte delegasjon fra Sør Somalia til Somaliland myndighetene for å invitere de til den somaliske konferansen i Djibouti i 2000 og delta gjenbyggingen av den

[ururka-al-islaax-ee-hogaanka-guud-xubno-ka-mid-ah-culimada-somaliland-oo-la-magcaabay-iyu-saamaynta-ay-ku-leeyihiin-siyaasada-iyu-dhagaalaha-somaliland-iyu-soomaaliya&catid=1:article&Itemid=7](http://www.hargeisatribune.com/xidhiidhka-ka-dhexeeya-shirkii-al-islaax-ee-hargeysa-madaxweynaha-cusub-ee-somaiya-iyu-urur-siyaasadeedka-wadani/)

⁶³ <http://www.hargeisatribune.com/xidhiidhka-ka-dhexeeya-shirkii-al-islaax-ee-hargeysa-madaxweynaha-cusub-ee-somaiya-iyu-urur-siyaasadeedka-wadani/>

⁶⁴ Matt Bryden; No Quick Fixes: Coming to Terms with Terrorism, Islam, and Statelessness in Somalia. the Journal of conflict studies: **Vol. XXIII, No. 2 Fall 2003**
<http://journals.hil.unb.ca/index.php/jcs/article/view/215/373>

somaliske staten. Presidenten i Somaliland på den tiden nektet å komme til konferansen. Islaax tolleres av Somaliland myndighetene så lenge de offisielt ikke fører en politikk som er imot Somalilands nasjonalinteresse. Organisasjonens politikk er i dag synlig i Somaliland gjennom en veldig aktiv elite i Somaliland hvor mange av de offisielt er medlemmer av organisasjonen mens mange er sympatisører av organisasjons politikk. Mange i den intellektuelle eliten i Somaliland er medlemmer av organisasjonen og en av de er Sheikh Almis Yaxya Xaaji Ibraahim (Sheikh Almis Yahye Haji Ibrahim) som er en kjent Sheikh både i Somalia og blant somaliere utenfor landet. Han er finsk-somaliere og er medlem av Islaax. Sheikh Almis er en av grunnleggerne av Jamacadda Geeska Afrika (International Horn University) i Hargeysa. Dette er en utdannings institusjonen som har ambisjon om å bidra med moralske verdier basert på islam og å samle den nye generasjonen av somaliere og gi de den nødvendige kunnskapen til å bygge Somalia (Jamacadda Geeska Afrika). Sheikh Almis sa at Somalilands klaner har forsonet seg for å leve trygt, men at etterspørselen av organisasjon som Islaax er fortsatt der. Han sa at “Bevegelsen(Islaax) har jobbet for få i sikker tilgang til politiske prosessen (i Somaliland) gjennom medlemmene som har en interesse i politikk, så vel som evne til å engasjere det politiske spektrum for opplæring av ‘cadre’ i den politiske prosessen og arbeidet for å styrke freden samfunnet i regionen” (Sheikh Almis, 5. mai 2014, Oslo).

Islaax har idag skapt politisk bevissthet blant somaliske ungdommer både inne i og utenfor landet, særlig blant studenter. Idag har Islaax en stor støtte blant somaliske studenter og de har nådd mange unge utdannede somaliere og forretningsfolk. Islaax har også gjennom media og gjennom de ulike organisasjonene deres medlemmer driver med nådd en mer bredere somaliske samfunn og publikum enn de har gjennom akademiske miljøet. Mange har hørt om Islaax gjennom radio, tv, facebook og sett deres debatter.

7.0 Staten

I følge Utvik er en del av moderniserings aspekt til islamisten at de er for økt sentralisering av staten, for et enhetlig regime og prøver å redusere maktbaser utenfor statsapparatet (Utvik 2003:61) Islamistene er moderniserende når de legger stor vekt på statens rolle i samfunnet og ser staten som en viktig aktør i det samfunnet de vil bygge. Islamistene vil gå bort fra tradisjonelle tolkningen og bruk av sharia. De vil kodifisere sharia til moderne lovtekster og lovsamling som er knyttet til staten, det juridiske byråkratier og den folke valgte

forsamlingen (Utvik 2003:64). Islamist bevegelsene gir ikke en eksakt definisjon av den islamske statens organisering, men snakker om en rettferdig stat med et sentralisert statsapparatet, ansvarlig regjering og beskyttelse av sivile og politiske rettigheter. Den første delen av dette kapitlet skal handle om debatten om stats rekonstruksjon av Somalia og Islaaxs deltagelse og bidrag til den. Hva slags styringssystem støtter Islaax i debatten om den nye staten? Den andre delen skal handle om hvordan Islaax forholder seg til statsborgerskap, rettsvesen og 'restorative justice'⁶⁵ og Shari 'à i statsbyggingen?

7.1 Stats rekonstruksjon og tilnærming til styringssystem

Det har vært en lang debatt om hva slags stat Somalia skal ha og ulike modeller for styringsstruktur og tilnærming til den nye somaliske staten er mye diskutert i Somalia. Perspektiver på den mest hensiktsmessige styringsmodellen og dens tilnærming varierer betydelig og kommer ofte an på hvor i landet du oppholder deg og hvem du snakker med. Begrepet føderalisme ble innført i den somaliske politikken i 2002-2004, i Mbagathi(Kenya) fredsprosessen. Det ble adoptert inn i utkastet til konstitusjon. Hvilken type føderalisme skulle bli definert og vedtas av det midlertidige føderale parlamentet på et senere tidspunkt. Hva slags styringsstruktur Somalia skal ha er en debatt som fortsatt pågår, der flertallet foretrekker et føderalt styresett. Dette er på grunn av det somaliske folket har dårlig erfaring med sentralisert styring og enkelte regioner vil ikke bli styrt av Mogadishu. De ser desentralisering av politiske og økonomiske beslutningsprosesser som nødvendig. Blant føderalisme tilhengerene er det de som mener at Somalia trenger å bygge staten på sine regionale stiftelser og de som er for å skape ytterligere føderale enheter og baserer sitt argument på at staten skal få sentral oppgaver og legge til rette for forhandlinger blant de ulike regionale aktører.

Det er også i debatten de som hevder at føderalisme vil forverre sosial og regional fragmentering i den somaliske staten, særlig i langs klanlinjer. En Islaax medlem jeg snakket med mente at det er feil å snakke om føderalstat og prøve å dele lande i føderal enheter. Det er urealistisk å danne føderal stat når det ikke er klare regional grenser. Han viser til hvordan Somaliland og Putland slåss stadig om grense deres. De mener at dette vil gjøre oppgaven med å bygge et stabilt og sikkert land vanskeligere. Tilhengerne av denne stillingen hevder at

⁶⁵ Begrepet Restorative justice er vanskelig å oversette på norsk. Restorative justice et slags systemet som fokuserer på rehabilitering av lovbrøyttere gjennom forsoning med ofrene og samfunnet for øvrig

Somalia trenger en sterk og dyktig sentral myndighet som er i stand til å konsolidere staten, harmonisere sine institusjoner og forene sin befolkning. De hevdet at føderalisme er ikke det beste alternativet for Somalia på grunn av sin lille, hovedsakelig homogene befolkning i etniske, religiøse, språklige og andre forhold. De også argumenterer at flere styringslag vil være økonomisk dyrt å drive i et fattig land som Somalia og åpner opp for at nabostater som Etiopia som ønsker tilgang til havet lett kan drive med splid og herske teknikk, særlig nå som olje er funnet i sør.

I denne debatten har Islaax medlemmer deltatt og ifølge en artikkel som Islaaxs politiske leder Abdurahman Abdullahi har skrevet om "Statsbyggings modellen og dens tilnærming"⁶⁶ er det tre tilnærminger til stats styringsstruktur som Somalia kan velge mellom. Den første tilnærmingen er det den første moderne staten i Somalia prøvde, å bevege samfunnet mot staten, der hensikten var å forvandle tradisjonelle samfunn til et moderne individualistisk samfunn basert på statsborgerskap. I følge Abdullahi viste dette seg å være en total fiasko som førte til kollaps av det somaliske staten, fordi stats grunnlaget ikke stemte med det store samfunnet og ikke hadde folkelig legitimitet. Det andre tilnærmingen er det regime i Somalia nå har fulgt der man beveger staten mot samfunnet, noe som betyr at man bygger moderne statsinstitusjoner på den opprinnelige klantilhørighet og de tradisjonelle strukturene. I følge Abdullahi er dette tilnærmingen ikke effektive nok til å bygge en moderne stat på, som skal fungerer i sammenheng med den globaliserte verden. Han hevder at det er en mellomting mellom de to tilnærmingene som passer i den somaliske sammenhengen. Han argumenterer at man bør flytte både staten og samfunnet mot hverandre og mener at den tilnærmingen er den beste tilnærmingen som har mest sannsynlighet i å lykkes. Det krever en nyskapende prosess som begynner med å integrere tradisjon og modernitet gjennom omfattende forsoning mellom staten og samfunnet. Abdullahi hevder at det er den tilnærmingen som sørger for legitimitet fra folket og gjør staten til noe folket har et eie forhold til og ledere i det somaliske samfunnet har tillit til. Han ser den regionalstatlige bygnings prosessen i Somaliland som et forbilde der man har integrert tradisjonelle leder i det moderne statsbyggingen og skapt en relativt stabil system med innbygd "bottom-up" prosess. I følge Abdullahi er den islamske staten Islaax ønsker seg en som følger det samme mønsteret og blir gradvis til. "Religion has to be brought into the state or the state to religion. The Islamic state we are aiming for in Somalia is different from ideologies of extremism. There will be a gradual application of

⁶⁶ <http://www.scribd.com/doc/147500637/Reconstructing-the-National-State-of-Somalia>

Islamic values. Political Islam and the application of Shari' a would safeguard the people, and spirituality is needed because it brings security”⁶⁷ (Abdullahi 2012).

I debatten om stats styringssystem i landet har Islaax ikke helt definert sitt stå sted og ifølge deres politiske leder er det ingen fast stats modell i islam “There is no single model of state in Islam even though the ideal one is democratic model of government provided that it complies with Islamic principles. Islam simply offers basic guidelines, principles, legislations, value system and ethics that should be promoted and used as reference. The state that complies with the general Islamic principles is called “Islamic state” Every Muslim nation and community has the freedom and right to formulate its state and governance model that suits its environment with time and space” (Abdullahi 2013)⁶⁸. Islaax har satt som mål å fremme nasjonal bevissthet i det somaliske samfunnet og samle somaliere under et flagg. De mener at det er behov for ny og seriøs tenkning om hvordan å bygge et nytt Somalia. Det krever en ny nasjonal visjon, nye innfallsvinkler og sterk lederskap ifølge de. Enkelte er imot det føderale systemet og mener at det skaper en svak stat og fremmer Etiopias og Kenyas interesser, siden Etiopia ønsker tilgang til handel gjennom havnen og vil ikke forholde seg til en sentral stat. Kenya ønsker også å forholde seg til en svak lokal stat når det gjelder olje reservene som er i Jubaland Sør Somalia. Jubaland sitter på reserver av olje og flere felt har blitt oppdaget i havet langs grensen mellom Somalia- og Kenya. De som er imot vil heller ha en desentralisert stat der regionene har en vis makt men det ultimate makten tilhører sentral staten. Mange av islamistene jeg snakket med mener at lande tjerner med desentralisering. De mener at det er lettere å innføre det. Det vil gi regionen en vis makt samtidig som det vil holde landet sammen.

Andre Le Sage mener at det nå bør prioritere å samle Somalia under et Flagg uansett styresystem. I et intervju Islaaxs politiske leder har gitt *Wardheernews* om føderalisme debatten i Somalia hevder han at både tilhengere og motstandere baserer sine perspektiver på mistillit av klansystemet og “post- war syndromet” som de mener at føderalisme vil kurere, eller forverre. Han mener at det viktigste er ikke å undersøke fordeler og ulemper ved føderalisme som et styringssystem i landet nå. Det viktigste bør være basert på “(...) on the notion that the responsibility of our generation is mainly to bring back united Somalia under one flag irrelevant of the system of the governance” (Abdullahi 16 April 13, *wardheernews*,

⁶⁷ <http://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Africa/120612summary.pdf>

⁶⁸ Intervju av Dr. Abdurahman Abdullahi (Baadiyow) med Harun Maruf of VOA Somali Service on February 16, 2013 om Islamism in Somalia. **What is Islah's model of Islamic government?**

sett 4, 11.13)⁶⁹. Han sier videre at det viktigste ikke er hvilket styringssystem vi bør innføres i Somalia og hevder at ethvert vedtatt styringssystem kan være effektivt eller ikke. Abdullahi argumenterer at hvis føderalisme mislykkes, kan det bli reformert eller endres i fremtiden. I intervjuet sa han at Somalias prioritet på dette stadiet bør være å gjenopprette tillit, forsone samfunn og bringe somaliere sammen under en fungerende stat. Dette betyr å respektere og vurderer følelser, frykt og mistillit av ulike klaner fra enhver form for klan hegemoni i statens navn.

Islaax ser nasjonsbygging i lys av det som oppfattes som hindringer av sosial fragmentering, mistillit, klanisme og å bygge fred og sikkerhet. De mener at en sentral oppgave for regjeringen er å overvinne skillene i det somaliske samfunnet. Det er enighet om at den nåværende regjeringen må prioritere forsoning for å gjenoppbygge den sosiale kontrakten blant det somaliske folket og til slutt gjenopplive følelser av nasjonal enhet. Staten må bygge tillit, trygghet og ansette kvalifiserte folk. I følge Islaaxs politiske leder har den nye regjeringen mulighet til å etablere dette “Forming National Unity government capable of discharging bequeathed responsibilities. The new government must include qualified and experienced individuals of high standing within the society. In addition, it should be wide enough to accommodate various clans to quench their desire for power and prestige without compromising quality and capacity”⁷⁰ (Abdullahi 2013, *Wardheernews*, and sett 4, 11.2013). I følge Islaaxs politiske leder bør den føderale regjeringen begrense sin rolle veiledning, tilrettelegging, formidling og sørge for at disse regionene er i samsvar med nasjonenes foreløpig grunnlov. Han mener at den nåværende regjeringen bør danne en “Boundary og Federation” kommisjon, med ansvar for håndteringen av spørsmålet om føderalisme, med hensyn til prosessen med å definere regionale grenser, politiske beslutningsprosesser, og sikre gjennomsiktlige mekanismer for ressursmobilisering og offentlig økonomistyring. Dette blir sett på som et første skritt i å overvinne splittelsen av samfunnet. For å etablere tillit, ble det argumentert at det må være gjennomslutlig og ærlig kommunikasjon mellom staten og befolkningen. “When it comes to public issues, transparency is the key; every citizen should know how, what and whom is to blame in order to participate in the correction” (Professor Hassan Ali Muhamud 04.11.2013, intervju)

⁶⁹ <http://www.wardheernews.com/wdn-interveiw-with-dr-abdurahman-m-baadiyow/>
⁷⁰ <http://www.wardheernews.com/wdn-interveiw-with-dr-abdurahman-m-baadiyow/>

7.2 Statsborgerskap, sharia og individuell ansvarlighet/ restorative justice.

I følge Utvik advokerer islamistene ofte om sosial rettferdighet, sivile og politiske rettigheter i muslimske land og fordømmer ofte mangel på eller innskrenking av disse i sin land. De legger vekt på sivile og politiske rettigheter og individets rett til å hevde sin frihet og verdighet i samsvar med sharia. Statsborgerskap og sharia er en del av Islaaxs kur på det somaliske samfunnets problemer. De mener somaliere lenge har krenket de viktigste sosiale rettighetene blant muslimer og de har lenge overskredet grenser og krenker rettighetene til seg selv og andre. I følge Professor Hassan Ali Mohamud som er Islaax medlem og Professor i Islamic Law for både William Mitchell College of Law, St. Paul og Islamic University of Minnesota, Minneapolis tror Islaax på statsborgerskap “Islah believe a citizenship system which a Somali person and Somali land are always inseparable”⁷¹(Hassan Ali Mohamud, intervjuet 04.11.2013). I følge han vil Islaax ha en ny samfunns kontrakt blant somalier der man har politisk ansvarlighet, individuell rettighet og avstraffelse istedenfor selv basert pragmatisme og kollektiv avstraffelse som har dominert i somaliske samfunnet. De vil ha et samfunn basert på statsborgerskap, et samfunn samlet rundt deres lojalitet til Gud og nasjonen (intervju Hassan Ali Mohamud 04.11.2013).

Islaax legger vekt på å utdanne massen om statsborgerskap og mener at det er viktig at folk har tilhørighet og eierskap i både på regionalt og nasjonalt nivå. De mener at den nye visjonen bør fokusere på statsborgerskap, rettferdighet og samhold i samfunnet. Dette er noe som går igjen i Islaaxs prinsipper og program. Dette har de basert på deres forsonings program og utdanningsprogram der den underviser om statsborgerskap, fred og individuelle og samfunnsrettigheter i islam. Dette gir opplysning om noen av de viktige sosiale rettighetene blant muslimer og sprer budskapet om at å være en muslim betyr at en forplikter seg å unngå og overskrede grenser og krenker rettighetene til seg selv og andre. De informerer om islams syn på fred og tar sikte på å utrydde undertrykkelse eller aggresjon.

Islaax er veldig opptatt av rettsvesen, “restorative justice” og sharia i arbeid. De refererer ofte til følgende hadith; Prophet Muhammad said: “should I inform you of something that is higher in virtue than fasting, praying and charity?” They said, ‘Yes O Messenger of God.’

⁷¹ Imam and Professor HASSAN ALI MOHAMUD. Adjunct Professor of Islamic Law for both William Mitchell College of Law in St. Paul and Islamic University of Minnesota in Minneapolis, Minnesota. Imam/Director of Minnesota Dawah Institute (Dawah Mosque in St. Paul). Råd giver I sharia fakultete I universitet I mogadishu. Jeg intervjuet han gjennom mail.

Then the Prophet said, ‘To make reconciliation between peoples that are in conflict’ (sitert i Abdullahi 2013:15)⁷².

Noe som gjentatte ganger blir påpekt av Islaax medlemmer er behovet for et sterkt og dyktig rettsvesen. Uansett styresystem bør staten sørge for ett sterkt rettsvesen. Staten bør være en rettstat med sterk statsinstitusjon og en ansvarlig regjering som vil beskyttelse det somaliske folkets sikkerhet og politiske rettigheter. I Islaax Prinsipper og retningslinjer står det at Islaax. “Støtter menneskeverdighet og rettigheter i samsvar med islamsk moderasjon” (artikkel10)⁷³ og fremme kvinners rettigheter innenfor islamsk rammeverk (artikkel 11). I Somalia er de grunnleggende menneskerettighetene grovt krenket. I følge Islaax er beskyttelse av menneskerettigheten en guddommelig plikt. I islam er menneskets verdighet viktig og hele det islamske juridiske systemet er tuftet på å beskytte rettighetene til mennesket og de mener at sivile, politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter i FN-menneskerettigheter erklæringen ikke er helt i strid med islamske lover. I følge Abdullahi er det få av FN-deklarasjonen som strider med islamske prinsipper (Abdullahi 2008:28). Hva som er viktigst i Somalia og i den somaliske situasjonen er at landet får på plass rettsvesen og at komiteer for ‘Transitional Justice’ for å ta opp menneskerettighetsbrudd i landet som ikke bare påvirker ofrene, men også samfunnet som helhet. Regjeringen må bygge institusjoner og komiteer som tar tak i dette (intervju Hassan Ali Mohamud). Ifølge en forskningsrapport som ble utført på universitetet i Mogadishu av universitets styremedlem og Islaaxs politiske leder Abdullahi om menneskerettighetsbrudd i Somalia har de funnet at nesten 90 % av overgrepene og grove brudd på menneskerettighetene ikke ble løst i Somalia (Abdullahi 2012: 18).

Islaax mener at man bør bruke en religiøs tilnærming til Restorative justice⁷⁴, der de advokerer om omvendelse, tilgivelse og individuell ansvarlighet. Islaax har lagt hovedvekten på deres forsoningsprogram som de ser på som en islamsk plikt ifølge deres nettside. Islaax tror på at å snakke med hverandre og forsoning kan løse den politiske konflikten i Somalia og gjøre at den somaliske staten kan komme sterkere tilbake og bli en stat som kan ta vare på sine innbyggere, står det⁷⁵. Videre står det at “Forsoning er en religiøs plikt for oss alle muslimer” og det vises til til koranen “... be careful of your duty to Allah and set aright

⁷² <http://www.scribd.com/doc/132832431/Islam-and-Transitional-Justice-Edited1-Doc>

⁷³ <http://www.scribd.com/doc/41143971/Islah-Principles-and-Views>

⁷⁴ Begrepet Restorative justice er vanskelig å oversette på norsk. Restorative justice er et slags system som fokuserer på rehabilitering av lovbrøttere gjennom forsoning med ofrene og samfunnet for øvrig.

⁷⁵ http://islaax.org/?page_id=213

matters of your difference and obey Allah and His Apostle if you are believers'' (Al-Anfal 8:1) og forsome partnere som er i konflikt « the believers are but brethren, therefore make peace between your brethren and be careful of your duty to Allah that mercy may be had on you» (Al-Hujraat 49:10)⁷⁶

Islaax tilbyr islamske mekanismer og tilnærminger for fred, forsoning og rettferdighet. De understreker "fred med rettferdighet " er det endelige målet og restorative justice med islamsk tilnærming sammen med somalisk tradisjonell konfliktløsning er løsningen. Abdullahi konkluderer at anvendelsen av Transitional Justice er uunnværlig etter den lange konflikten og uadresserte grove brudd på menneskerettighetene siden 1969 i Somalia. Dette er viktig for å reversere en kultur av straffefrihet og for å gjenopprette individuelt ansvar for forbrytelsene i stedet for lokalsamfunn og klaner. Han mener islamsk sharia gir både retributive og styrkende mekanismer som gjelder i somalisk sammenheng, mener han. Abdullahi hevder videre at det er akseptabelt for flertallet av befolkningen og tilbyr det beste alternativet hvis man kombinerer med tradisjonelle skikker forsiktig (Abdullahi 2013:30)⁷⁷. Dette er viktig for å reversere kultur av straffefrihet og for å gjenopprette individuelt ansvar for forbrytelsene i stedet for gjøre det til klanens ansvar. Islamsk sharia gir både retributive og styrkende mekanismer som gjelder i somalisk sammenheng. Han hevder at dette er akseptabelt for flertallet av befolkningen og tilbyr det beste alternativet hvis man forsiktig kombinerer dette med tradisjonelle skikker (Abdullahi 2013:30). Da kan man skape tillit mellom ulike lokalsamfunn til fritt å delta i gjenbygningen av nasjonalstaten. Det viser at man trenger en overgangsrett som gir anerkjennelse av ofrenes rettigheter og individuell ansvarlighet. En av de mest destruktive elementene i somalisk kultur er kollektiv avstraffelse. Kollektiv avstraffelse gjør at en morder kan slippe unna med drap og en uskyldig kan bli straffet for det. Afyare Abdi Elmi and Dr Abdullahi Barise skrev om kollektiv straff "one may kill a member of another clan simply because the victim's clansmen have killed a person from the perpetrator's clan. The situation between the Dir and the Mareehaan clans in the Heraale district in 2003 is a recent example of such conflict. A member of the Mareehaan clan had killed a businessman from the Dir clan about thirteen years before. The victim's son took revenge by killing a wealthy businessman from the Mareehaan clan in 2003. Unfortunately, this conflict exploded and many people (some estimated about four hundred) lost their lives, while thousands were displaced (Afyare Abdi Elmi & Abdullahi Barise 2006:38)".

⁷⁶ http://islaax.org/?page_id=213

⁷⁷ <http://www.scribd.com/doc/132832431/Islam-and-Transitional-Justice-Edited1-Doc>

Individuell ansvarlighet og sivil tillit blir viktig for å skape en rettsstat. Islaax har jobbet aktivt mot klan rivalisering, kollektiv straff og negativ konkurranse ved å holde møter, seminarer, kringkaste, sende folk til landsbyer og undervise tradisjonelle ledere og inviterer de til debatter. Siden de mener at islam gir retningslinjer for alle aspekter i livet og dette krever trofasthet å overholde visse regler og prinsipper har de gjort de til sin oppgave om å opplyse samfunnet om dette. Islaax ser alle områder av livet det sosial, politisk og religiøse som enhetlige aspekter av den islamske læren og ser det som enhver muslims religiøse plikt til å delta i og involverer seg i det som skjer i landet.

7.3 Konklusjon

Islaax har jobbet i det somaliske samfunnet en stund og mener at man må reforme klanledelsen og påvirke klanen for å oppnå en langvarig fred, utvikling og et positivt politisk engasjement. Islaax har brukt sine kontakter og nettverk til å mobilisere tradisjonelle ledere til økt politisk bevissthet og deltagelse i lokale saker. Islaax har engasjert det økonomiske, sosiale og religiøse delen av klanen for å påvirke og ha innflytelse i politikken og unngår mye av spoiler problemet som den politiske og militære delen er involverte i. Islaax mobiliserer folk til å reforme deres klaner innenfra og delta i politikken ved å holde møter med ulike klaner og mobilisere disse til å ta handling og ansvar for sine liv og lokalsamfunn. Islaax har vist deres evne til å mobilisere folk rundt et konkret problem og tilbyr praktiske løsninger som har grunnlag i deres ideologi og bruker sin troverdighet og sosiale arbeid. Et eksempel er at de har åpnet forsonings sentrerer der de i tillegg til å løse tvister og holde møter mellom ulike klaner, fremmer sin ideologi om islam som løsningen for Somalia og om hvor viktig nasjonal enhet er. Islaax har skapt bevissthet om at lokalsamfunnet må endre sin holdning og ta ansvar for sitt eget liv og mobilisere seg rundt sine saker istedenfor å støtte folk som bruker klantilhørighet til sin egen vinning. Islaax har satset på å oppnå innflytelse på to ulike nivå, der ene er å la sine medlemmer individuelt delta i lokalesaker og klansaker og påvirke på denne måten. Det andre er å påvirke eliten i landet ved stille i media og i debatter om utviklingen av landet og ved å skape nettverk og kontakter i den økonomiske eliten i landet, der mange av de som driver forretninger i landet i dag er religiøse.

På det nasjonalnivået har Islaax medlemmer del tatt i debatten om hvordan den nye staten i Somalia skal se ut og det har vært en lang debatt om Somalia skal være en sentralisert eller desentralisert stat. I denne debatten har Islaax fokusert på nasjonal enhet og forsoning isteden

for hva slags system staten skal ha. I følge Islaax bør man flytte både staten og samfunnet mot hverandre og begynne med å integrere somalisk tradisjon og en moderne stat gjennom omfattende forsoning mellom staten og samfunnet på en måte som skaper legitimitet og tillit fra folket. Dette mener de vil skape et relativt stabilt system med innbygd ”bottom-up” prosess som gjør at folket har et eierforhold til prosessen. Islaax har lenge jobbet med nasjonal enhet og fokuserer på det som hindrer sosial fragmentering, mistillit og fremmer fred og sikkerhet. Islaax er påvirket av konteksten de opererer i og siden Somalia ikke har vært ett stabil land med en fungerende stat i de siste 20 årene konsentrerer de seg om lokalesaker og sin innflytelse i regionale saker. I følge Utvik er en del av moderniserings aspekt ved islamismen at de er for økt sentralisering av staten, for et enhetlig regime og prøver å redusere maktbaser utenfor statsapparatet (Utvik 2003:61). Islaax er påvirket i den konteksten de jobber inne i og mener at realiteten i dag er at man ikke kan innføre en sterk sentral stat, på grunn av mistilliten blant det somaliske folke og mistilliten til en stat styrt fra Mogadishu. Organisasjonen mener at en desentralisert stat med en føderal regjering er det som har størst mulighet til å samle hele Somalia under et Flagg i dag. For Islaax er det viktigste i dag at man skaper sikkerhet og tillit blant Somaliere. Selv om Islaax legger vekt på statens rolle i samfunnet og ser staten som en stor aktør, støtter Islaax regional oppbygging og desentralisering. De mener at det viktigste er å overvinne skillene i det somaliske samfunnet, skape sosiale kontrakter og sikre gjennomsiktede mekanismer for ressursmobilisering og offentlig styring. Det er viktig å legge vekt på at hvilket styringssystem staten skal ha fremdeles er en debatt som pågår både inne i organisasjonen og det somaliske samfunnet.

Islaax legger vekt på å utdanne folket om statsborgerskap og mener at det nye målet til staten bør fokusere på statsborgerskap, rettferdighet og samhold i samfunnet. Dette er gjennomgående i Islaaxs prinsipper og program. Islaax underviser om statsborgerskap, fred og individuelle og samfunnsrettigheter i islam. Dette gir kunnskap om noen av de viktige sosiale rettighetene blant muslimer og sprer budskapet om å være en muslim betyr at en forplikter å unngå å overskrede grenser og krenke rettighetene til seg selv og andre. Islaax tar opp behovet for en rettferdig stat med et sterkt og dyktig rettsvesen. Uansett styresystem bør man utvikle et sterkt rettsvesen. Staten bør være en rettstat med ansvarlig regjering som vil beskyttelse det somaliske folkets sikkerhet og politiske rettigheter. Som et resultat av borgerkrigen ble folkets sikkerhet avhengig av ens klan tilhørighet. Islaax tilbyr islamske mekanismer og tilnærminger for fred, forsoning og rettferdighet. De understreker at " fred med rettferdighet " er det endelige mål, og at forsoning er som den beste mekanismen for å nå

dette målet. Mange av organisasjonens medlemmer mener at det er viktig med “restorative justice” med islamsk tilnærming sammen med tradisjonell somalisk konflikt løsning, men at det er også viktig at staten etablerer de nødvendige politiske institusjonene og tar tak i justis-relaterte problemer og stiller individer ansvar. Det er nødvendig å gjenoppbygge tillit og trygghet blant somaliske grupper og enkeltpersoner. Det er viktig å skape rettferdighet for de mange offerne i Somalia, men at det også er viktig å spre islamske verdier om tilgivelse, gjensidig kjærlighet, sympati og utdanne folk om deres individuelle ansvar. Funnet i dette kapittelet tyder på at Islaax bidrar til modernisering i det somaliske samfunnet, særlig på regionalt nivå. Islaax bidrar til mobilisering rundt saker på lokalt og regional nivå og viser vilje til handling og troverdighet som mange respekterer. De aktualiserer sine idéer og skaper et grunnlag for økt oppslutting om sin ideologi. Jeg har så langt lagt vekt på Islaax program, uttalelser og bidrag til det offentlige debatten, utefra dette kan man si at organisasjonen bidrar til moderne metoder og ideer i det somaliske samfunnet. De bidrar til diskusjonen om et godt styre, borgerrett, individuelt ansvar og rettferdig straff. Islaax bidrar med religiøs tilnærming til “restorative justice” og advokerer om omvendelse, tilgivelse og individuell ansvarlighet isteden for kollektiv straff.

8.0 Sosialmobilisering

«We are committed to make Somalia a better place, through education and social development and we aspire making the dream of prosperity into a reality.”(Islaax.org)

I følge Utvik er islamistene opptatt av kollektive handling og er veldig involverte i velferdsarbeid. Dette fremmer kollektive handling i form av frivillige sammenslutninger av individer som arbeider for en felles sak. Islamistene er sterk engasjerte i frivillig arbeid og driver med utdanning, nødhjelp og helsestasjoner i den muslimske verden (Utvik 2003:59). Islamist organisasjonene utdanner, aktiviserer og bevist gjør folk fra lavere klasser. Islamist organisasjoner danner nye sammenslutninger som skaper bror-søsterfelleskap og solidaritet som motvirker de tradisjonelle samfunnsstrukturene. Islamist organisasjonene får tilslutning av folk fra alle samfunnslag, spesielt fra lavere og middel klasser og på denne måten bidrar til nye sammenslutninger. De fremmer personlig ansvar som er sosialt i sin kjerne og tilsier at man ikke skal fokusere på løse sine individuelle problemer ved å utnytte sine kontakter i samfunnet, men i stedet forsøke å løse problemet for alle. Utvik mener at islamistene har vart forkjempere og fortsatt er drivkraften når det gjelder sosialmobilisering av folket (Utvik

2011:304). Islamistene advokerer for utvikling og ser fattigdom og mangel på sosial rettferdighet som den største hindringen av utvikling. Utvikling er blitt sett på i en materiell, kulturell, politisk, moralsk og åndelig forstand. De fleste islamske organisasjonene eller bevegelsene har samme tilnærming til utviklingsstrategi der de bruker religiøse tekster og symboler. Den somaliske bevegelsen er ikke noe annerledes og som andre islamske frivillige organisasjoner prøver de å styrke individ tro og prøver å frigjøre folk fra varig fattigdom ved egen innsats som ved å gi rentefrie lån eller starte prosjekter som gir langsiktig effekt på fattigdom i lokal samfunnet for å fremme utvikling. Islamske frivillige i Somalia har utviklingsstrategier der de både gir humanitær hjelp og driver med utviklingsprosjekter som er i stand til å generere inntekter og bidrar til lokal økonomi. I denne delen av oppgaven skal jeg se på Islaax og organisasjonene som er knyttet til dem i denne sammenheng.

8.1 Sivile og frivillig organisasjoner

Somalia hadde litt erfaring med sivil organisering på 1950 og 60 tallet, men de ble forbud under Siyyad Barre regimet før dette utviklet seg til bærekraftige organisasjoner. Dagens moderne sivile samfunn i Somalia dukket opp som en reaksjon mot statssammenbruddet i 1991 og forholdene som borgerkrigen skapte. Ifølge Abdullahi var den amerikansk ledede militære intervensjon i Somalia den viktigste hendelsen for et moderne sivil samfunn i Somalia. Internasjonale NGO strømmet til Somalia i denne perioden og de trengte lokale sammen arbeidspartnere for å nå ut til avsidesliggende steder eller utføre små prosjekter der sikkerhetssituasjonen ikke tillot det (Abdullahi 2011: 2 40). Mange lokale organisasjoner dukket opp som et resultat av dette men de fleste ble oppløst da de internasjonale styrkene og de internasjonale frivillige organisasjonene forlot Somalia. De ble erstattet av islamske frivillige organisasjoner som mange av de var mobilisert og ledet av somaliske diasporaen. Islaax bevegelsen mobilisert medlemmer bosatt i utlandet og fra 1992-1993 var flere somaliere bosatt i utlandet til landet som ledere av utalandske NGOer i landet, ifølge Valeria Saggiomo (Saggiomo 2012).

Islaax har påvirket mye i det sivile samfunnet i Somalia, der de har vært pionerer på mange områder. I Islaaxs artikkel 4 står det at *‘Xarakadu waxay u aragtaa hay`adaha bulshada rayidku in ay muhiim u yihiin horumarka bulshada iyo mashruucyadeeda kala duwan ee nolosha sida:– caafimaadka, waxbarashada, biyaha iyo korontada iwm. Waxaa kale oo ay bulshada rayidku asaas muhiim ah u tahay dhisidda iyo dhowridda xorriyadaha, iyo*

*kahortagga kalitalisnimo xagga maamulka iyo siyaasadda ah. Sidaas darteed Islaax waxay aragtaa, kana shaqaynaysaa xoojinta bulshada rayidka ee Soomaaliya*⁷⁸’’. (organisasjonen Islaax) mener at sivile organisasjoner er viktig for utviklingen av samfunnet og særlig innen helse, utdanning, vann og strøm. Sivilt samfunns organisering er også et viktig grunnlag for uttrykk og støtte av frihet, forebygging av diktator styre i administrasjon og politikk i landet. Derfor ser Islaax behovet for sivil organisasjoner og støtter sivil organisasjonene i Somalia) (egen oversettelse)

Islaax medlemmer som var bosatt i utlandet deltok i utenlandske frivillige organisasjoner, men opprettet også selv lokale organisasjoner. Abdurahman Abdullahi kom tilbake fra Canada som regional direktør for Mercy-USA for Aid and Developments East Africa Program (1993-2007) og Farah Sheikh Abdulkadir kom fra Kuwait for å danne og lede den somaliske avdelingen av Afrika Muslim Agency (AMA) som har hovedbase i Kuwait (Saggiomo 2012, Abdullahi 2012)⁷⁹. Islaaxs medlemmer har vært med å danne mange av de sivile organisasjonen i landet og ledet noen av disse. Et eksempel er Peace and Human Rights Network (PHRN)⁸⁰ som Abdurahman Abdullahi har vært med å danne “ one of the first networked civil society organizations which i helped establish was Peace and Human Rights Network (PHRN/INXA) where i was a co-founder and chairman (intervjue, Abdullahi)⁸¹. Organisasjonen Formal Private Education Network (FPEL)^{er} også dannet av Islaax medlemmer som Farah Sheikh Abdulkadir sammen med andre somaliere i utdannings miljøet. Islaax medlemmer har også stiftet Sobel Hospital og Arafat Hospital som begge er dannet under ledelse av legen Ibrahim Dusuqi som har vært veldig aktiv i Islaaxs ledelsen på 1990 tallet. I tillegg har organisasjonen vært med å danne hjelpe organisasjonen som Zamzam og Al-Tadamun. I følge Saggiomo og Hansen og Masøy er disse sykehusene også sentre for sosialhjelpen organisasjoner som hevder at de ikke er ‘islamistiske’, men nært knyttet til strategien for sosial utvikling som er satt på dagsorden av Islaax bevegelsen. Organisasjonenes medlemmer er også svært aktive i mange andre profesjonelle og sosialbevegelse som Grass Rooths Womens Organization (COGWO) Medical Doctors’ Association, Somalia Medical Association (SMA) og Lawyers’ Association.

⁷⁸ http://islaax.org/?page_id=213, sett 23.12.2013

⁷⁹ http://www.storicamente.org/07_dossier/religion_capitalism_africa/saggiomo.htm

⁸⁰ <http://www-3.unipv.it/webdsps/conferenza/documenti/abstrat/19/19Saggiomo%20Valeria.pdf>,

⁸¹ <http://www.Somaliareport.com/index.php/post/3522/>

I følge Islaax har medlemmer av organisasjonen hjulpet med å starte disse lokale organisasjonene og det er noe organisasjonen har støttet og sammen arbeider med fortsatt. Islaax har hjulpet utviklingen av lokale NGOer og frivillige islamske organisasjoner i Somalia. Dette begynte med et program som Islaax har kalt “Al Igatha wa Taclim «innsatsen for humanitære og utdanningsvirksomhet»” og utviklet seg til et stort sosialprogram, der noen av programmene direkte kontrollert av organisasjonen, mens andre ble til frittstående programmer med tilknytting til Islaax gjennom deres medlemmer. Dette sosialprogrammet var først motivert av et ønske om å få en slutt på den humanitære krisen i landet, men også som et ønske om å skape forsoning fra bunnen av, siden de fleste forsonings programmene i landet var drevet fra toppen og ofte fra utlandet. Det første sosialprogrammet var humanitære programmer som startet på slutten av 1988 da regjeringen bombet i Hargeisa (Nord-Somalia). Islaax dannet en komité som var ledet av en av Islaax grunnleggere som jobbet i Kuwait, Dr. Maxamad Yusuf. I følge Abdullahi besluttet Islaax å ta aktiv handling i å mobilisere humanitær hjelp til befolkningen i somaliske flyktningleirer og kontaktet internasjonale og islamske hjelpe organisasjoner for å be om humanitær bistand for flyktninger Nord-Somalia. Islaax lobbet i Kuwait og i andre gulf stater for å skape bevissthet om situasjonen i Somalia og mobilisere nødhjelp (Abdullahi 2011:240-241). I en intervju av Dr. Maxamad Yusuf “When the disastrous event occurred in the northern Somalia in 1988, Islaax took the initiative of mobilizing assistance to the people in the refugee camps inside Ethiopia. I was assigned to lead the operation and we have contacted many charities in Kuwait to mobilize humanitarian assistance.”.(Abdullahi 2011: 241)

Islaaxs humanitær hjelp utvidet seg etter statens sammenbrudd og i 1991 etablerte Islaax en veldedighets organisasjon som var direkte kontrollert av organisasjonen og startet flere prosjekter i Mogadishu og senere ulike deler av landet. I følge Abdullahi drev Islaax med skoler og ga fri legehjelp som en del av ‘Al-Igatha wa taclim (innsatsen for humanitære og utdanningsvirksomhet)” programmet som ble lansert i 1991 “prior to the 1992 conference, Islaax was already managing five schools in Mogadishu and initiated a provision for free medical services” (Abdullahi 2011: 286). Ibrahim Dasuqi hadde ansvaret for et helsesenter hvor han selv ga fri legehjelp (Abdullahi 2011: 286, Hans & Masøy 2009.49), mens Abdulkadir Mohamed Qutub ledet utdannings programmet (Saggiomo 2012)⁸². Helsesenter utviklet seg til Arafat sykehus. (Hansen 2009.49), Abdullahi 2011:299). Islaax utviklet årene

⁸² Valeria Saggiomo, Islamic NGOs in Africa
http://www.storicamente.org/07_dossier/religion_capitalism_africa/saggiomo.htm

etter “Al - Igatha wa taclim” og Islaaxs veldedighets prosjekter ble til et større sosialprogram som er nettverkbasert, der medlemmer av organisasjonen oppretter ulike NGOer som drev med ulike prosjekter som skole, nødhjelp osv. I følge Abdullahi har Islaax satset på denne nettverk baserte tilnærmingen for sine sosialprogram “The social development strategy” for “The major assertion of the strategy was not counting only on the potential capacity of Islaax but envisioned the possibility of mobilizing the entire society” (Abdullahi 2011:299).

Islaax startet flere store prosjekter som Arafat sykehuset som er en forlengelse av helsesenteret som Ibrahim Dusuqi drev i tidlig 1990 tallet i Mogadishu. Sykehuset er en del av ZamZam stiftelsen (1992) som også er et av prosjektene Islaax lanserte på 1990 tallet sammen med andre prosjekter som Al-Tadamun stiftelsen (1992), (Hansen & Masøy 2009:50). Tadamun og ZamZam stiftelsen er veldedighetsorganisasjon som gir grunnleggende varer og tjenester til lokalsamfunn. Begge stiftelsene er holdt adskilt fra Islaax av flere grunner. Hoved grunnen er økonomiske, siden organisasjonen vil samle inn så mye penger som mulig for sine prosjekter og derfor må de ikke være direkte knyttet til Islaax, siden det kan påvirke innsamlingen og internasjonale donorer kan være skeptiske til Islaaxs politiske syn og deres assosiasjoner med Det muslimske brorskapet. Islaax bruker nettverkbasert tilnærming der de bruker organisasjonens medlemmer som er representere eliten i landet, i form av utdanning, økonomi og sosiokulturell forståelse og har et stort nettverk både i den islamske verden, særlig i gulf statene og i internasjonale donorer som vestlige veldedighetsorganisasjoner.

ZamZam stiftelsen ble grunnlagt, i Mogadishu i 1992 og ifølge deres nettside er ZamZam Foundation en veldedig organisasjon, dannet av en gruppe av frivillige somaliere som svarte på den humanitære situasjonen som eksisterte etter statens sammenbrudd. På grunn av de forverrede humanitære forhold i befolkningen og de økende behovene i samfunnet har ZamZam stiftelsen utvidet sitt humanitære hjelpearbeid for å inkludere, barnehjem for foreldreløse barn, utdanning, helsetjenester, vann og sanitære forhold og generering av inntekter for fattige familier

ZamZam stiftelsen startet med støtte fra islamske organisasjoner fra Midtøsten, men også utviklet et godt forhold til andre ikke-islamske organisasjoner som Mercy, Care og ulike FN organisasjoner. I følge organisasjonens nettsider har ZamZam organisasjonene nådd ut til

vestlige humanitære og utviklingsorganisasjoner for å få hjelp og for sammen å arbeide til å beseire fattigdom, analfabetisme og sykdommer i Somalia⁸³.

Tadamun Social Society (TASS) er en veldedighet organisasjon som ble startet samme år som ZamZam stiftelsen og har også røtter i Islaax. Tadamun organisasjonen er basert i Puntland og har hovedkontor i Bossas og andre regionale kontorer i Garawe, Galkayo, Baran, Qardo og Lasanod⁸⁴. TASS driver med utviklingsprosjekter innen utdanning, helse, infrastruktur, vann og sanitære forhold, med små økonomisk utviklings prosjekter og med nødhjelp. Utdanning er en av deres viktigste utviklings prosjekter og TASS har som mål å utvikle Somalia til en velstående og utdannet nasjon “TASS’s goal is to develop Somalia into a prosperous and stable country where education and morals stand central in society”⁸⁵. Tadamun har sytten barneskoler og fem videregående skoler og har også gjort stor prestasjon i andre sektorer som helse. Organisasjonen driver også helsesenter som har fokus på kontroll av tuberkulose og arbeider med HIV og AIDS. Organisasjonen startet helsesentre i 1996 og sammen arbeider med Mercy, Verdens helse organisasjon (WHO) og FNs matprogram (WFP)⁸⁵.

Både ZamZam og TASS har sterk tilknytning til Islaax gjennom sin nettverk, men er ikke en del av bevegelsen. I følge Abdullahi har Islaax foretrukket dette utviklingsmodelle for NGO og deres mål var å mobilisere medlemmene av Islaax og resten av det somaliske samfunnet både i og utenfor landet til å delta i bygging av NGOer i Somalia og bidra til gjenoppbyggingen av landets sosiale system. Islaaxs medlemmer hadde kontaktene og organisasjonserfaringen til å danne lokale islamske NGOer. I følge Saggiomo som har skrevet om islamske organisasjoner i Somalia var “disse lokale islamske frivillige organisasjonene på den ene siden, et uttrykk for en bestemt ønske om en del av bevegelsens lederskap og på den andre utfallet av reaksjonen av medlemmene av Islaax til ødeleggelse forårsaket av borgerkrigen (Saggiomo 2012) Islaax utnyttet det faktum at det var ingen regjering fiendtlig innstilt til deres sosiale og politiske mål. De frivillige organisasjonene spiller i dag en avgjørende rolle i Sør-Somalia der de tilbyr sosiale tjenester og humanitær hjelp. Når de først begynte å operere i landet fokuserte de nesten utelukkende på humanitær hjelp, delte ut mat, satt opp ernæringscentre for å overvåke tilstanden til underernæring blant voksne og barn og leverte drikkevann. De klarte å mobilisere menneskelig og økonomisk

⁸³ <http://zamzamsom.org/partners.html>

Sentral stat fra s22.: <http://info.publicintelligence.net/OSC-SomaliaMasterNarratives.pdf>

⁸⁴ <http://tadamun.org/about-us/>

⁸⁵ <http://tadamun.org/health/>

ressurser både i og utenfor landet ettersom den somaliske diasporaen har spred seg over hele verden. Med økonomisk hjelp fra arabiske og vestlige organisasjonene begynte de med varige tiltak for å skape sosiale tjenester for befolkningen, fremfor alt innen utdanning og helse.

Organisasjonen konsentrerer seg om langsiktige utviklingsaktiviteter i flere sektorer som grunnskole og videregående utdanning, primærhelsetjenester, bolig, omsorg for foreldreløse / gatebarn, yrkesopplæring og aktiviteter (alt fra bygging og vedlikehold av kjøretøy for unge menn, til syng og matlaging for unge kvinner), og tilgang til rent vann gjennom rehabilitering eller bygging av vannbrønner og borehull. De fleste hjelpeorganisasjoner rapportert at, etter en rekke år med å investere i nye prosjekter vokser deres aktivitetsnivå sakte, men sikkert og de bidrar til etablering av privat sektor som slår over til offentlig sektor (Le Sage & Menkhaus 2004).

Andre Le Sage som har utført feltarbeid i Somalia i 2003-2004 for å undersøke arbeide i islamske veldedighetsorganisasjoner bemerket at prosjekter vanligvis blir behandlet av veldedighets organisasjoner som investeringer som har behov for å være økonomisk bærekraftige, produktive og behandler deres prosjekter som investering som må overvåkes og veiledes nøye selv når prosjektene modnes og teknisk sett er autonome. Disse islamske veldedighetsorganisasjonene i Somalia fremmer bokstavelig talt etablering av en privat sosial tjeneste som har resultert i bærekraftige bedrifter. Ifølge Le Sage følger disse organisasjonene en prosess der de identifiserer en somalisk arbeidsløs profesjonell som kan gi samfunnet tjenester som folk trenger og investerer i de (Le Sage, Menkhaus 2004: 15). De investerte økonomiske ressurser i oppstarten av en liten bedrift og trekker seg fra prosjektet når forretningen gir resultat og blir økonomisk uavhengige (Le Sage, Menkhaus 2004) og (Saggiomo 2011:56-57). I utdanningssektoren, studenter av skoler støttet av Islamske veldedighetsorganisasjoner må betale skolepenger til veldedighet, der pengene reinvesteres av veldedigheten “For instance, at most Islamic charity-supported schools, students are expected to continue paying school fees even during the ‘summer months’ when no school is open, in order to retain qualified teachers for the coming year” (Le Sage, Menkhaus 2004:16). Studentene bidrar også med å gjøre skolene økonomisk bærekraftige i samarbeid med lokalsamfunnene, slik at veldedighet organisasjonen gradvis redusere sin støtte til forvaltningskostnadene i skolene til skolene har oppnådd fullstendig økonomisk og administrativ levedyktighet (Le Sage, Menkhaus 2004), (Saggiomo 2011:57). Organisasjonene mener at de ikke prøver å legge føringer for prosjekter og men oppfordrer lokale med å komme med sine ideer, deltakelse og venter på lokale fagfolk eller

lokalsamfunn å komme til veldedighetsorganisasjonen og be om assistanse. Dette hevder organisasjonen bidrar med bevisstgjøring og ansvarlighet på de personene som vil nytte organisasjonen ressurser.

8.2 Islaax og utdanning

Islamistene er sterk engasjerte i frivillig arbeid og driver med utdanning, nødhjelp og helsestasjoner i den muslimske verden (Utvik 2003:59). Islamist organisasjonene utdanner, aktiviserer og bevist gjør folk fra lavere klasser. De mobiliserer folk som ikke har tilgang til politikken til kollektive handling og politiskdeltagelse for å endre samfunnet. Islamist organisasjoner danner nye sammenslutninger som skaper bror-søsterskap solidaritet og som motvirker de tradisjonelle samfunnsstrukturene. Islamist organisasjonene bidrar til politisk mobilisering og får tilslutning av folk fra alle samfunnslag, spesielt fra den lavere klassen og middelklassen og på denne måten bidrar til nye sammenslutninger. Det personlige ansvaret som islamistene fremmer er sosialt i sin kjerne og tilsier at man ikke skal fokusere på å løse sine individuelle problemer ved å utnytte sine kontakter i samfunnet, men i stedet forsøke å løse problemet for alle. Utvik mener at islamistene har vært pionerer og fortsatt er drivkraften, når det gjelder mobilisering av folket (Utvik 2011:304).

Stats sammenbrudd og borgerkrigen i 1991 førte til at utdanningssektoren kollapset, skolebyggene ble enten helt eller delvis ødelagte og undervisningsmaterialet ble plyndret. Ingen formell utdanning var tilgjengelig og i 1993 begynte FN-organer og flere vestlige frivillige organisasjoner å gjenopprette tilgangen til utdannings systemet ved å bygge skoler. De rehabiliterte skoler, gav opplæring til lærere og trykket gamle lærebøker. Det samme gjorde islamske organisasjoner og etablerte et nytt pensum for skolene de åpnet og ville gjennom dette fremme islamske verdier som de mener er løsningen for Somalia. Islaax var en av disse organisasjonene som ville fremme islamske verdier og etablere et islamsk utdannings system. Islaax har siden begynnelsen av 1990 tallet jobbet med utdanningsprogrammer fra barneskole til universitetet. Islaax mener at det er viktig at man oppdrar neste generasjon med islamske verdier, kunnskap og eliminerer det Ali Sheikh Mohammed kaller den somaliske mentaliteten “*maxa igaa galay*”⁸⁶ (ikke mitt problem) og også å lære viktigheten om

⁸⁶ <http://islaax.org/>, Ali Sheikh Mohammed, rektor for Mogadishu universitetet. En foredrag holdt for somaliske samfunnet i Sverige om somaliske mentalitet og hvor viktig det er å utdanne barna om felleskap og offentlig goder. Egen oversettelse

felleskap og offentlige goder. Lærer den nye generasjonen viktigheten av å ha et fungerende Somalia og ikke bare en fungerende region og hvordan de påvirker hverandre både på vondt og godt. I følge Sheikh Ahmed Mohamed er “utdanning viktig for islam og enhver muslim, og det ser vi i koranen da det første som kom var «IQRA» LES” (intervju Sheikh Ahmed Mohamed)⁸⁷

Islaax er medlem av Det muslimske brorskapet og har samme syn om utdanning og dens rolle i en islamsk stat. Hassan Al-Banna, Det muslimske brorskapets grunnlegger sa at “Islam liberates the mind, urges contemplation of the universe, honors science and scientists”⁸⁸. Utdanning er sett som en sentral del for den menneskelige utviklingen “-- concept of education repudiates the delineation of human actions into secular and religious spheres. Instead, it emphasizes the concept of comprehensive religion, which addresses the metaphysical world as well as the temporal world (Abdullahi 2011:287). Islaax søker å integrere sosiale og islamske verdier med vitenskapelig kunnskap og tekniske ferdigheter som kreves for en bærekraftig utvikling av Somalia. Islaax har siden 1992 satset på utdanning og ifølge Andre Le Sage er “the promotion of education is one key area of al Islaax activity” (Le sage 2007, sitert i Abdullahi 2011:286). I følge Ali Sheikh var “Islaaxs role in this venture was propagating the idea and setting the role model. Providing modern education was seen as an indispensable means for the Islamization program as well for promoting peace and reconciliation in the society. Education aimed to nurture a new generation more committed to the values of Islam, peace, and national vision (sitert i Abdullahi 2011: 286-287) Islamistene i Somalia er forent i den tro på at den somaliske krisen er et produkt av moralsk korrupsjon i samfunnet og at løsningen ligger i islam og islamske verdier. Islaax så utdanningen i den forrige sosialistiske regjeringen som en del av årsakene til den somaliske krisen. Det er fordi de mente at det sekulære regime undergravde det religiøse og kulturelle grunnlaget for det somaliske samfunnet. I følge Sheikh Almis Yahya Ibraahim som er Islaax medlem og en av grunnleggerne og presidenten av *Jamacadda Geeska Afrika* (International Horn University) i Nord Somalia (Somaliland), skapte det sosialistiske regime en nasjon uten verdier som mistet kontakt med sine røtter. Han sa i et intervju han snakket om hvorfor de grunnla Jamacadda Geeska Afrika at;

⁸⁷ Intervjue med Moxamed Sheikh Axmed Moxamed via epost (28.12.13-4.01.14).

⁸⁸ Hasan al-Bannā, *The Message of Teaching: artikel 18*,
http://web.youngmuslims.ca/online_library/books/tmott/index.htm,

“We [founders] had the same idea why Somalia had collapsed. We knew that the reason for the state collapse was that the Somali person/personality had collapsed. His values, his convictions, his religion had collapsed. [The Somali person] became a living shadow. He is alive but lost the heritage of the ancestors. The people became uprooted. They had nothing more to believe in; they became like animals. Allah had already stated in the Quran that sometimes people just become like animals; they eat only. The first step for rebuilding Somalia is to rebuild the [Somali] person/personality. It was empty; something had to be filled in. The most important thing to fill the void is education. We have to start here (Interview, Sheikh Almis, 7 December 2008, in Hoehne 2010:29).

I et intervju med meg sa han at det er viktig å skape en utdanning som ikke fornekte deler av sitt nasjonale arv. “det er viktig å skape en utdanning som ikke fornekte deler av sin nasjonale arv. En utdanning som bygger persons selvtillit og deres evne til å stå alene, tenke selv og drømme stort uavhengig av ens klan og deres mening. En utdanning som også lærer viktigheten av å stå sammen som en nasjon, viktigheten av fellesskapet for å oppnå utvikling” (Intervju Sheikh Almis 5. mai 2014, Oslo). Han sa at utdanning er inngangsporten for endring og det begynner med å endre oppfatninger, ideer, livsstil og lojalitet. Han mener at den pedagogiske prosessen i Somalia er hjørnesteinen i dag, fordi den sosiale veven i Somalia skadet og det å helbrede overflaten av skaden med politisk forsoning har sviktet. Han viser til at man har holdt mer enn 20 internasjonale konferansen for å løse krisen i Somalia og at det hjalp lite (Intervju, Sheikh Almis, 5. mai 2014, Oslo). Utdanning blir sett som første steg til å helbrede somaliske samfunnet. Sheikh Almis sa poenget med å fokusere på utdanning er å forbedre og fremme kvaliteten på de troende. Her er han opptatt av å ikke bare utdanne folk om islam, men også om ta beviste handlinger som forbedrer samfunnet og utvikler den både åndelig og materielt

Islaax ser islamsk moral og verdier som avgjørende for Somalias fremtid og mener at islam lærer viktigheten av fred, selvtillit og ikke-diskriminering. Utdanning er en av Islaaxs viktigste oppgave og varemerke i Somalia. Dette er noe som ofte blir bekreftet av de som har skrevet om islamisme i Somalia, uansett sammenheng. En av disse Matt Bryden som skrevet artikkelen “No Quick Fixes: Coming to Terms with Terrorism, Islam, and Statelessness in Somalia” at “Al-Islaax has been particularly active in the field of education. Mogadishu University serves as a kind of brain trust for the organization, and several professional

associations, including the influential teachers' umbrella, the Formal Private Education Network (FPEN), look to al-Islaax for both leadership and financial support (Bryden 2003)⁸⁹.

For å forme den somaliske fremtiden har Islaax ifølge Abdullahi utviklet ‘‘Bottom-up Educational Revolution’’ (BER). Et konsept som henter sin inspirasjon fra det tradisjonelle somaliske utdanningssystem der det ble ansett som nødvendig å lære barn om deres religion og sendte de til koranskoler som ble finansiert av fellesskapet. Ifølge Abdullahi prøvde Islaax med BER konseptet å mobilisere hele samfunnet til å vurdere tilbudet og finansiering av moderne utdanning slik de gjorde i tradisjonell utdanningen. Islaax økte bevisstheten rundt formel utdanning og Islaax medlemmer møtte med lærere, samfunnsledere og mobiliserte lokalsamfunnet til å delta (Abdullahi 2011:287). Islaaxs medlemmer ble oppfordret til å åpne skoler på frivillig basis og de fleste av disse skolene begynte små i moskeene i utkanten av landsbyene og vokste med samfunnet og støtte fra somaliere i utlandet. Etter hvert begynte Islaax skolene å ta månedlige avgifter (\$ 1 dollar per student i 1993). Dette økte gradvis til \$ 5-10 for alle nivå, og lærerlønninger steg til \$ 100-150 per måned. Dette førte til at skolene ble selvfinansierte og flere skoler ble åpnet og gjorde utdanningssektoren den største arbeidsgiveren i landet. Islaax satset på denne strategien som er basert på selvhjelp og lokale finansieringskilder for å etablere utdanningsprogram som er drevet med frivillighet og samfunnsdeltakelse (Abdullahi 2011:290). Lokalsamfunns mobilisering ble viktig. En eksempel på disse skolene er Mujama Um al - Qura skole i Mogadishu som ble støttet av ‘Muslim World League’ og ledet av Islaaxs medlemmer. Den var den første av i sitt slag i Mogadishu og ble åpnet i 1993 (Abdullahi 2011. 287-288). Dette engasjerte samfunnet og viste at det var mulig å opprette skoler og samarbeide for å skaffe utdanning til sine barn. Lokalsamfunnet ba ofte islamske organisasjoner om støttet til skole bygg, materiell og andre kostnader til skolen ble selvfinansierende og kunne fungere uten hjelp.

I årene fra 1992 til 2000 var det ikke noe standardisert pensum i Somalia, selv om de fleste islamske skolene fulgte ett eller flere arabiske pensum. Det var store utfordringer i form av fravær av et tilsynsorgan, standardisering av pensum, sertifisering og få anerkjennelse fra andre land, slik at elevene kunne komme inn på universiteter i utlandet. I følge Mohamed Sheikh har Islaax og dens frivillige organisasjoner gjort utdanning til sin viktigste oppgave (intervju Mohamed Sheikh) Islaax har prøvd å møte denne utfordringen ved å mobilisere folk

⁸⁹ Matt Bryden; No Quick Fixes: Coming to Terms with Terrorism, Islam, and Statelessness in Somalia. the Journal of conflict studies: **Vol. XXIII, No. 2 Fall 2003**
<http://journals.hil.unb.ca/index.php/jcs/article/view/215/373>

i utdanningsbransjen og samle 'islamsk-arabisk' skolene under en paraply og samordne disse, Ifølge Roland Marchal; "The main Islamic NGO at that time (and still today), al-Islaax [Islaax], contacted other schools that shared its orientation and set-up some kind of coordination mechanism" (Marchal 2002:100). Dette samordningen resulterte i 'Formal Primary Education Networks' (FPENS) som ble etablert i 1999 av 14 lokale og internasjonale veldedighets organisasjoner blant annet ZamZam stiftelsen, Africa Muslim Agency og World Association of Muslim Youth (WAMY) i Mogadishu. I følge FPENS nettsider var 300 skoler medlemmer i 2013 med 123650 elever, De fleste skolene (243) er i den sør-sentrale delen av landet mens 43 er i Somaliland og 14 i Puntland⁹⁰. I følge en rapport gitt av den somaliske staten i 2011 er FPENS den største private organisasjonen innen utdanning i Somalia med 35% av markedet (Ministry of Education 2011:8)⁹¹

I følge Valeria Saggiomo besluttet islamske organisasjonene å komme sammen i FPENS med sikte på å utarbeide en utdanningspolitikk og etablere et slags nasjonalt utdannings system. FPENS var ment å fungere som en paraplyorganisasjon og hensikten var "The aim of FPENS was, and still is, to offer coordination services to schools that are affiliated to the member charities. The services offered at present include: curriculum development, the printing of books, the establishment of examination and certification systems that are recognised in both Somalia and abroad, and maintenance of external relations with foreign universities to obtain scholarships" (Saggiomo 2011:58)⁹². Med andre ord er FPENS et koordinerende organ som etablerer politikk, veiledning og vurderingsprosess, samordner skoleåret, felles læreplaner, eksamener og sertifiseringsprogram. De fungerer som en slags kunnskapsdepartementet i Somalia og har et godt forhold til utdanningsinstitusjoner i arabiske og afrikanske land. FPENS vitnemål er formelt akseptert over hele landet og av utenlandske universiteter blant annet i Sudan, land i Midtøsten, Pakistan, India og Malaysia. FPENS har et godt forhold til universiteter i disse landene, hvor elver i organisasjonen ofte får tilgang til høyere utdanning. Ifølge FPENS er målet deres å sikre marginaliserte grupper tilgang til utdanning og gi elever muligheten til høyre utdanning "To ensure the vulnerable and marginalized groups have access to education. To tirelessly source scholarships for deserving Somali students"⁹³. Så langt har de skaffet 750 studenter stipend på universiteter i

⁹⁰ <http://fpens.net/English/about/> lesedato: 04.01.214

⁹¹ Report on Education Umbrellas in Somalia and Statistic of schools in 2010-2011
<http://www.moeSomalia.net/Somali/admin/images/35.pdf>

⁹² Saggiomo. *From Charity to Governance. The Open Area Studies Journal, 2011, Volume 4*

⁹³ FPENS MÅL <http://fpens.net/English/objectives/>

utlandet og til 368 studenter i utdanningsinstitusjoner i landet. I tillegg gir de elever fra fattige familier stipend til å gå på deres skoler. I følge sin nettside har FPENS brukt over to millioner dollar de to siste skole årene for å dekke kostnader for elever fra fattige familier og over halvparten av elevene var jenter⁹⁴.

FPENS ‘islamske skoler’ kombinerer sekulær og religiøs utdanning og bruker et pensum som mest er hentet fra arabiske land som Egypt, Kuwait og Saudi-Arabia med arabisk som undervisningsspråk. De underviser i nesten de samme fagene som sekulære skolene. Det er tre ting som er forskjell på FPENS og UNESCO/UNICEF drevene skoler i Somalia. Det er undervisningsspråket, der FPENS bruker arabisk/ somalisk mens de andre bruker somalisk/ engelsk. Det andre er undervisningsmodellen der UNESCO/UNICEF bruker den gamle modellen som er arvet fra staten et 4-4-4 systemet, mens FPENS bruker et 6-3-3 system som er hentet fra flere arabisk land. 4-4-4 systemet er fire år barneskole, fire år ungdomsskole og fire år videregående. 6-3-3 systemet er seks år barneskole, tre år ungdomsskole og tre år videregående. Det tredje er at pensumet er sammensatt litt annerledes og FPENS skoler bruker mer tid på religiøs undervisningen, har litt mer samfunnsfag og i tillegg har de historie timer som de andre skolene ikke har. En av grunnene til dette er at Somalias utdanning er svært politisert og pensum skaper uenighet blant klanene og regionene i landet som UNICEF/UNISCO må forholde seg til. Et eksempel er at Somaliland vil ha et pensum som inkluderer deres ‘uavhengighets kamp’ fra Sør- Somalia, derfor trykker UNICEF/UNISCO to forskjellige pensum og tekstbøker. En for Somaliland og en for resten av Somalia mens FPENS bruker bare en tekst bok for hele Somalia (Afyare 2010:117-118). I følge Afyare som gjort felt arbeid om ‘Peacebuilding education’ i Somalia lærer barn i Somaliland bare om Somalilands styre, de forskjellige kommunene i der men ikke om resten av landet, mens barna i resten av Somalia lærer om hele Somalia og dens regioner inkludert Somaliland i de sekulære skolene (Afyare 2010:118).

Det islamske utdanningssystemet som er ledet av FPENS⁹⁵ har derimot klart å operere i hele Somalia med bare en tekstbok. Et av argumenter som deres kritikere bruker er at FPENS skoler har samfunnsfag, historie, geografi og arabisk språkstudier som alle er mer eller mindre basert på læreplaner fra arabiske statene og fremmer en bestemt arabisk eller islamsk syn. I følge Farah Abdulkadir som er Islaax medlem og en av de første lederne i FPENS deltok de på UNICEF/UNISCO møte i 1996-7 om pensum utvikling og han beskriver

⁹⁴ **FPENS SCHOLARSHIPS, finner deres statastikk I** <http://fpens.net/English/214/>

⁹⁵ ‘Formal Primary Education Networks’ (FPENS)

prosessen på den “this process was extremely slow and our participation as Somali intellectuals and experts was limited to the extent that we felt we were considered more as ‘beneficiaries’ than as true partners in a top-down and externally driven process. Gradually we left the UN curriculum development process and initiated our own programme that felt more in line with our own requirements” (sitert I Saggiomo 2011: 58) I følge Mohamed Abdulkadir ha FPENS samlet eksperter for å utforme det pensumet de har og har også valg å inkludere historie, både somalisk og islamsk historie. En av grunnene FPENS valgte en annen tilnærming i deres samfunnsfags utdanning “Tarbiya Al-Wataniya” (citizenship education) og historie er at de ønsker å skaper en inkluderende identitet og utdanne elever om Somalias historie og ikke bare et område i Somalia. Ifølge organisasjonen er et av formålene med islamske studier og Tarbiya Al-Wataniya (citizenship education) er å lære elever om politisk engasjement og identitet som er knyttet til tro som har stor plass Somalia. Somaliere anser islam som både deres tro og en del av deres historiske identitet. Det er ofte staten som har noe å si om innholdet i pensumet, men dette er vanskelig i Somalias tilfelle fordi grupper innenfor staten er uenige om tolkningen av fortiden, om rollen til heltene, kilder til mytene og eierskap av litteratur.

FPENS har valgt å undervise om en mer inkluderende identitet stedefor å forhandle med klanene og de regionale delene i landet om innholdet i sine lærebøker slik som UNICEF/UNISCO gjør. I følge Afyare er FPENS citizenship education mer avansert enn UNICEF/UNISCO pensumet da han sammenlignet de “FPENS ... adopted a different approach. From grad 1, students are required to take a citizenship education course....students learn about rights and responsibilities of citizen, universal human rights, human rights and Islam, the ethics of dialogue and debate, work ethics, issues of the security of the country, respect for law and many other important and relevant values of citizenship. Clearly, with respect to citizenship education, FPENS’ stated approach is more advanced and detailed than the stated UNICEF/UNISCO approach” (Afyare 2010: 118). I følge FPENS er deres visjon "Our Vision is to become the first choice partner in all matters of Education, producing a spiritually, socially and morally healthy society that is free from all social evils”⁹⁶. Det er en utbredd oppfatning i stor del av det somaliske samfunnet, særlig i islamske lærder og islamistiske organisasjoner at et av problemene i landet er en moralsk nedbryting og dette er bare noe man kan overkomme ved å øke kunnskapen om islam og hvordan en kan leve et moralsk rett liv ifølge islam. Ifølge en undersøkelse gjennomført av organisasjonene

⁹⁶ ⁹⁶ <http://fpens.net/English/vision/>

Oxfam Novib og World Assembly of Muslim Youth(WAMY) har over 95 prosent av 4 til 6-åringene gått på Dugsi⁹⁷ (koranskole) før de går videre til vanlig skoler. Skoleledere hevder at over 75 prosent av barn kan lese og skrive arabisk når de begynner på skolen i Somalia / land. Ifølge undersøkelsen blir arabisk ansett å være et mer nyttig språk for somaliske barn enn engelsk og over 54 % av foreldrene som ble intervjuet foretrakk arabiske ungdomsskoler, mens 38 % foretrakk engelske ungdomsskoler⁹⁸ Grunnen til at foreldre foretrekker de arabiske skolene er fordi disse skolene er bedre organiserte og fordi de gir elevene bedre mulighet for å ta høyere utdanning i arabisktalende land.

8.3 Mogadishu Universitetet

Utbruddet av borgerkrigen i 1988 og kollapsen av staten i 199 ødela utdannings sektoren og ifølge The Heritage Institute har mer enn 80 % av den utdannede eliten forlatt landet siden konflikten startet (The Heritage Institute 2013:). Usikkerhet og ustabilitet har gjort at unge mennesker i Somalia ikke kunne få utdanning og dette har gjort Somalia til det lavest lesekyndige landet i verden. Ideen om å etablere Mogadishu Universitetet dukket opp samtidig med ideen om å gjenopplive grunnutdanningen i et Islaax møte i 1993. Ifølge Abdullahi ble ideen diskutert i 1993 da en rekke professorer fra det tidligere somaliske universitetet “Somali National University” og andre intellektuelle i Islaax møttes i Mogadishu. De ville utforsket muligheten for å etablere videreutdanning og å gjenopplive enkelte fakulteter på det somaliske nasjonale universitetet, særlig det islamske og arabiske fakultetet (Abdullahi 2011: 293). Dette ble ikke noe av på grunn av sikkerhetsproblematikken. Islaax ga ikke opp, men istedenfor videreutviklet de ideen om å etablere et universitet innen 2000. Det tok fem år før etableringen av universitetet ble virkelig og Mogadishu Universitet (MU) ble åpnet i 22. september 1997 som en ikke statlig, ikke Profit institusjon for høyere utdanning. I følge Ali Sheikh som er president på Universitetet var åpningen av MU et avgjørende øyeblikk og et glimt av håp for en nasjon som har mistet håpet og en befolkning som hadde lite eller ingen utdanning. Deres misjon var å gi et glimt av håp der det ikke var noe “To instill hope in the Somali society impaired by the collapsed state institutions and civil war, and revitalize community-based initiatives. To educate and

⁹⁷ Dugsi er en slags Koran skole, hvor barn lærer grunnleggende islam, koranen og arabisk lesing og skriving

⁹⁸ Novib-Wamy undersøkelse: ARAB DONOR POLICIES AND PRACTICES ON EDUCATION IN SOMALIA/LAND

<http://www.mbali.info/doc427.htm>

nurture creative generations committed to peace, good governance and community services. To encourage intellectual and scholarly developments, foster openness to a wide range of ideas. To integrate social and Islamic values, scientific knowledge, and technical skills required for sustainable development of Somalia’’ (Ali Sheikh i MU dokumentar, 2013)⁹⁹. I følge Ali Sheikh har de (Islaax) i dag nåddet det målet å gi håp om bedre fremtid og utdannings muligheter til unge somaliere¹⁰⁰. Det å etablere MU var ikke lett i et miljø der håpløshet, fortvilelse, kaos og krig var hverdagen og ifølge en intervju Ali Sheikh ga *ThinkAfrikaPress* trodde så mange at å åpne et universitet i en slik situasjon var en sinnssyk beslutning, men at det var en beslutning som var verd å ta og bidra til at somaliske folk i økende grad har fått realiserte behovet for utdanning (*Thinkafriapress* 23.08.2011). I MUs åpnings tale sier Ali Sheikh at ‘‘Mogadishu universitetet har en symbolverdi som viser at de drømmer og aspirasjoner av somaliske folk til å skape og bygge en bedre fremtid, og det er basert på kunnskap, tro og hardt arbeid’’¹⁰¹ (egen oversettelse).

Den første MU campus var i en videregående skole bygning «The Maxamuud Axmad Cali Secondary School» med tre forskjellige fakulteter (Sharia & law, Education and Arts & Humanities). MU ble angrepet, plyndret og ødelagt av forskjellige militser flere ganger, men overlevde dette mot alle odds. Tiltross for dårlig sikkerhet har de ifølge MUs rektor Ali Sheikh Ahmed ikke sluttet å undervise en eneste dag siden de flyttet til deres egen campus ‘‘despite violence and anarchy the university has not stopped teaching a single day since relocating to the outskirts of Mogadishu’’ (Ali Sheikh Ahmed, intervju Somalilandpress 27.05.12)¹⁰². Universitetet bygget sin egen campus i Mogadishu med hjelp av Islamic Development Bank i Saudi Arabia og andre givere. De flyttet til den nye campusen i 2007 i Mogadishu og åpnet en annen campus i Bossaso i 2009. MU tilbyr videreutdanning (master/ doktorgrad) i samarbeid med Omdurman Islamic University i Sudan, Malaysia Open University og Asian E-university. MU finansierer sin virksomhet hovedsakelig gjennom skolepenger, ifølge undersøkelse utført av Heritage Institute i 2013 kommer 70% av MUs finanser skolepenger og 30% fra donorer og fundreising. Universitetet mottar donasjoner fra

⁹⁹ <http://www.mogadishuuniversity.com/somali/index.php?page=Vision-Mission>

¹⁰⁰ A diamond in the Rough – A story of Mogadishu University. Dokumentar laget av Grammar Media <http://www.youtube.com/watch?v=gOMuANFcBcg> sett i 28.01.2014

¹⁰¹ Professor Ali Sheikh Ahmed, rektor i MU, A diamond in the Rough – A story of Mogadishu University <http://www.youtube.com/watch?v=gOMuANFcBcg>

¹⁰² Professor Dr Ali Sheikh Ahmed, rektor i MU, intervjuet av Somalilandpress 27.05.12 <http://somalilandpress.com/29205-29205> sett i 28.01.14

den islamske utviklingsbanken, andre internasjonale organisasjoner og private forretningsmenn.

MU er det største universitetet i Somalia ifølge Heritage Institute of Policy Studies i 2013 med 10,2 % studentene¹⁰³ og er nummer en i antall kvalifiserte forelesere med doktorgrad (antall 46, 13%)¹⁰⁴. MU har i dag ni fakulteter og fire senter blant annet senter for samfunnstjenester og videreutdanning, der de driver ofte med ulike prosjekter som de ofte sammen arbeider om med hjelpeorganisasjoner. Et av prosjektene som de har drevet med er Mother and Child Educational Care (MCEC) prosjektet. Dette er en helse prosjekt som startet i 2006 som er ment å forebygge og beskytte kvinner mot vold, gi helsetjenester, utdanne mødrer og resten av samfunnet om å utrydde praksisen med kjønnslemlestelse, female genital mutilation (FGM) blant somaliske jenter. MU har også et Institutt for språk, et Institutt for somaliske studier og et senter for vann og miljø. Sentere for somalisk studier og sentere for vann og miljø jobber ofte med prosjekter som prøver å finne løsninger for Somalias gjenoppbygging og utvikling. Ifølge Ali Sheikh er måle “The objective is to integrate Islamic and social values, scientific knowledge, and technical skills for the sustainable development of Somalia. The generation of graduates MU produces will lead partially to a resolution of the Somali conflict”¹⁰⁵. Siden MU er støttet av Islaax organisasjonen og stiftet av Islaax medlemmer er dens islamske syn i tråd med Islaax syn på islam, “besides providing educational opportunities to thousands of Somalis, MU also promotes Islamic moderation in line with Islaaxs moderate view of Islam.” (Abdullahi 2011:295). Det er fire kurs som alle studenter på MU må ta for å bli kjent med islam og dens moderne utvikling ifølge Abdullahi og det er “Islam Civilization, Contemporary Islamic Issues, Islamic Education, and Islam and State” (Abdullahi 2011:295). Abdullahi som er leder for “The Board of Trustees of MU” hevder at disse fire kursene informerer alle elevene om islam og at måle til MU er å redusere islamske og sekulære ekstremister som er det er mange av i Somalia (Abdullahi 2011:295). MUs rektor Ali Sheikh Ahmed som også er en av Islaaxs grunnlegger og leder fra (1999-2008), hevder at MU ikke er involvert i somaliske politikk på noen måte; “Our policy is to be independent from all political groups. The Transitional Federal Government is of course the recognised authority in the country and we have contacts with the Ministry of

¹⁰³ The State of Higher Education in Somalia side 7, http://www.heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2013/08/HIPS_Higher_Education_ENGLISH.pdf

¹⁰⁴ The State of Higher Education in Somalia, side 8-9 .

¹⁰⁵ Professor Ali Sheikh Ahmed Abubakar, Intervjuet av <http://thinkafricapress.com/diamond-rough>

Education, but we don't receive any assistance from it"¹⁰⁶. Selv om Islaaxs sosiale og utdannings organisasjoner ikke er involvert i somalisk politikk så har de stor påvirkningskraft, særlig på landenes utdanningspolitikk, siden de driver med og er involvert to av landenes største utdanningsinstitusjoner, MU og FPENS.

8.4 Kvinner og utdanning

I følge Le Sage og Menkhaus gjør de islamske veldedighetsorganisasjoner noen av de mest praktiske og intensive arbeid i Somalia for å fremme utdanning, utvikling og styrke kvinner likestilling (Le Sage, Menkhaus 2004). Islaax regner seg selv som en av de organisasjonene som fremmer kvinnestilling i landet. Ifølge Abdullahi som har skrevet en artikkel om somaliske kvinners deltagelse i politikken hevder at det er tre hovedfaktorer som hadde banet vei for kvinnelig politiske deltakelse i landet etter borgerkrigen. Det er veksten av somaliske sivile samfunn, veksten av moderat islamsk diskurs og svekkelsen av krigsherrene og deres politikk som hindret somaliske kvinners deltagelse i politikken (Abdullahi s14)¹⁰⁷. Den islamske diskursen om kvinners rolle i politikken er en kontroversiell sak i den muslimske verden som varierer fra ekstrem avvisning til forsiktig deltagelse eller full aksept. De fleste moderate islamister godtar kvinnelig deltagelse i prinsippet med små variasjoner i detaljene. I følge Abdullahi stammer Islaaxs Synspunktet på kvinner deltagelse fra Islaaxs moderate tolkning av religiøse tekster og Islaax er talsmenn for kvinners rettigheter og støtter sterk deres politiske deltagelse. "Islah openly advocates for the advancement of the rights of the women and strongly supports their social and political participation in the community affairs. The effect of this policy was so great that Somali women are playing important role in politics and social life hitherto believed the domain of men" (Abdullahi 2008:17). I følge han spilte Islaax en stor rolle i støtten av kvinnelig deltagelse og deres suksess på Djibouti konferansen "Since Islah played an important role in the Djibouti peace conference, as many observers reported, moderate Islamic views on women eventually dominated the scene and paved the way for the success of women at the conference (Abdullahi 2008: 17). En sivil samfunn kartlegging som organisasjonen NOVIB i Somalia utførte i 2003 viser at kvinner var sterk representerte i lokale frivillige organisasjoner og der de fleste undersøkte organisasjonene hadde et forhold på 01:04 kvinner til menn, noen som har vært en gradvis

¹⁰⁶ Professor Ali Sheikh Ahmed Abubakar, Intervjuet av <http://thinkafricapress.com/diamond-rough>

¹⁰⁷ <http://www.scribd.com/doc/15418552/Penetrating-Cultural-Frontiers-in-Somalia-History-of-Womens-Political-Participation-in-four-Decades-19592000>

aksept av kvinners plass i beslutningsprosessen på alle nivåer i Somalia. I følge Abdulahi har Islaax åpne støtte til kvinnes sosial og politiske rettighet bidratt til kvinnes deltagelse i samfunnet i dag " Islah promotes women's education in all its social development programs. The effect of these policies was so great that Somali women are now playing important roles in politics and social life that were hitherto believed to be in the domain of men"(Abdulahi 2008:29)¹⁰⁸. I følge Islaax er ca. 10 % av deres medlemmer kvinner som er veldig engasjerte i politikk og samfunn. Islaax oppfordrer kvinner til å delta lokal politikk og holder de ulike kurser som koran og foreldre kurs og alfabetiserings kurs¹⁰⁹. Islaaxs viktigste oppgave er å bevisst gjøre kvinner om deres rettigheter i islam og informere de om usunne tradisjon praksiser som kvinne omskjæring som blir ofte assosiert med islam. Mogadishu universitetet har ofte same arbeidsprosjekt med sivil organisasjoner for å øke bevissthet om kvinnerettigheter. Her vises samarbeidet med Moter and Chili Educational Care (MCEC) som er en helse prosjekt der målet er å for bedre mor og barnets helse, gi informasjon og utdanning om kvinnerettigheter for å utrydde praksisen med kjønnslemlestelse blant somaliske kvinner. Universitetet organiserte kurser og møte for religiøse og politiske ledere, og for utdannings institusjoner (grunnskoler og videregående skoler, MU studenter og ansatte). MU forelesere for Sharia og lov holdt kurs for imamer i Mogadishu og område rundt. Sheikh Almis sier at kvinners deltagelse er ikke på det nivået det skal være og det er noe samfunnet må jobbe med og anerkjenne. Han sier at "vi må erkjenne at kvinners arbeid ikke nådde det nivået som det bør være. Vi må øke kvinnedeltagelse, bevisstgjøre de og spre kallet til kvinnene, særlig til kvinnelige studenter ved universiteter og videregående skoler" (intervju Sheikh Almis, 5. mai 2014 Oslo)

Kvinner utgjør en betydelig andel av studentene både skolene og universitetet som er drevet av Islaax og deres assosierte organisasjoner. Ifølge FPENS var over 37 % av elevene ved FPENS skoler jenter i skoleåret 2012/2013 og dette tallet stemmer med landsgjennomsnittet som anslått av Unicef som er ca. 36 %¹¹⁰. Det er også stor andel av jenter på Mogadishu universitetet og universitetet har startet et stipend fond for unge kvinner som vil ta høyre utdanning. MU legger vekt på utdanning av kvinner og har vedtatt kvotering for å øke sine kvinnelige studenter. De har opprettet et spesielt program som heter -Young Women Leadership Scholarship (YWLS) som kommer i tillegg til det vanlige stipendet. MU gir elever som har utmerket seg på videregående fullt stipend og de gir også rabatt stipend på

¹⁰⁸ <http://www.hiiraan.com/oct2008/ISLAH.pdf>

¹⁰⁹ www.Islaax.Org

¹¹⁰ http://www.unicef.org/Somalia/SOM_resources_gotoschool.pdf , side 1

33 % til familier med 2 eller flere studenter i MU. MU holder fondreising for å skaffe penger til YWLS og de har som mål skaffe 1000 kvinnelige studenter stipend som dekker 4 års utdanning. I følge Abdullahi har hundrevis av kvinnelige studenter mottatt stipend og dette har økt MUs kvinnelige påmelding fra 9 % i 1997 til 35% studie år 2009-2010 (Abdullahi 2011: 294). På en fondreisings lunsj som ble holdt av det somaliske samfunnet i Kenya holdte Ali Sheikh Ahmed tale om viktigheten av kvinner og mødre i islam og i det somaliske samfunnet og hvordan utdannede kvinner er avgjørende for gjenoppbyggingen av det krigsherjede landet. I følge Sheikh Almis er deres mål å produsere neste generasjons ledere og at organisasjonen

8.5 Konklusjon

Dagens moderne sivile samfunn i Somalia dukket opp som en reaksjon mot sammenbruddet av staten i 1991 og forholdene som borgerkrigen skapte. Islaax har vært pionerere i dagens sivil samfunn i Somalia. Organisasjonen har sett betydningen av det sivile samfunnet og medlemmer av Islaax har vært med å starte mange sivil organisasjoner både hjelpe organisasjoner som er navnet i dette kapitlet og andre organisasjoner som kvinne organisasjoner og menneskerettighets organisasjoner. Veksten av sivilsamfunnet har vært med å fremme ulike interesser og de har vært med å danne den midlertidige regjeringen under Arta konferansen. Islaax har vært med å danne mange av sivilorganisasjonene og jobber med disse gjennom nettverk som samarbeider og påvirker den lokale og regionale styringen i Somalia. Det sivile samfunn har en viktig rolle i lokal styring gjennom å mobilisere samfunnets eierskap og øke deres reaksjonsevne og utfordre brudd på menneskerettighetene. De bidrar med fremveksten av politisk kultur for et godt styresett, inkludering og felleskap. Sivilorganisasjonene er en forutsetning for et moderne samfunn og et demokratisk system. Selv de sivile organisasjonene forholder seg ikke direkte til staten, påvirker de politikken indirekte. De advokerer for kvinne og barnerettigheter, helse og utdanning. De sivile organisasjonene er også arenaer der medlemmene deltar i en organisasjons kultur og lærer organisasjonens struktur og hvordan man leder disse organisasjonene på en demokratisk måte. Disse organisasjonene har også bidratt til det private næringslivet ved å finansiere ulike prosjekter og stille ansvar de folkene de har investert i istedenfor å bare tilby nødhjelp. Dermed bedre den situasjonen for mange som kan bruke deres evne til å komme seg ut av fattigdom med litt investering. Det sosial arbeidet som Islaax medlemmer gir er ofte det

eneste alternativet for store deler av befolkningen som mangler et grunnleggende behovet og bedrer livssituasjonen til mange mennesker gjennom gratis helseklinikker, skoler, sykehus og veldedighet. Islaax har gjennom sitt sosial arbeid bidratt til et bedre utgangspunkt for modernisering og demokratisering.

Islaaxs sosiale arbeid har vært organisert gjennom et nett av islamistiske frivillige organisasjoner. Dette dreide seg om formelle så vel som uformelle organisasjoner.

Islamistiske organisasjoner med tilknytning til Islaax har vært effektive aktører i det sivile samfunn og har stått i kontrast til et ellers svakt sivilsamfunn. Islaax medlemmer jobber i flere profesjonelle fagforeninger og spiller en viktig rolle i det somaliske samfunnet og bidrar til profesjonelle sammenslutninger utenfor klanene. I fravær av sterke politiske system og partier fungerer disse organisasjonene som partier og bidrar til å forbedre livssituasjoner for medlemmene. Dette kan i fremtiden være en viktig påvirknings faktor i politikken og kan være en sterk lobbyinggruppe.

Islaax har innflytelse på studentene og har et grasrotnivå med mange kontakt. Islaax er sterkest i utdanningssektoren der de siden 1992 har jobbet og etablert seg. Organisasjonen har overkommet fravær av et tilsynsorgan og pensum og har laget et standardisert pensum og fått godkjenning fra andre land, slik at studentene kan delta på universiteter i utlandet. Samtidig som de har klart å overvinne krangelen om pensum og bruker bare et pensum i hele Somalia. Islaax vil bygge samfunnet fra bunnen og mener at det å undervise barn og ungdommer om borgerrettigheter, islamsk moral og felleskap er første steg. De har også klart å ta opp en stor andel av kvinnelige elever og studenter ved å gi stipender i til dette på sine utdannings institusjoner. Islaax har bidratt med å styrke kvinners deltagelse i samfunnet ved å støtte deres kamp i det offentlige rommet. Organisasjonen vil skape neste generasjons ledere. Sheikh Almis har sagt i en intervju med BBC; "We don't have leaders in our country but we have managers. Our aim is to produce visionary leaders in future who can bring back hope and amalgamate our people. There is a huge appetite for such leadership and we hope to be the source,"¹¹¹

¹¹¹ <http://uk.reuters.com/article/2008/08/10/lifestyle-africa-diaspora-somaliland-dc-idUKL173619120080810>

9.0 Konklusjon og veien videre

Oppgaven begynte med en problemstilling om religiøs vekkelser i det somaliske samfunnet. Det er mange som har skrevet fra ulike synspunkter om økende islamisme i Somalia og hvordan dens tilstedeværelse kan påvirke både i og utenfor Somalia. Siden statens sammenbrudd har islamistisk aktivitet i landet økt og mange både på regionale og internasjonale nivå har sett på denne økningen med bekymring og ofte likestilte det med ekstremisme og terrorisme. Det er blitt skrevet mange rapporter om det mindre tallet av gruppene i Somalia som tyr til våpen som det er nevnt i kapittel 1. Som det er nevnt i det samme kapitlet ser denne oppgaven på islamisme i Somalia fra et annet synspunkt.

Problemstillingen i oppgaven har vært om den islamske organisasjonen Islaax har bidratt til modernisering i det somaliske samfunnet.

Oppgaven har tatt utgangspunktet i teorien som anerkjenner mangfoldet innen islam og betydningen av å skille mellom ulike islamistiske grupper. Islam er blitt sett av mange som utviklingsfiendtlige og uforenlig med moderniteten og det moderne samfunnet. Forfattere som Samuel P. Huntington (1993), Bernard Lewis (1990) og David Pryce-Jones (1992) er blant de som hevder at islamisme er reaksjonære krefter. Essensialistisk i deres argument er at de argumenterer for at muslimer er drevet til voldelige handlinger på grunn av innholdet av sin religion og er reaksjonære mot det moderne. Mohammed Ayoob, Francois Burgat og Bjørn Olav Utvik ser også islamisme som en reaksjon, men ikke mot modernitet, heller en reaksjon mot deres lands politiske kultur og en reaksjon mot de autoritære regimene. I følge Utvik er islamistene pådrivere for moderniseringen i muslimske land og bruker et religiøst perspektiv slik at folk kan forholde seg til de nye realitetene og adressere problemet i sin samfunn. I denne forståelsen er islamistene viktige agenter for modernisering. Modernitet og modernisering er ofte satt i sammenheng med sekularisering. Utvikling er sett som lineær, der samfunnet som er modernisert og utviklet går bort fra religion og religiøse bruk i politikken. Denne utviklingen skulle føre til sekularisering og religion til den personlige sfæren og bort fra det offentlige rommet. Religion og modernitet er ofte sett som uforenlige og ifølge Carroll reflekterer litteratur om modernitet vestlige ideologier.

Den tradisjonelle teorien om modernitet er i de siste årene blitt utfordret både av islamister og av akademikere som mener at det finnes flere veier til modernitet eller flere moderniteter.

Vestlige veien til modernitet er ikke de eneste og det kan oppstå en alternativ islamsk modernitet. I Utviks teori om islamismens modernisering kraft får vi litt innsyn på hvordan islamistene prøver å modernisere sin samfunn. Siden Utviks teori gir en punktlig om hvordan islamistene prøver å modernisere sin samfunn og disse punktene har jeg brukt i analysen for å få en oversikt i oppgaven og for å se hvorvidt Islaax kan forstås som en moderniserende kraft i Somalia.

De to første punktene i Utviks teori er individualisering og upersonalisering av det offentlige rommet og begge disse blir sett som et resultat av nedbryting av det tradisjonelle samfunnet og et resultat av modernisering. For å se om Islaax er moderniserende i denne sammenhengen og bidrar til nedbryting av tradisjonelle bånd, har jeg operasjonalisert de to punktene ved å stille spørsmål som.

Hva er Islaaxs politikk i forhold til klanisme i landet? Hvordan forholder Islaax seg til klan bruken i somaliske samfunnet, klan bruk i politikken, kvote systemet i parlamentet? Hva gjør de for å endre dette? Upersonalisere det offentlige rommet. Hva gjør Islaax for å fremme et meritt-basert samfunn?

De to punktene individualisering og upersonalisering har jeg undersøkt Islaaxs forhold til klaner og deres tradisjon i det somaliske samfunnet. I undersøkelsen har jeg funnet at Islaax tar avstand av hvordan klan brukes i det offentlige og i politikken i dag. De mener at dagens bruk av klan ødelegger det somaliske samfunnet. Det er viktig å understreke at Islaax ikke mener at klan i seg selv er ond. Islaax har ikke noe imot at man bruker klan identitet eller tilhørighet, men at ens klantilhørighet får utslag i et individs plass i samfunnet.

Individualisme forstås som en balanse gang her, individualisme er ikke ment her at hvert individ må sette sin interesse foran fellesskapet og ikke heller at individer bruker sin klanfelleskap til skaffe for seg fordeler selv eller sin klan i samfunnet. Islaax fremmer en politikk der individuelt ansvarlighet og selvstendig politisk tekning står sentralt og tar avstand kollektiv straff i samfunnet og politisering av klantilhørighet. Her kan man si at Islaax er en moderniserende kraft i det somaliske samfunnet siden de oppmuntrer til selvstendig politisk tenking og individuell aktivisme, der individet kan ha sin egen politisk overbevisning utenfor klanen. Islaax har utviklet intern demokratiske prinsipper der de leggervekt på fortjeneste og tar avstand fra korrupsjon. Organisasjonen bruker fortjeneste inne i Islaax organisasjonen og de ulike organisasjonene de samarbeider med prosjektene de jobber med. De er også motstandere av korrupsjon og leggervekt på hvordan individuell ansvarlighet, økt åpenhet og

islamske verdier kan bekjempe korrupsjon og uærlighet. Islaax er her moderniserende siden de først og fremst har spredd sitt interne demokrati til andre organisasjoner og skapt økt bevissthet rundt meritt og korrupsjon.

Under punktene politisk og sosialmobilisering i oppgaven har jeg prøvd å finne ut hva Islaax gjør for å fremme sin politikk og skape det samfunnet de ønsker. Hva gjør de for å aktivisere og skape mobilisering rundt sin ideologi? Hvordan fremmer de solidaritet og enhet blant det somaliske folket? Hva gjør de for å skape et aktiv sivilsamfunn?

Det er viktig først få frem at Islaax ikke er en politiske parti heller ikke en apolitisk parti. Islaax har holdt seg utenfor formel politikk og har bare noen få ganger deltatt direkte i politiske aktiviteter nasjonalt, men for det meste holdt seg til indirekte aktiviteter og til regional innflytelser. De få gangene Islaax har deltatt direkte i politikken var ved begynnelsen av borgerkrigen der de prøvde å samle og mobilisere ulike islamistiske organisasjoner til å danne samme front og danne et islamsk koalisjonsparti i et eventuelt nytt parlament og i en ny regjering. Dette mislykkes de med. Den andre gangen de har deltatt direkte var under Djibouti konferansen i april 2000 der de mobiliserte sivilsamfunnet i Mogadishu til å delta og ga de både logistisk og organisatoriske støtte. De økte sivilsamfunnets politiske bevissthet og deres slagkraft i politiske arena som tidligere var dominert av fraksjonsledere og væpnede grupper. Islaax har for det meste holdt til indirekte politisk deltagelse, der medlemmer av organisasjonen deltar aktiv i ulike politiske grupper. Islaax som organisasjon er mye mer åpne om sin nasjonalistiske politikk (et samlet Somalia) i Mogadishu området mens de er forsiktige med dette i Putland og Somaliland, der de mer indirekte jobber gjennom ulike partier og nettverk for å skape mobilisering rundt en somalisk enhet. Selv om organisasjonen ikke fører direkte politisk mobilisering på nasjonalt nivå har de lyktes på regionale nivå, særlig i de sørlige regionene der Islaax har investert mye i de ulike regionene, når det gjelder utdanning, veldedighets organisasjoner og andre sivile organisasjoner og sosiale klubber.

Islaax har skapt mer politisk mobilisering og bevissthet i Mogadishu, enn i de andre storbyene/ regionene i landet. Der har de mer indirekte innflytelse gjennom eliten og har lite kontakt med massen i Somaliland som organisasjon. Siden statens sammenbrudd har klan delingene blitt mer fremtredende og Islaaxs ambisjoner har vært å mobilisere det somaliske folket rundt islamistisk ideologi og en somalisk enhet. Islaax har lenge jobbet for å samle det

somaliske folket. De har vært et talerør for folk i flytningsleierer som har vært hardt rammet av konflikten både nasjonalt og internasjonalt.

Rask vekst og et sentralisert statsapparat er kjennetegn på modernisering i et samfunn ifølge moderniseringsteorien. I den somaliske konteksten har jeg operasjonalisert denne teorien ved å stille spørsmål rundt Islaaxs rolle i statsbyggingen i Somalia og spurt om hva slags stat Islaax ser for seg i Somalia og hvilken rolle skal staten spille i samfunnet?

Den somaliske staten har kollapset for mer enn 20 år siden og i dag er byggingen av staten så vidt i gang. Stats institusjonene er enten ikke eksisterende eller ekstremt svake. Her Islaaxs politikk ikke helt klar. Mange i organisasjonen mener at siden nasjonen er delt og somaliere ikke er klare til å stole på hverandre bør man ha en føderal eller desentralisert stat, mens andre er for en mer sentralisert stat og mener at somaliere er et folk og en nasjon ikke bør deles i små stater. Islaaxs argument er at man bør ha det styresystemet som kan samle somaliere under et Flag og skape mer tillit til hverandre. Islaax vil helt klart ha en stat der islamske verdier er mer fremtredende og de argumenterer først og fremst om en retts stat der man styrker og sentraliserer rettsvesen.

Islaax jobber for styrking av statsinstitusjonene og gjenbygging av sosiale kontrakten blant somaliere. Organisasjonen har lenge jobbet å innlemme sharia i konstitusjonen og i det juridiske systemet. På dette punktet har det kommet frem at Islaax er åpne for å eksperimentere med hva slags styresystem den somaliske staten bør ha og vektlegger statsborgerskap og nye sosiale kontrakter. Islaax har også sammen med andre islamister lyktes å få gjennomslag i sitt ønske om en konstitusjon som ikke strider mot sharia. På dette punktet kan man si at Islaax aktivt deltar utformingen av den somaliske staten og jobber aktivt særlig i gjenbyggingen av det juridiske systemet og utdannings system i landet. De driver en slags lobbyvirksomhet for de sakene de vil fremme og jobber ikke direkte som et politisk parti i parlamentet, selv om de nesten har like mye påvirknings kraft som et politisk parti på enkelte områder

Når det kommer til organisasjonens rolle i utdanningen i landet har jeg undersøkt Islaaxs holdning til utdanning og hvordan organisasjonen fremmer utdanning i Somalia. På dette felte har organisasjonen lyktes i Somalia mer enn noe an organisasjon. Islaax ser utdanning som en viktig del av den menneskelige utviklingen og løsningen til Somalias problem. Islaax har tidlig sett utdanning som et naturlig utgangspunkt for utvikling og for å skape det samfunnet de ønsker. De har sett mangel av islamsk moral og utdanning som en av årsakene

til kollapsen av staten. Uvitenhet er sett som en årsak til det somaliske problemet, derfor har Islaax lenge mobiliserte det somaliske samfunnet rundt utdanning. Islaax har bygget utdanningsinstitusjoner fra grunnskole til universitets nivå, satt opp et standardisert pensum og lyktes å få sine studenter til utalandske utdannings institusjoner.

Islaax blir ofte beskyldt for å “arabisere” det somaliske samfunnet gjennom sin utdanning. Islaax bruker arabisk pensum og bruker arabisk som undervisnings språk ved siden av somalisk som brukes som støtte språk. Islaax bruker arabisk som et verktøy og middel til å skape større muligheter for sine studenter, som med arabisk pensum og språk lettere får tilgang og stipender til arabiske universiteter. Det åpner også opp for andre muligheter i andre islamske land som Malaysia og Indonesia. Mange studenter har fått tilgang til utdanning som de ellers ikke ville ha fått hvis de brukte somalisk eller engelsk som undervisningsspråk. Mange studenter får studere medisin og tannlege studier i arabiske universiteter som i Sudan.. I Malaysia studerer mange somaliske studenter islamsk økonomi (islamsk bank), ingeniør studier og andre studier uten problem siden studentene i tillegg til arabisk som undervisningsspråk har hatt engelsk som fag siden barneskolen. Mange familier som ikke kan betale for høyere utdanning for sine barn velger bevist de skolene som underviser på arabisk i Somalia fordi de vet at barna deres har muligheten til å få stipend eller komme inn på et arabisk universitet eller få jobb i et arabiske land. At så mange studenter som mulig får tilgang til høyere utdanning, en nødvendig utdanning som Somalia trenger bidrar til utvikling av landet.

Mange som skriver om Somalia viser til “islamist skolene” og at landet blir arabisert og muligheten for at ekstremisme skal øke. De viser ofte til at studenter får tilgang til saudiske universiteter og komme tilbake med en ”Wahhabi” bagasje ikke ønskelig for Somalia. Dette kan løses ved at vestlige universiteter åpner opp sine dører for somaliske studenter og at vestlige universiteter sammen arbeider med utdannings institusjonene i landet som alle er i begynnelses fase og sliter når det gjelder både materielle ressurser som bøker, datautstyr, labber og intellektuelle ressurser forskningssenterer og kvalifiserte fagfolk. Islaaxs utdanningsinstitusjoner er som alle andre utdanningsinstitusjoner bortsett fra vektlegging av islamske moral. De institusjonene er private som ønsker å tiltrekke seg studenter og prøver å være attraktive og de velkommer nesten alle utalandske utdanningsinstitusjoner som vil sammen arbeide med de fordi det øker deres prestige og tiltrekker seg studenter.

Jeg har i oppgaven valgt å se bort fra de økonomiske- teknologiske punktene i Utviks teori. Dette er på grunn av plass og tidsmangel, men også fordi Islaax ikke har noe klar økonomisk-teknologisk politikk, selv om mange av Islaaxs medlemmer er blant de mest suksessfulle forretningsmennene i landet. Organisasjonen er som sagt ikke et politisk parti og det er heller ingen politisk-økonomi eller moderne finansielle institusjoner og regelverk i Somalia i dag. Islaax er generelt for eiendomsrett og liberal økonomi. De er for utvikling av den somaliske økonomien og for en politikk som kan føre til økt velferd i Somalia. Dette trengs å forskes videre på, for å se på hva Islaax legger hovedvekten på, hva slags politikk de foretrekker og hvordan de vil gå frem til å bidra for en økonomisk utvikling for de mange istedenfor bare for eliten. Det er mange som vil at organisasjonen skal bli et politisk parti så da vil kanskje deres politisk økonomi og hvordan de vil bygge økonomien i landet bli mer fremtredende.

Islaax er blitt en viktig aktør i det somaliske samfunnet og på mange områder fremskynder Islaax moderniseringsprosessen i samfunnet. Islaax er moderniserende i sin forhold til klantilhørighet, utdanning og bygging av staten og av sivilorganisasjoner. Islaax bruker moderne virkemidler og fremmer moderne måter å organisere seg på. Det somaliske samfunnet er ikke i dag et individualisert samfunn, det er et samfunn der kollektiv straff fortsatt fore kommer. Selv om organisasjonen har brukt mer tid og krefter til å informere om individuell ansvarlighet er det lang vei til man kan se endring i samfunnet. Alt i alt så kan man si at Islaax er en moderniserende kraft i mange områder i somalisk sammenheng. Faktisk så kan man si at Islaax er mer moderniserende enn mange andre politiske aktører i Somalia i dag.

10. Litteraturliste. Den skal jeg ordne opp senere.

Abdullahi, Abdurahman 2008. The Islah movement; Islamic moderation in war- torn Somalia. URL. <http://www.hiiraan.com/oct2008/ISLAH.pdf> Lesedato 12.09.2013

Abdullahi, Abdurahman M 1992. Tribalism, Nationalism and Islam: The Crisis of Political Loyalty in Somalia. Masteroppgave. McGill University, Montreal. URL http://digitool.library.mcgill.ca/webclient/StreamGate?folder_id=0&dvs=1398961198768~696 Lesedato 24.08.2013

Abdullahi, Abdurahman M (2011): THE ISLAMIC MOVEMENT IN SOMALIA: A Historical Evolution with a Case Study of the Islah Movement (1950-2000). Montreal. Institute of Islamic Studies, McGill University. . Doktoravhandling i modern historie

Abdullahi, Abdurahman M 2009. Political Islam in Somalia. It's time for Strategic Engagement. URL. http://www.wardheernews.com/Articles_09/April/03_political_islam_baadiyow.html Lesedato 17.08.2013

Abdullahi, Abdurahman M 20013. Reconstructing the National State of Somalia: The Role of Traditional Institutions and Authorities. Hargeysa, Somaliland. URL <http://www.scribd.com/doc/147500637/Reconstructing-the-National-State-of-Somalia>

Abdullahi, Abdurahman M 2009. Can we surpass clan-based organizations? URL. <http://www.scribd.com/doc/15420091/Can-we-surpass-clanbased-organizations> Lesedato 20.09.2014

Abdullahi, Abdurahman M 2013. Transitional Justice in the Islamic Shari'a: Principles, Mechanisms and Historical Role in Somalia. Forskningsprosjekt på Transitional Justice i Somalia fra Max Planck Institute for sosialantropologi, Halle / Saale, Tyskland. URL <http://www.scribd.com/doc/132832431/Islam-and-Transitional-Justice-Edited1-Doc>

Abdullahi, Abdurahman M 2012. Conceptions of Transitional Justice in Somalia: Findings of the Field Research in Mogadishu. Mogadishu University. URL.

<http://www.scribd.com/doc/176110108/Conception-of-Transitional-Justice-in-Somalia>

Abdullahi, Abdurahman M 2012. President kandidat: sett i 19.09.2013 URL.

<http://www.somaliareport.com/index.php/post/3522/>

Abu Isway, Mustafa, —Salafism from theological discourse to political Activism.

URL. <http://www.passia.org/meetings/rsunit/Salafism.pdf> sett 20.09.2013

Abukar, Hassan M 2012. Turmoil in al Islah. URL

http://wardheernews.com/Articles_12/July/Abukar/26_turmoil_in_al_Islah.html

A diamond in the Rough – A story of Mogadishu University. Dokumentar laget av

Grammar Media. URL. <http://www.youtube.com/watch?v=gOMuANFcBcg> sett I

28.01.2014

Afyare, Abdi Elmi 2010. Understanding the Somalia Conflagration: Identity, Islam and Peacebuilding. PLUTO PRESS, London

Afyare Abdi Elmi & Abdullahi Barise 2006: The Somali Conflict: Root causes, obstacles, and peace-building strategies: African Security Review [Volume 15](#), [Issue 1](#), 2006. URL

[file:///C:/Users/Fadumo%20Harun/Downloads/Chapter4%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Fadumo%20Harun/Downloads/Chapter4%20(1).pdf)

Ahmad, Rashid Jamal, 2013: Identifying Causes of State failure: The Case

of Somalia. URL. <http://www.atlanticcommunity.org/documents/10180/280d1fa4-ccd0-43fa-af90-834e3b2bb9b3>

Ahmed, Sadia 1999. Islam and development: Opportunities and constraints for Somali women. Gender & Development volume 7 issue 1, 69-72 pp. Nett utgivelse; 01 July 2010.

Lesedato. 10.9.2013. URL

<http://www.mbali.info/doc134.htm>

Ahmed, Mohammed Sheikh. Al-Maktab al-Siyāsi, Al- Ḥarakah al-

Islāmiyah. 2008. URL. http://somalitodaynet.com/news/index.php?option=com_content&task=view&id=88&Itemid=31 . Lesedato. 24.8.2013

AMISON .Somali Peace Process. Lest 06.02.2014. URL

<http://amisom-au.org/about-somalia/somali-peace-process/>

Andersen, Svein S. (1997). Case-studier og generalisering: Forskningsstrategi og design. Bergen: Fagbokforlaget.

Andersen, Svein (2006). ” Aktiv informasjonsintervjuing”, Norsk statsvitenskapelig tidsskrift 22:

Appleby, Truscott og Martin E.Marty (1991). ”Introduction. The Fundamentalism Project: A User’s Guide”, s. vii-xiii i Appleby, R.Scott og Martin E.Marty (red.): Fundamentalisms Observed. Chicago-London: The University of Chicago Press.

Appleby, R.Scott og Martin E.Marty (1993). “Conclusion: Remaking the State: The Limits of the Fundamentalist Imagination”, kap. 25 i Appleby, R.Scott og Martin E.Marty (red.): Fundamentalisms and the State. Remaking Politics, Economies, and Militance. Chicago-London: The University of Chicago Press.

Ayubi, Nazih N 1991. Political Islam: Religion and Politics in the Arab World. Routledge, London

Ayoob, Mohammed 2008. The Many Faces of Political Islam. Religion and Politics in the Muslim World. University of Michigan Press.

Ayoob, Mohammed 2004. Political Islam: Image and Reality. World policy journal. Volume XXI, Nr 3, Vår 2004. URL

<http://www.worldpolicy.newschool.edu/wpi/journal/articles/wpj04-3/ayoob.htm> Lesedato 10.07.2013

Axmed Xassan Al-qudubi 2013. Af-hayeen u hadlay Ururka Islaax, 05.09.2013. URL <http://islaax.org/?p=886> Lesdato 10.12.2013

Barnaamijka; Dan ka hadal. Putland TV. 07.03.2014; Mohammed C/Laahi Khaliif. Intervju Abdurahman Abdullahi <https://www.youtube.com/watch?v=MWvWRIWtovA>

Brynden, Matt; No Quick Fixes: Coming to Terms with Terrorism, Islam, and Statelessness in Somalia. The Journal of conflict studies: Vol. XXIII, No. 2 Fall 2003

Carroll, T. G 1984. Secularization and States of Modernity. World Politics, vol. 34 no. 3, 1984, pp. 362-382

Cassanelli, Lee & Abdikadir, Farah Sheikh 2008. Somalia: Education in Transition. Bildhaan: An International Journal of Somali Studies: Vol.7 URL. <http://digitalcommons.macalester.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1066&context=bildhaan> Lesedato 15.12.2013

Chêne, Marie 2012. Corruption and anti-corruption in Somalia. Transparency International .13 July 2012 Number: 337.URL. www.u4.no/publications. Lesedato 30.03.2014

Corruption Perceptions Index 2013.Transparency International 2013 <http://www.transparency.org/cpi2013/results#myAnchor1> Lesedato 18.02.2014

Doorashooyinka Ururka Al Islaax (Artikel om valg i Islaax) i Araweelonews . 29 August 2013. URL

http://www.araweelonews.com/index.php?option=com_content&view=article&id=4096:doorashooyinka-ururka-al-islaax-ee-hogaanka-guud-xubno-ka-mid-ah-culimada-somaliland-oo-la-magcaabay-iyo-saamaynta-ay-ku-leeyihiin-siyaasada-iyo-dhaqaalaha-somaliland-iyo-soomaaliya&catid=1:article&Itemid=7

Digniin culus, kooxda al-islaax (Advarsel av utenriksministeren I Somaliland til Islaax) i Somalilandpatriots, 28.07.2013 URL

<http://www.somalilandpatriots.com/news-12484-0>

Esposito, John L. (2003). "Introduction. Modernizing Islam and re-islamization in global perspective", s.1-14 i Esposito, John L. og François Burgat (red.): Modernizing Islam. Religion in the public sphere in Europe and the Middle East. London: Hurst Company.

Eickelman, Dale Fog Piscatori, James P 1996. Muslim Politics. Princeton, N.J: Princeton University Press

Eickelman, D. F. Piscatori, J 1996. Muslim Politics. Princeton University Press, Princeton, New Jersey,

Eisenstadt, S. N 2000. Multiple Modernities. Daedalus, vol. 129 no. 1, 2000, pp. 1-29. URL. http://www.havenscenter.org/files/Eisenstadt2000_MultipleModernities.pdf

Eickelman, D. F. Islam and the Language of Modernity. Daedalus, vol. 129

No. 1, 2000, pp. 119-135

Failed States Index 20013. Foreign Policy magazine and The Fund for Peace. URL.

<http://library.fundforpeace.org/fsi13-troubled10> Lesedato 13.02.2014

François Burgat (red.): Modernizing Islam. Religion in the Public Sphere in the Middle East and Europe. London: Hurst/Rutgers University Press.

Francavilla, Chiara 2011. A Diamond in the Rough. Mogadishu University hopes that education may help end the Somalia conflict. 23 august 2011.

URL. <http://thinkafricapress.com/diamond-rough>

Formal Primary Education Networks (FPENS) URL. <http://fpens.net/English/about/>

Formal Primary Education Networks (FPENS) visjon.URL <http://fpens.net/English/vission/>

Formal Primary Education Networks (FPENS) mål. URL <http://fpens.net/English/objectives/>

Formal Primary Education Networks (FPENS)_Stipend.URL <http://fpens.net/English/214/>

Guddomiyaha Islaax iyo madaxda xisbiga Hiilqaran (møte mellom Islaaxs leder og ledere av partiet Hiilqaran). URL. <http://www.hiilqaran.org/84-news/100-kullan-dhexmaray-guddoomiyaha-islaax-iy-madax-xisbiga-hiilqaran.html> Lesedato 14.03.2014

Garyare, Mohammed Sheikh, Islaax og dens historie. Intervjuet av Hassan Jamici, tilgjengelig i

<http://www.youtube.com/watch?v=ms2UjlsWmmk> part 1

<http://www.youtube.com/watch?v=z39gv0jKTPg> part 2,

<http://www.youtube.com/watch?v=ms2UjlsWmmk> part 3

Go-2-School Initiative 2013-2016. *Educating for Resilience* .Somalia Federal Republic.URL http://www.unicef.org/somalia/SOM_resources_gotoschool.pdf

Hallencreutz.C & Westerlund. D, 'Anti-secularist Policies of Religion', in D. Westerlund (ed.), Questioning the Secular State. The Worldwide Resurgence of Religion in Politics, C. Hurst & Co., 1996.

Hansen, Stig Jarle og Atle Mesøy 2009: The Muslim Brotherhood in the Wider Horn of Africa. NIBR Report 2009. URL. <http://www.nibr.no/filer/2009-33.pdf>

Harper, Mary 2012. Getting Somalia Wrong? Faith and War in a Shattered State. London and New York: Zed books.

Hasan al-Bannā, *The Message of Teaching:*
artikkel18. http://web.youngmuslims.ca/online_library/books/tmott/index.htm,

Hassan, Abdelkarim A. 2013. WDN interview with Dr. Abdurahman M. Baadiyow. WardheerNews. 16.04.2013. URL <http://www.wardheernews.com/wdn-interveiw-with-dr-abdurahman-m-baadiyow/>

Hellevik, Ottar 1999. Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap. Universitetsforlaget.

Hersi, Ali Abdirahman 1977. The Arab factor in Somali history, the origins and development of Arab enterprise and cultural influences in the Somali Peninsula. Ann Arbor, Mich. University Microfilms International. Doktoravhandling i University of Calif., Los Angeles, 1977

Hoehne, Markus Virgil 2010. Diasporic engagement in the educational sector in post-conflict Somaliland: A contribution to peacebuilding? DIASPEACE Working Papers No.5. URL. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/36879/DIASPEACE_WP5.pdf?sequence=1

Holzer, Georg-Sebastian 2009. POLITICAL ISLAM IN SOMALIA. A fertile ground for radical Islamic groups? URL. http://www.operationspaix.net/DATA/DOCUMENT/5337~v~Political_Islam_in_Somalia_A_Fertile_Ground_for_Radical_Islamic_Groups_.pdf

Lesedato 16.07.2013

Holzer, Georg-Sebastian 2008. POLITICAL ISLAM IN SOMALIA. A fertile ground for radical Islamic groups? Geopolitics of the Middle East, Vol. 1, No. 1, April-June, pp. 23-42. URL. http://www.operationspaix.net/DATA/DOCUMENT/5337~v~Political_Islam_in_Somalia_A_Fertile_Ground_for_Radical_Islamic_Groups_.pdf Lesedato 10.08.2013

Huntington, Samuel P 1993. Clash of civilization. Foreign Affairs; summer 1993; 72, 3; ABI/INFORM Global pg. 22. URL

http://www.svt.ntnu.no/iss/Indra.de.Soyso/POL2003H05/huntington_clash%20of%20civlizati ons.pdf Lesedato mars 2013

Huntington, Samuel P. (1968). Political order in changing societies. New Haven: Yale University Press. Institute for European Defense & Strategie Studies, London, 1992

Hussein, Qalinle 2012. Two thousand students sit exams in Mogadishu University, 27.05.12.URL. <http://somalilandpress.com/29205-29205>. Lesedato. 28.01.14

Hafsås, Bodil 2005. Islamisme og demokrati. *Muslimsk Brorskap i Egypt 1970-2005*. Hovedfagsoppgave, *UNIVERSITETET I OSLO*.

International Crisis Group, 2011. Somalia: The Transitional Government On Life Support. Africa Report N 170-21February 2011. URL

<http://www.refworld.org/pdfid/4d635e8a2.pdf>

Islamism and Politics in Somalia 2012. Chatham House, London.

<http://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Africa/120612summary.pdf>

Islaax. SIYAASAADKA ISLAAX (Islaaxs politikk). URL http://islaax.org/?page_id=213

Islaax. UJEEDDOOYINKA ISLAAX (Islaaxs objective).

URL http://islaax.org/?page_id=207

Islaax. War saxaafadeed kasoo baxay ururka Islaax (Nyhetsmedling fra Islaax) av Islaaxs talsmann Ahmed Hassan Al-qudbi. URL <http://islaax.org/?p=886>

Islah's principles and views 2013. URL <http://www.scribd.com/doc/41143971/Islah-Principles-and-Views>

Jamal, Ahmad Rashid 2013: Identifying Causes of State failure: The Case of Somalia. URL <http://www.atlantic-community.org/documents/10180/280d1fa4-ccd0-43fa-af90-834e3b2bb9b3> Lesedato 17.04.2014

Keller, Edmond og Iyob, Ruth 2005. Strategic Security Challenges: The Special Case of the Horn of Africa. URL.

http://www.wardheernews.com/articles/june/22_security_challenges.htm Lesedato 10.08.2013

Kucukcan, Talip. Social and spiritual capital of the Gulen movement. URL

<http://gulenconference.net/files/London/Prcd%20-%20Kucukcan,%20T.pdf>, Lesedato 25.03.2014

Lerner, Daniel (1958). The Passing of Traditional Society. Modernizing the Middle East. New York: The Free Press.

Le Sage, Andre 2001. 'Al Itihad and Prospects for Islamist Radicalism in Somalia', Review of African Political Economy (Volume 27, Nr 89, 2001).

Le Sage, Andre 2002. 'Somalia's Transitional National Government: Sovereign Disguise for a Mogadishu Mafia', Review of African Political Economy (Volume 29, Number 91, March 2002).

Le Sage, Andre og Menkhaus, Kent 2001. "The Rise of Islamic Charities in Somalia: An ... Threat: Transnational Salafis and Jihad," Middle East Policy, VIII (2001), 22. URL <http://www.somaliijna.org/downloads/Islamist%20Fundamentalism%20SomaliaPRINTED.pdf> Lesedato. 10.03.2014

Lewis, Benard 1990. The roots of muslim rage 1990. The Atlantic. URL. <http://www.theatlantic.com/magazine/archive/1990/09/the-roots-of-muslim-rage/304643/1/> Lesedato. 10.09.2013

Lawrence, Bruce. Defenders of God: The Fundamentalist Revolt Against the Modern Age. University of South Carolina Press. Columbia, South Carolina. 1995. p. 6

Lawrence, Bruce (1995). Defenders of God: The Fundamentalist Revolt against the Modern Age. London: I.B.Tauris

Marchal, Roland 2002, A Survey of Mogadishu Economy, 2002, 100 (research commissioned by European Commission, Somali Unit, Nairobi), URL <http://www.delken.ec.europa.eu/en/publications/Mogadishu%20Economic%20Survey-Final%20Report.pdf> Lesedato 28.12.2013

Menkhaus, Kent 2002. Political Islam in Somalia. URL

<http://www.somali-jna.org/downloads/Menkhaus%20-%20Political%20Islam%20in%20Somalia.pdf> Lesedato 03.09.2013

Menkhaus, Ken 2007. Governance without Government in Somalia .Spoilers, State Building, and the Politics of Coping. International Security. Winter 2006/07, Vol. 31, No. 3, Pages 74-106. Lesedato 08.02.2014, URL.

<http://www.mitpressjournals.org/doi/pdf/10.1162/isec.2007.31.3.74>

Menkhaus, Ken 2007. THE CRISIS IN SOMALIA: TRAGEDY IN FIVE ACTS. Publisert av Oxford University Press på vegne av Royal African Society. African Affairs, 106/204, 357–390. URL. <http://users.polisci.wisc.edu/schatzberg/ps362/Menkhaus2007.pdf>

Menkhaus, Ken 2007. Governance without Government in Somalia .Spoilers, State Building, and the Politics of Coping. International Security. Winter 2006/07, Vol. 31, No. 3, Pages 74-106. URL. <http://www.mitpressjournals.org/doi/pdf/10.1162/isec.2007.31.3.74> Lesedato 05.01.2014

Ministry of Education, Culture and Higher Education – Somalia. Report on Education Umbrellas in Somalia and Statistic of schools in 2010 2011. URL <http://www.moesomalia.net/Somali/admin/images/35.pdf>

Novib-Wamy 2003: Arab donor policies and practices on education in Somalia/ land. URL. <http://www.mbali.info/doc427.htm>

Omar, Ali Baashe 2008. Ikhwanweb. URL <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=18682>

Parsons, Talcott og Edward A. Shils (1951). ”Categories of the orientation and organization of action”, s.53-110 i Parsons, Talcott og Edward A. Shils (red.): Toward a general theory of action. Cambridge-Massachusetts: Harvard University Press.

Mogadishu University prospectus 2012. Lesedato 14.02.2014 URL

<http://www.scribd.com/doc/130921838/Mogadishu-University-Prospectus-2012>

Rotberg, Robert 2003. Failed States, Collapsed States, Weak States: Causes and Indicators.

Lesedato 13.01.2014. URL.

http://www.brookings.edu/press/books/chapter_1/statefailureandstateweaknessinatimeofterror.pdf

Saggiomo, Valeria 2011. From Charity to Governance: Islamic NGOs and Education in Somalia. The Open Area Studies Journal, 2011, 4, 53-61. URL.

<http://benthamsience.com/open/toarsj/articles/V004/SI0014TOARSJ/53TOARSJ.pdf>

Saggiomo, Valeria 2012. Islamic NGOs in Africa and their notion of development, The case of Somalia: the dossier religion and capitalism: Storicamente, The Open Area Studies Journal art. 16, vol. 8, 2012. Lesedato 28.01.2014. URL.

http://www.storicamente.org/07_dossier/religion_capitalism_africa/saggiomo.htm

Sarwar, Tehmina 2009. Jamaat-e-Islami i Pakistan. En moderniserende kraft?.

Masteroppgave Institutt for statsvitenskap. UNIVERSITETET I OSLO . URL

<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/15055/MASTEROPPGAVENxDUO.pdf?sequence=3>

Somalia. Master Narratives. 2012. Open Source Center

<http://info.publicintelligence.net/OSC-SomaliaMasterNarratives.pdf>

International Crisis Group, 2011. Somalia: The Transitional Government On Life Support. Africa Report N 170-21 February 2011. URL

Somaliske konstitusjonen 2012. Lesedato 28.01.2014

http://www.constitution.org/cons/somalia/120708_ENG_constitution.pdf

Somali Peace Process. AMISOM. Lest 25.12.2013 URL.

<http://amisom-au.org/about-somalia/somali-peace-process/>

Tadamun Social Society 2013. URL. <http://tadamun.org/>

The State of Higher Education in Somalia 2013. URL. Lesedato 14.01.2014

http://www.heritageinstitute.org/wpcontent/uploads/2013/08/HIPS_Higher_Education_ENG_LISH.pdf

UN monitoring group report on Somalia and Eritrea 2012. Matt Bryden koordinator av Monitoring Group on Somalia and Eritrea

http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/544

Utvik, Bjørn Olav (2003). "The Modernizing Force of Islam", kap.2 i Esposito, John L. og François Burgat (red.): *Modernizing Islam. Religion in the Public Sphere in the Middle East and Europe*. London: Hurst/Rutgers University Press.

Utvik, Bjørn Olav (2011). *Islamismen*. Unipub forlag.

Yin, Robert K. (1994), *Case Study Research – Design and Methods*, Sage Publications.

Westerman, Pauline 1994. "The Modernity of Fundamentalism." *The Journal of Religion*, Vol. 74, Nr. 1 (Jan., 1994), pp. 77-85

Westerman, Pauline. "The Modernity of Fundamentalism." *The Journal of Religion*, Vol. 74, No. 1 (Jan., 1994), pp. 77-85

Wimelius, Malin 2003. *On Islamism and modernity. Analysing Islamist ideas on and visions of the Islamic state*. Department of Political Science, Umeå University, Sweden. Doktoravhandling. URL

<http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:154838/FULLTEXT01.pdf>

XISBIGA MIDNIMO-QARAN 2014. Lesedato. 24.03.2014.URL

<http://midnimoqaran.so/som/index.php/en/>

Zamzam Foundation 2013. URL. <http://tadamun.org/>

Intervju

Sheikh Mohamed Garyare, grunnlegger. (Minnesota, USA)

Sheikh Almis Ibrahim Yahye. President i Jamacada geeska afrika (International Horn University) IHU. (Hargeysa, Somaliland & Oslo, Norge)

Moxamed Sheikh Axmed Moxamed, leder av (Ny Islaax, Mogadishu, Somalia)

Hassan Ali Mohamud. Adjunct Professor of Islamic Law for both William Mitchell College of Law in St. Paul and Islamic University of Minnesota in Minneapolis, Minnesota. Imam/Director of Minnesota Dawah Institute (Dawah Mosque in St. Paul). Råd giver i Sharia fakultete i Mogadishu University. (Minnesota, USA)

Hassa Ahmed Yussuf (Mogadishu, Somalia)